

อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

ปริญญาานิพนธ์
ของ
ขจีมาศ จุ่งพิพัฒน์

111 ปี. 2550

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์

พฤษภาคม 2550

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

บทคัดย่อ
ของ
ขจีมาศ จุ่งพิวัฒน์

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์

พฤษภาคม 2550

ขจีมาศ จุงพิวัฒน์. (2550). *อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน*. ปริญญาโท ศ.ม. (เศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : ดร. รัชพันธุ์ เขยจิตร, อาจารย์ รวิพรรณ สาลีผล.

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน และ 3) เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

ประชากรที่เป็นตัวแทนในการศึกษาการใช้เวลาว่างของแรงงาน ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนผู้มีงานทำ มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร และ โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ จำนวน 34,667 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ของตัวแปรที่ศึกษา รวมทั้งเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่แบบ Least Significant Difference (LSD) และใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และใช้สถิติ T-test และ F- test เพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย และเพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนและหาความยืดหยุ่นของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

ผลการวิจัยพบว่า

เพศหญิงใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ มากกว่าเพศชาย แต่ใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรี และการนอน น้อยกว่า เพศชาย แรงงานที่มีอายุหรือการศึกษาเพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านหนังสือ และการนอนเพิ่มขึ้น ผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรใช้เวลาเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ การดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต มากกว่าผู้ประกอบอาชีพในภาคเกษตร ในขณะที่ การใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรีและการนอน น้อยกว่าในภาคเกษตร คนที่หย่าร้าง ใช้เวลาเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้โดยเฉลี่ย มากกว่าคนโสดและสมรส ขณะที่ คนโสดใช้เวลาในการเล่นกีฬา และการนอน มากกว่าคนที่สมรสแล้วและคนที่หย่าร้าง ในด้านรายได้ พบว่า แรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 4,001-6,500 บาท/เดือน และรายได้สูงกว่า 6,501 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการอ่านหนังสือและเรียนรู้ และการนอนเท่ากัน แรงงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการเล่นกีฬาและดนตรีมากกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ

ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ เวลาทำงานบ้าน เวลาทำงานในตลาด โดยปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนในเชิงบวก ได้แก่ เพศชายหรือเพศหญิง อายุ การศึกษาในระดับสูง ผู้ที่สมรสแล้ว หรือ หย่าร้าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ในขณะที่ ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนในเชิงลบ มี 3 ปัจจัย ได้แก่ รายได้ เวลาทำงานบ้าน เวลาทำงานในตลาด มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.05 ขณะที่ อาชีพ ไม่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน

เมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน ต่อรายได้ เวลาในการทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด พบว่า ค่าความยืดหยุ่นมีค่าสัมบูรณ์มากกว่า 1 ซึ่งหมายความว่า รายได้จากการทำงานมีผลต่อความต้องการเวลาว่างมากที่สุด รองลงมาคือ เวลาทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาด

DEMAND FOR LEISURE OF LABOUR

AN ABSTRACT

BY

KHAJEEMAS JUNGPIWAT

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Economics Degree in Human Resource Economics
at Srinakharinwirot University

May 2007

Khajeemas Jungpiwat. (2007). *Demand for Leisure of Labour*. Master thesis, M.Econ.

(Human Resource Economics). Bangkok : Graduate School, Srinakarinwirot

University. Advisor Committee: Dr. Ratchaphan Choiejit, Miss.Ravipan Saleepon

The purposes of this research were 1) to study and compare the use of leisure of labour. 2) to investigate the factors determining the spending of leisure time. and 3) to study elasticity of leisure.

The subject agenda for studying leisure of labour in this research were working peoples aged 15 years old and over.

The data of this analysis was secondary data from The Labour Force Survey and The Time use Survey in third quarter: July – September 2004 By Nation Statistical Office of 34,667 peoples

To test the hypothesis, the statistics for descriptive analysis implemented included frequency, percentage, mean, Least Significant Difference (LSD), Multiple Regression, T-test, and F- test, aiming to investigate the factors determining the spending of leisure time, and to study elasticity of leisure.

The research results found that:

Female subjects spent more leisure time on reading and learning activity than the male subjects did, whereas spending lesser time on sporting, playing music, and sleeping activity than male subjects did. The labour that is older at age or higher at education spent more leisure time on reading and sleeping activity. The non-agricultural labours spent more leisure time on reading, learning, watching TV and VCD, and accessing to internet than the agricultural labours did, whereas spending lesser time on sporting, playing music, and sleeping activity than the agricultural labours did. The divorced spent more average time on reading and learning than the single and married persons did, whereas the single individual spent more time on sporting and sleeping than the divorced and the married did. Regarding to income factor, it's found that labour with income ranged between 4,001-6,500 Baht a month, and labour with income of higher than 6,501 Baht a month spent the same time on

reading, learning, and sleeping activity as labour with income lower than 4,000 Baht a month did, and they spent more time on sporting and playing music than other income groups.

The influential factors on leisure time demand included gender, age, educational level, marital status, income, housekeeping time, and working time in market. The factors that have positively influenced the leisure time demand were gender, age, educational level, marital status at statistically significant level of confidence 0.05. The three factors that have negatively influenced the leisure time demand were income, housekeeping time, and working time in market at statistically significant level of confidence 0.05. It's appeared that occupation has no affected the leisure time demand.

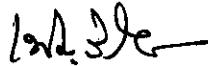
Regarding to effect of leisure time elasticity on income, household time, and working time in market, it found that the absolute leisure time elasticity was over 1, indicating that income has affected the leisure time demand mostly, followed by household time and working time in market.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

ของ
ชจีมาศ จุงพิวัฒน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การพัฒนามนุษย์
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

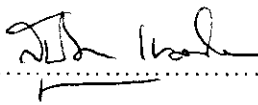
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ จีระเดชากุล)

วันที่ 19 เดือน ๕ พ.ศ. 2550

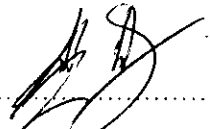
คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(อาจารย์ รัชพันธุ์ เขยจิตร)

..... ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิตดา เทคนิยม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ รวิพรรณ สาลีผล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ รัชพันธุ์ เขยจิตร)

..... กรรมการ
(อาจารย์ รวิพรรณ สาลีผล)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี)

ประกาศขอบคุณ

ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ดร.รัชพันธุ์ เขยจิตร ประธานควบคุม ปริญญาานิพนธ์ อาจารย์ รวิพรรณ สาลีผล กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนิตดา เทศนิยม และอาจารย์ไมตรี อภิพัฒนะมนตรี กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า ปริญญาานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ เป็นอย่างดี จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสถิติที่ให้คำปรึกษาในด้านข้อมูล สถิติและการเก็บข้อมูล และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ให้อำลัใจ ให้ความช่วยเหลือผู้วิจัย

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและพี่สาวของผู้วิจัยที่ให้การสนับสนุนทุนทรัพย์ และให้ความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใย และดูแลเอาใจใส่ ด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ทั้งหมดที่เกิดขึ้นจากการวิจัยครั้งนี้ขอมอบแด่ บิดา มารดา บุรพคณาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่ได้อบรมสั่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมความดี ตลอดจนประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ให้กับผู้วิจัยตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ที่ทำให้ได้มีโอกาสในวันนี้

ขจีมาศ จุ่งพิวัฒน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการของการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา.....	6
ทฤษฎีอุปทานแรงงาน.....	6
ทฤษฎีอุปสงค์.....	14
ทฤษฎีความยืดหยุ่น.....	16
แนวคิดและความสำคัญเกี่ยวกับเวลา.....	18
การจัดสรรเวลา.....	21
ความสำคัญของการใช้เวลาว่าง.....	23
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	25
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	34
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง.....	34
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	34
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	38
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	38
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	42
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	73
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	73
วิธีดำเนินการวิจัย.....	73
ตัวแปรที่ศึกษา.....	74
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	74
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	75
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	81
บรรณานุกรม.....	83
ภาคผนวก.....	88
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	90

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลทั่วไปของแรงงาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้.....	43
2	แสดงระยะเวลาเฉลี่ยของการใช้เวลารว่าง เวลาในการทำงานบ้าน และเวลาทำงาน ในตลาด.....	45
3	แสดงระยะเวลาเฉลี่ยของการใช้เวลารว่าง ของแรงงานจำแนกตามกลุ่มเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประเภทของการใช้เวลารว่าง.....	48
4	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) จำแนกตามเพศ.....	51
5	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) จำแนกตามอายุ.....	52
6	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างค่าของเฉลี่ยรายคู่ต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) จำแนกตามระดับการศึกษา.....	53
7	แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) จำแนกตามอาชีพ.....	53
8	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) จำแนกตามสถานภาพการ.....	54
9	แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์ เวลารว่าง) จำแนกตามรายได้.....	54
10	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) : Model 1.....	57
11	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model 2.....	60
12	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์ เวลารว่าง): Model 2 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญที่ .05 ออก	61

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
13 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model 3.....	63
14 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model 3 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญที่ .05 ออก.....	64
15 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model 4.....	67
16 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model4 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญที่ .05 ออก.....	68
17 สรุป ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานต่อรายได้ เวลาในการทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาดแรงงาน	71
18 ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานต่อรายได้ เวลาในการทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาดแรงงาน	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 แสดงเส้นงบประมาณที่ปรับตามอัตราค่าจ้าง.....	7
3 แสดงค่าอรรถประโยชน์สูงสุดและคุณภาพชั่วโมงการทำงาน.....	8
4 แสดงคุณภาพของแรงงานเปลี่ยนเมื่ออัตราค่าจ้างลดลง	10
5 แสดงเส้นอุปทานแรงงานเป็น Positive Slope.....	10
6 แสดงคุณภาพของแรงงานเปลี่ยนเมื่ออัตราค่าเพิ่มขึ้น	10
7 แสดงเส้นอุปทานแรงงานเป็น Negative Slope.....	10
8 แสดงเส้นอุปทานวกกลับ.....	11

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรม ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของประชาชน เช่น การเร่งรีบ มีการแข่งขัน มีแนวคิดและค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันเป็นสังคมของการบริโภคนิยม ทำให้ประชาชนมีการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านรายได้และมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น (ชาคริต มงคลศรี. 2538:2) ทำให้ประชาชนมุ่งเน้นการหารายได้เพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีกว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีการแข่งขัน ตามโครงสร้างเศรษฐกิจโดยเปลี่ยนจากการใช้แรงงานไปเป็นสังคมการใช้ความรู้และเทคโนโลยีมากขึ้น และเป็นสังคมที่แข่งขันกันบนฐานความรู้ (Knowledge based Society) หรือสังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ (Economic based Society) ในอนาคตสังคมไทยจะต้องปรับตัวให้ทันกับความรู้ของโลกที่เป็นสากล เนื่องจากแรงผลักดันของข้อมูลข่าวสารที่มีอยู่มากมายหรือเป็นยุคข่าวสาร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทำให้การดำเนินชีวิตของคนในสังคมมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงและเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น (บัญญัติ ลาขโรจน์. 2543) ทำให้ในแต่ละวันทุกคนต้องทำกิจกรรมต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น บางคนรู้สึกว่าเวลาในแต่ละวันนั้นมันน้อยลงไม่เพียงพอที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามต้องการ จนเกิดความรู้สึกว่ายังมีการเปลี่ยนแปลงและมีความเจริญมากเท่าไร มนุษย์จะมีภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบมากขึ้น การใช้เวลาทุกนาทีให้เป็นประโยชน์ และคุ้มค่ามากที่สุดจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการทำงานที่เต็มไปด้วยการแข่งขันและข้อมูลข่าวสารดังเช่นปัจจุบัน ทำให้ค่าของเวลายิ่งทวีความสำคัญมากขึ้น (แก้วแก้ว, นามแฝง. 2534:15) เพราะการทำกิจกรรมต่างๆ ที่มีประโยชน์และไม่มีประโยชน์ หรือแม้กระทั่งไม่ได้ทำกิจกรรมอะไรเลย ทุกคนก็ล้วนแต่ต้องผูกพันกับเวลา ซึ่งจะต้องใช้เวลาเป็นปัจจัยหลักในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

ทุกวันนี้ นอกจากทุกคนจะแสวงหาทรัพยากรทางด้านวัตถุที่เป็นรูปธรรมแล้ว ต้องแสวงหาเวลาสำหรับตัวเองด้วย เพื่อใช้ในการพักผ่อนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอย่างยิ่งต่อบุคคลและครอบครัว เนื่องจากการพักผ่อนมีส่วนช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาทักษะความรู้ความสามารถ เกิดความผ่อนคลาย และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว การทุ่มเทเวลาให้กับงานเพื่อสร้างรายได้ และความมั่งคั่ง จนลืมให้ความสำคัญกับตัวเอง ไม่ใช่เป็นการใช้ชีวิตที่ถูกตัดออก จัดสรรชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญ การพักผ่อนหรือการนอนขดเซยไม่มีจริงในชีวิตนี้ การสูญเสียเวลาพักผ่อนไปแล้ว จะขดเซยเป็นสองเท่าไม่ได้ เพราะนาฬิกาชีวิตมันผ่านไปแล้ว (อภิวัฒน์ วัฒนางกูร:2548)

ในแต่ละวันควรให้ร่างกายได้ผ่อนคลายความเครียดจากการทำงานบ้าง มีโซ่ ทานอาหาร นอนทำงาน ทานอาหาร นอน แล้วก็ทำงาน เป็นวัฏจักรอย่างนี้ เพราะหลังจากที่ร่างกายได้รับการพักผ่อนแล้ว ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน การไม่ให้โอกาสร่างกายได้รับการพักผ่อนเพื่อการฟื้นฟูสุขภาพ แต่กลับให้ร่างกายทำงานหนัก ทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพ (จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ :2545) เพราะร่างกายเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำงาน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองใหญ่ ๆ ต่างมีชีวิตท่ามกลางการแข่งขันเพื่อความอยู่รอด และแรงกดดันจากการจราจรที่ติดขัดและสภาวะแวดล้อม ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายและตึงเครียดได้ วิธีที่สามารถลดภาวะการณดังกล่าว คือการใช้เวลาว่างเพื่อกิจกรรมการพักผ่อน ทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจ ก่อให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยให้มีความสุขที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ เกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้เวลาว่างยังเป็นสื่อกลางก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว และสังคม (ศิริวุฒิ อยู่ตรีรัตน์. 2534:6) แต่จากสภาพสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคแห่งความเจริญก้าวหน้า และมีการแข่งขันกันมากขึ้น และด้วยหน้าที่ความรับผิดชอบในภาระกิจหลักที่ต้องทำอย่างมากมาย จึงทำให้รู้สึกว่าในแต่ละวันเวลาได้ผ่านไปอย่างรวดเร็ว การจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้เราสามารถปฏิบัติภาระกิจและหน้าที่ต่างๆ ในแต่ละวันได้อย่างครบถ้วนทั้งเวลาในการทำงาน เวลาพักผ่อนและทำกิจกรรมต่าง ๆ สำหรับตนเองและครอบครัว

การจัดสรรทรัพยากรเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับหลักการหรือนิยามของเศรษฐศาสตร์ ที่กล่าวว่า การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด (วันทนีย์ ภูมิภักทราคม และคณะ. 2535:1-3) แต่การเลือกใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมใด ย่อมหมายถึงเวลาที่เหลือในการทำกิจกรรมอื่น ๆ นั้นลดลง เช่น การใช้เวลาในการทำงาน เพื่อได้รับค่าตอบแทนจากการทำงานเพิ่มขึ้น ก็ต้องสละเวลาในการพักผ่อนหรือกิจกรรมต่าง ๆ หรือการเลือกใช้เวลาในการพักผ่อน ย่อมหมายถึงการสูญเสียรายได้จากการทำงาน ดังนั้นการจัดสรรเวลาที่เหมาะสมก่อให้เกิดความสมดุลในการใช้ชีวิตทั้งเวลาทำงาน และเวลาพักผ่อนเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ

จากความสำคัญของเวลา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษา อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่าง เนื่องจากในแต่ละวันแรงงานมีหน้าที่ความรับผิดชอบหลักหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องทำเป็นประจำทุกวัน การจัดสรรเวลาอย่างเหมาะสมของแรงงาน ทำให้แรงงานมีเวลาในการทำงานเพื่อหารายได้ และเวลาในการผ่อนคลายความเครียดจากการทำงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาว่างของแรงงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน
3. เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบถึงความแตกต่างของการใช้เวลาว่างของแรงงาน
2. ได้ทราบปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการใช้เวลาว่างของแรงงาน
3. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์กับแรงงานในการจัดสรรเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนและพัฒนาตนเอง
4. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์กับภาครัฐเพื่อนำไปสู่แนวทางการวางแผนพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการจัดสรรเวลา

ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้ศึกษาตัวกำหนดเวลาว่างของกลุ่มแรงงาน และความยืดหยุ่นของเวลาโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากข้อมูลการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร และ โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม - กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ, สถานภาพสมรส, รายได้, เวลาในการทำงานบ้าน และ เวลาในการทำงานในตลาด
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุปสงค์เวลาร่วง หมายถึง ความต้องการเวลาที่เป็นอิสระจากการทำงานในระบบตลาด และงานบ้าน

เวลาทำงานในตลาด หมายถึง เวลาที่ใช้เพื่อทำงานจริงทั้งหมดในระบบตลาด เพื่อให้เกิดรายได้ และนำไปซื้อสินค้าและบริการ

ระบบตลาด หมายถึง การนำผลผลิตทางการเกษตร หรือ สินค้าและบริการต่าง ๆ ไปซื้อขายแลกเปลี่ยนเพื่อก่อให้เกิดรายได้

เวลาทำงานบ้าน หมายถึง เวลาที่ใช้เพื่อการบริการภายในครัวเรือน โดยไม่มีผลตอบแทนเป็นรายได้ในการทำงานนั้น เช่น ทำความสะอาดบ้าน ซ่อมแซมบ้าน ทำอาหารดูแลเด็ก ผู้ป่วย คนชรา เป็นต้น

เวลาร่วง หมายถึง เวลาที่เหลือจากการใช้เวลาในการทำงาน และงานบ้าน โดยเวลาร่วงจะเป็นการใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความต้องการ เช่น การเล่นกีฬา ดนตรี รวมทั้งการใช้เวลากับสื่อต่าง ๆ ในการรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น ซึ่งรวมเวลาในการนอนหลับด้วย

แรงงาน หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป และได้รับค่าจ้าง เงินเดือน หรือ ค่าตอบแทนสำหรับผลงานที่ทำ

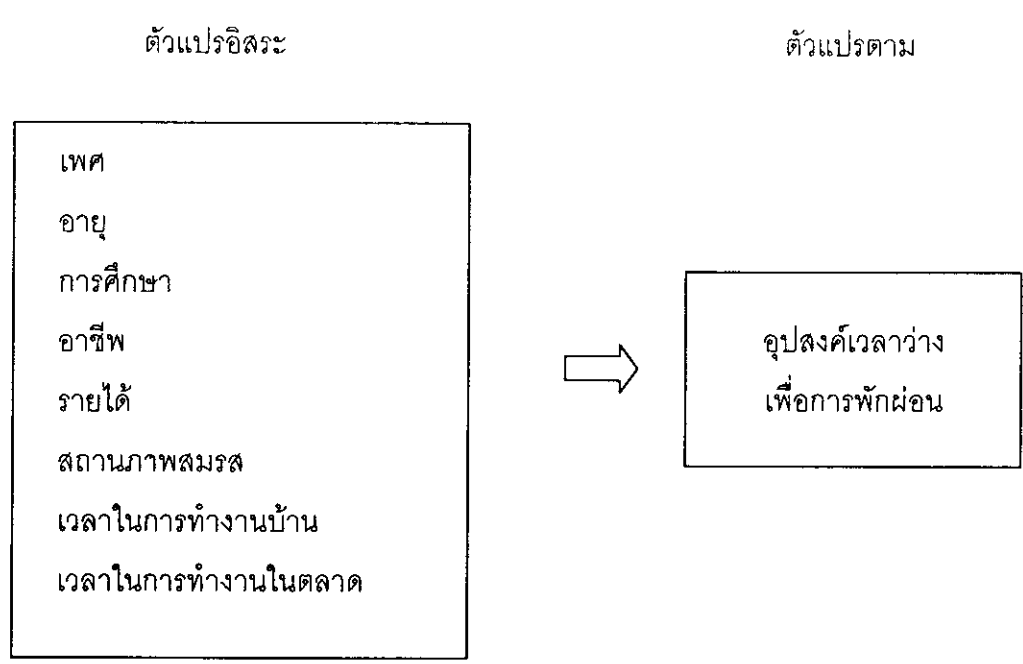
ในภาคเกษตร หมายถึง การประกอบอาชีพของแรงงาน ในด้านการเกษตร การล่าสัตว์ การป่าไม้และการประมง

นอกภาคเกษตร หมายถึง การประกอบอาชีพอื่น ๆ นอกเหนือจากอาชีพในภาคการเกษตร เช่น ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัท ลูกจ้าง และภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

รายได้ หมายถึง การประกอบการงานโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นเงิน อาจเป็นรายเดือน รายสัปดาห์ รายวัน หรือรายชิ้นก็ได้ ส่วนแรงงานในภาคเกษตร รายได้เกิดจากการขายผลผลิตทางการเกษตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาอุปสงค์เวลาว่างในการพักผ่อนของแรงงาน

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

1. แรงงานที่มี เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ ที่ต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่างต่างกัน
2. เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)
3. รายได้ การใช้เวลาในการทำงานบ้าน และการใช้เวลาทำงานในตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา
 - 1.1 ทฤษฎีอุปทานแรงงาน
 - 1.2 ทฤษฎีอุปสงค์
 - 1.3 ทฤษฎีความยืดหยุ่น
2. แนวคิดและความสำคัญเกี่ยวกับเวลา
 - 2.1 ความสำคัญและลักษณะเกี่ยวกับเวลา
 - 2.2 การจัดสรรเวลา
 - 2.3 ความสำคัญของการใช้เวลาว่าง
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

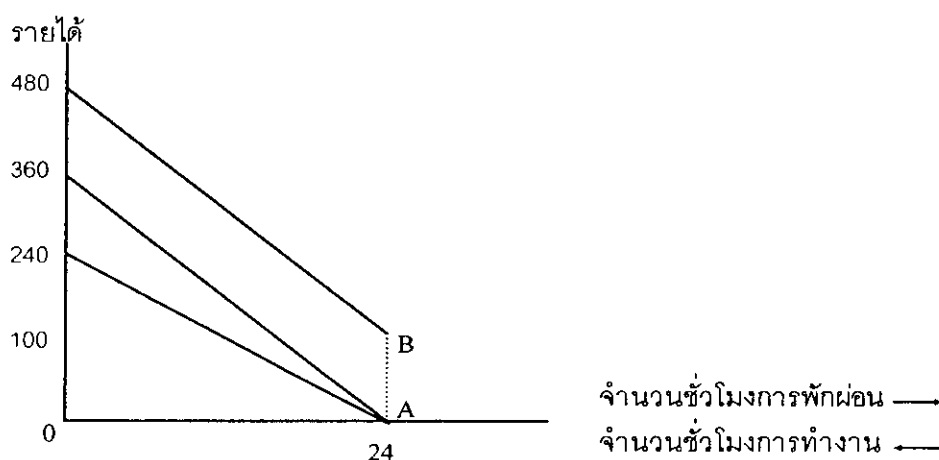
1.1 ทฤษฎีอุปทานแรงงาน

จากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แรงงานได้อธิบายอุปทานแรงงาน หมายถึง จำนวนแรงงานที่ประสงค์และพร้อมที่จะทำงาน ณ ระดับค่าจ้างในระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์การตัดสินใจเลือกของผู้บริโภคระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน โดยแต่ละบุคคลอาจจะมีความรู้ ประสบการณ์ และคุณภาพเหมือน ๆ กัน แต่อาจจะเสนอขายแรงงานไม่เหมือนกัน ทั้งที่มีเวลาเท่ากันทุกคนวันละ 24 ชั่วโมง บางคนอาจยินดีกับการทำงานถึง 12 ชั่วโมงต่อวัน ถ้าค่าจ้างชั่วโมงละ 30 บาท แต่บางคนอาจจะทำงานเพียง 8 ชั่วโมงก็ได้ และบางคนอาจจะไม่เสนอการทำงานเลยก็ได้ ซึ่งการตัดสินใจเลือกที่จะทำงานในตลาดแรงงานนั้นแสดงว่าบุคคลนั้นได้รับรายได้จากการทำงานและสามารถนำรายได้นั้นไปใช้จ่าย ซื้อสินค้าและบริการได้ ซึ่งจะทำให้อรรถประโยชน์ของบุคคลเพิ่มขึ้น แต่ในขณะเดียวกันการตัดสินใจทำงานหมายถึงบุคคลต้องสละเวลาพักผ่อน เป็นการทดแทนซึ่งจะทำให้ อรรถประโยชน์ลดลง ดังนั้นบุคคลจึงต้องตัดสินใจว่าจะจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานกับการพักผ่อนอย่างไร จึงจะได้รับอรรถประโยชน์หรือความพอใจสูงสุดภายใต้เงื่อนไขหรือข้อจำกัดคือ ข้อจำกัดทางด้านรายได้และเวลาพักผ่อน โดยการเลือกจัดสรรเวลาทั้งสองกิจกรรมของแต่ละคน

อาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจหรืออรรถประโยชน์ แต่ทุกคนจะต้องเจอเงื่อนไขเหมือนกันคือ ถ้าเลือกใช้เวลาสำหรับกิจกรรมหนึ่งมากขึ้น ก็จะมีเวลาเหลือสำหรับอีกกิจกรรมหนึ่งน้อยลง (จุฑา มณีสไพบูลย์. 2537: 3-4)

ทฤษฎีอุปทานแรงงานสมัยใหม่ได้ขยายขอบเขตการวิเคราะห์ออกไป โดยใช้ทฤษฎีการจัดสรรเวลา (A Theory of the Allocation of Time) ของ Becker ซึ่งเป็นการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจของครัวเรือน ในการจัดสรรเวลาเพื่อทำกิจกรรมที่ผ่านตลาด คือ เวลาในการทำงานในตลาดแรงงาน และกิจกรรมที่ไม่ผ่านตลาดคือเวลาในการพักผ่อน การศึกษา การทำงานบ้าน ซึ่งกิจกรรมที่ไม่ผ่านตลาดถือเป็นกิจกรรมการผลิตในครัวเรือน (Household Production) แม้กิจกรรมการผลิตในครัวเรือนนั้นจะไม่ได้รับเป็นเงินที่จับต้องได้จริง แต่ก็ได้รับความพอใจส่วนเพิ่มที่เกิดจากการทำงาน ซึ่งจะเกิดความเคารพนับถือตนเองและสร้างความสุข ความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งหากจะประเมินเป็นตัวเงินนั้น จะเท่ากับอัตราค่าจ้างจากการทำงานในตลาด เพราะกิจกรรมการผลิตในครัวเรือน ถือเป็นค่าเสียโอกาสของเวลาที่ใช้ในการทำงาน ซึ่งค่าเสียโอกาสนี้ก็จะมีค่าเท่ากับอัตราค่าจ้างต่อชั่วโมง ดังนั้นค่าจ้างที่สูงขึ้นก็หมายถึงต้นทุนในการพักผ่อนที่สูงขึ้นด้วย (Becker.1965)

จำนวนค่าจ้างต่อชั่วโมงคูณด้วยจำนวนชั่วโมงการทำงานต่อสัปดาห์ถือเป็นรายได้ต่อสัปดาห์ที่ได้จากการทำงาน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่าง อัตราค่าจ้าง ชั่วโมงการทำงาน และรายได้ทั้งหมด ถือได้ว่าเป็นข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ (Budget constraint) ซึ่งจะถูกแสดงในรูปของรายได้และชั่วโมงการทำงานของแรงงานแต่ละคน ซึ่งถูกกำหนดจากอัตราค่าจ้างที่แรงงานได้มาจากการทำงานในตลาดแรงงาน (Gundersen:1993)

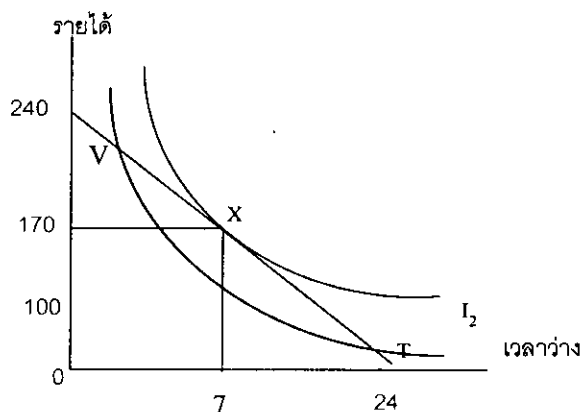

ภาพประกอบ 2 แสดงเส้นงบประมาณที่ปรับตามอัตราค่าจ้าง

จากภาพประกอบ 2 แสดงกราฟของเส้นงบประมาณ โดยแกนตั้งเป็นแกนแสดงรายได้ และแกนนอนแสดงจำนวนชั่วโมงการพักผ่อนและจำนวนชั่วโมงการทำงานในหนึ่งวัน จำนวนชั่วโมงการพักผ่อนจะถูกวัดจากซ้ายไปขวา ส่วนจำนวนชั่วโมงการทำงานจะถูกวัดจากขวาไปซ้าย เมื่อจำนวนชั่วโมงทำงานเท่ากับ 0 แล้วที่เหลือจะเป็นจำนวนชั่วโมงการพักผ่อนซึ่งเท่ากับ 24 ชั่วโมง และถ้าหากจำนวนชั่วโมงทำงานเท่ากับ 24 ชั่วโมง ที่เหลือจะเป็นจำนวนชั่วโมงการพักผ่อนซึ่งเท่ากับ 0 ชั่วโมง แรงงานแต่ละคนจะมีพื้นฐานทางการศึกษา ประสบการณ์ และอาชีพที่แตกต่างกัน ทำให้รายได้ของแรงงานแต่ละคนแตกต่างกัน และสมมติให้อัตราค่าจ้างเท่ากับ 10 บาทต่อชั่วโมง จะสามารถสร้างเส้นงบประมาณได้ดังภาพที่ 2 โดยคู่อันดับระหว่างระดับรายได้และจำนวนชั่วโมงทำงาน รายได้จะเท่ากับจำนวนชั่วโมงทำงานของแรงงานคูณกับอัตราค่าจ้างของแรงงานต่อชั่วโมง ถ้ารายได้เท่ากับ 0 เมื่อจำนวนชั่วโมงทำงานเท่ากับ 0 สมมติว่าแรงงานคนนั้นไม่มีแหล่งรายได้อื่น (ในภาพแสดงให้เห็นเป็นจุด A) และถ้าแรงงานมีอัตราค่าจ้างเท่ากับ 10 บาทต่อชั่วโมงเท่ากันแต่แรงงานคนนี้ได้ใช้เวลาทำงานเลยหรือจำนวนชั่วโมงทำงานเท่ากับ 0 แต่มีรายได้จำนวนหนึ่งจะได้ว่าแรงงานคนนี้มีแหล่งรายได้เสริมที่นอกเหนือจากการทำงาน (ในภาพแสดงให้เห็นเป็นจุด B)

ดุลยภาพของชั่วโมงการทำงาน

ในการตัดสินใจกำหนดชั่วโมงการทำงานของแรงงานแต่ละคนจะเป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างความพอใจเท่ากัน และรายได้ ดังภาพประกอบ 3 (จินตนา พรพิไลพรรณ. 2544)

ภาพประกอบ 3 แสดงจุดดุลยภาพชั่วโมงการทำงาน

ในการศึกษาครั้งนี้จะสมมติให้แรงงานทุกคนมุ่งที่จะแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุด และมีความพอใจสูงสุด ซึ่งระดับอรรถประโยชน์ที่สูงที่สุดจะถูกกำหนดจากเงื่อนไขของอัตราค่าจ้างและจำนวนรายได้ที่ไม่ได้มาจากการจ้างงาน ณ จุด X นี้เป็นจุดที่ทำให้เกิดอรรถประโยชน์สูงสุดแก่แรงงาน คือชั่วโมงการทำงานเท่ากับ 17 ชั่วโมง และชั่วโมงการพักผ่อนเท่ากับ 7 ชั่วโมง และแรงงานมีรายได้เท่ากับ 170 บาท

ณ จุด X ดุลยภาพที่เกิดขึ้นนี้จะมีคุณสมบัติเฉพาะก็คือเป็นจุดที่ค่าความชันของเส้นงบประมาณมีค่าเท่ากับค่าความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันเพราะค่าความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันก็คืออัตราการทดแทนกันส่วนเพิ่ม (marginal rate of substitution) และของเส้นงบประมาณก็คืออัตราค่าจ้าง (โดยไม่สนใจเครื่องหมายหน้าค่าความชันของเส้น) ดุลยภาพของชั่วโมงการทำงานจึงถูกกำหนดตามเงื่อนไขที่

$$MRS = W$$

ความเท่ากันของสมการทั้งสองข้างนี้ได้มีการแปลความหมายทางเศรษฐศาสตร์โดยเฉพาะคือ จะแสดงให้เห็นว่าที่จุด X นี้เป็นจุดที่เหมาะสมที่สุดของระดับชั่วโมงการทำงาน

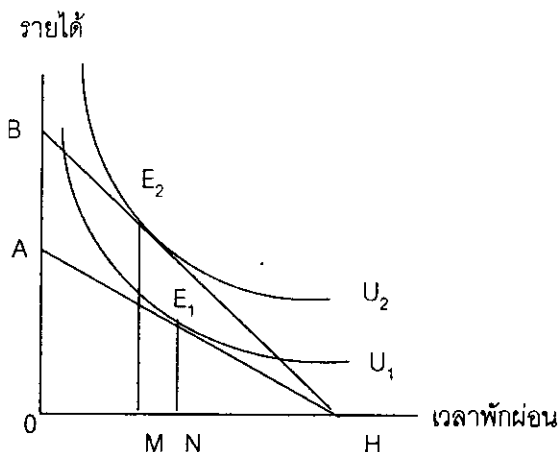
ความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันคือ $-\frac{\Delta Y}{\Delta L}$ ซึ่งมีค่าน้อยกว่าศูนย์หรือติดลบ ซึ่งหมายความว่า ถ้า L เพิ่มขึ้นหรือการพักผ่อนเพิ่มขึ้น Y จะลดลง หรือรายได้จะลดลง จึงมีการทดแทนกันระหว่างการพักผ่อนกับรายได้เสมอ บนเส้นความพึงพอใจเท่ากันเส้นหนึ่งจะมีความชัน ณ จุดต่าง ๆ ไม่เท่ากัน นั่นคืออัตราการทดแทนระหว่างการพักผ่อนกับรายได้ ณ จุดต่าง ๆ เหล่านี้จะไม่เท่ากัน อัตราการทดแทนนี้เรียกว่า marginal rate of substitution of Leisure for Income ($MRS_{LY} = -\frac{\Delta Y}{\Delta L}$) หมายถึง จำนวนรายได้จำนวนหนึ่งที่ต้องสูญเสียไปเพื่อชดเชยกับการพักผ่อนที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ซึ่งหนึ่งหน่วยนี้อาจจะเป็นหนึ่งชั่วโมง หนึ่งวัน หรือหนึ่งสัปดาห์ก็ได้แล้วแต่กรณี ถ้าไม่คิดเครื่องหมาย ความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันจะลดลงเมื่อเคลื่อนจากซ้ายไปขวาบนเส้นนั้น ซึ่งก็หมายถึงอัตราการทดแทนดังกล่าวลดลงเรื่อย ๆ นั่นเอง

ส่วนความชันของเส้นงบประมาณเท่ากับ $-W$ เพราะเส้นงบประมาณทอดลงจากซ้ายไปขวา เช่นเดียวกับเส้นความพึงพอใจเท่ากัน ความชัน (Slope) จึงติดลบ ถ้าไม่คิดเครื่องหมาย ณ จุดดุลยภาพ $\frac{\Delta Y}{\Delta L} = W$ หากอัตราค่าจ้าง (W) ลดต่ำลงเรื่อย ๆ นั้น แรงงานพักผ่อนมากขึ้น หรือทำงานน้อยลง และในทางตรงข้าม ถ้าอัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ กำหนดให้อย่างอื่นคงที่ แรงงานจะพักผ่อนน้อยลงหรือขายแรงงานมากขึ้น

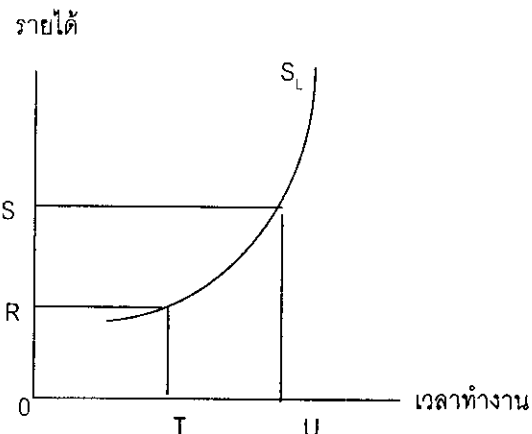
จากภาพประกอบ 3 ที่จุด T ค่า $MRS < W$ หรือค่าความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันมีค่าน้อยกว่าอัตราค่าจ้าง ณ จุดนี้อรรถประโยชน์สามารถถูกเพิ่มได้โดยการเพิ่มชั่วโมงการทำงาน ซึ่งอรรถประโยชน์จะเพิ่มขึ้นจนกระทั่งจำนวนชั่วโมงการทำงานเข้าใกล้จำนวนชั่วโมงการทำงาน ณ จุด X ซึ่งค่าความชันของทั้งเส้นความพึงพอใจเท่ากันและเส้นงบประมาณจะเท่ากัน และอีกกรณี ณ ที่จุด V เป็นจุดที่ค่า $MRS > W$ หรือค่าความชันของเส้นความพึงพอใจเท่ากันมีค่ามากกว่าอัตราค่าจ้าง อรรถประโยชน์จะถูกเพิ่มขึ้นโดยการลดจำนวนชั่วโมงการทำงานลง

ในกรณีที่อัตราค่าจ้างสูงขึ้น แรงงานจะทำงานมากขึ้น โดยเฉพาะคนที่มียาไรได้ต่ำ ไม่เพียงพอ กับค่าใช้จ่าย ดังนั้นเมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น แรงงานจะเสนอขายแรงงานมากขึ้น จากภาพประกอบ 4

เมื่ออัตราค่าจ้างเท่ากับ OR เส้นงบประมาณคือ เส้น AH ซึ่งจะสัมผัสกับเส้นความพอใจที่จุด E_1 แสดงว่าแรงงานจะมีเวลาพักผ่อน ON ชั่วโมง และทำงาน NH ชั่วโมง เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้นอีกเป็น OS บาทจะทำให้เส้นงบประมาณเปลี่ยนแปลง แรงงานจะพักผ่อนลดลง OM ชั่วโมง และทำงานเพิ่มขึ้น MH ชั่วโมง ดุลยภาพจะอยู่ที่ E_2 ดังนั้นเราจึงสามารถสร้างเส้นอุปทานแรงงานได้ดังภาพประกอบ 5 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น ดุลยภาพจะเปลี่ยนไป โดยแรงงานจะทำงานเพิ่มขึ้นและพักผ่อนน้อยลง

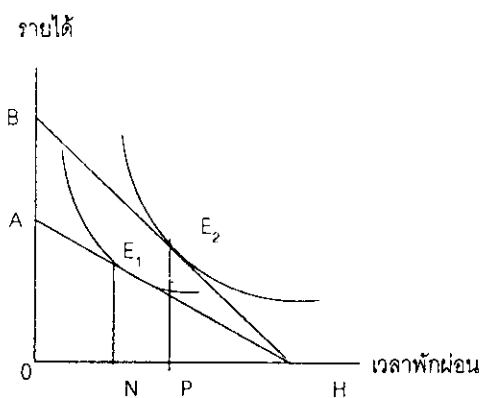

ภาพประกอบ 4 ดุลยภาพของแรงงาน
เปลี่ยนเมื่ออัตราค่าจ้างลดลง

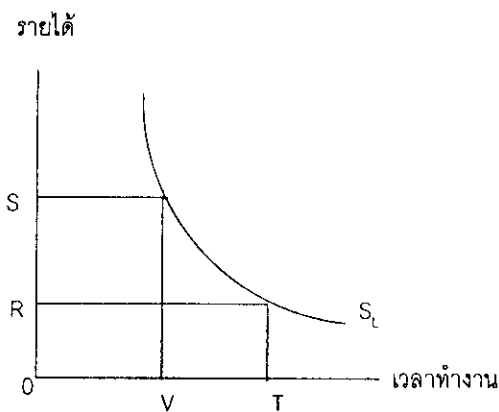

ภาพประกอบ 5 เส้นอุปทานแรงงานเป็น
Positive Slope

เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น แรงงานจะลดชั่วโมงการทำงานลง และมีความพอใจในเวลาพักผ่อนมากกว่ารายได้ในหน่วยหลัง ๆ เพิ่มขึ้น บุคคลเหล่านี้ อาจเป็นผู้ที่มีรายได้สูงอยู่แล้ว เขาสามารถรักษา ระดับความพอใจให้สูงขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องทำงานมากขึ้น เมื่อค่าจ้างสูง หรืออาจเป็นพวกที่มี เป้าหมายของรายได้ต่ำ ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะพอใจในการพักผ่อนมากกว่ารายได้ที่เขาได้รับ (ประดิษฐ์ ชาติสมบัติ, 2536: 24) จากภาพประกอบ 7 เมื่ออัตราค่าจ้างเท่ากับ OR เส้นงบประมาณคือเส้น AH ซึ่ง สัมผัสกับเส้นความพอใจที่จุด E_1 แรงงาน จะพักผ่อน ON ชั่วโมง และจะทำงาน NH ชั่วโมง และเมื่อ อัตราค่าจ้างเพิ่มขึ้นเป็น OS บาท จะทำให้เส้นงบประมาณเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดดุลยภาพใหม่อยู่ที่ จุด E_2 แรงงานจะพักผ่อนเพิ่มขึ้น OP ชั่วโมง ทำงานลดลงเหลือ PH ชั่วโมง และสามารถสร้างเส้น อุปทานแรงงานได้ดังภาพประกอบ 7 จะเห็นได้ว่าเมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น ดุลยภาพจะเปลี่ยนไป โดย แรงงานจะทำงานลดลงและพักผ่อนเพิ่มขึ้น

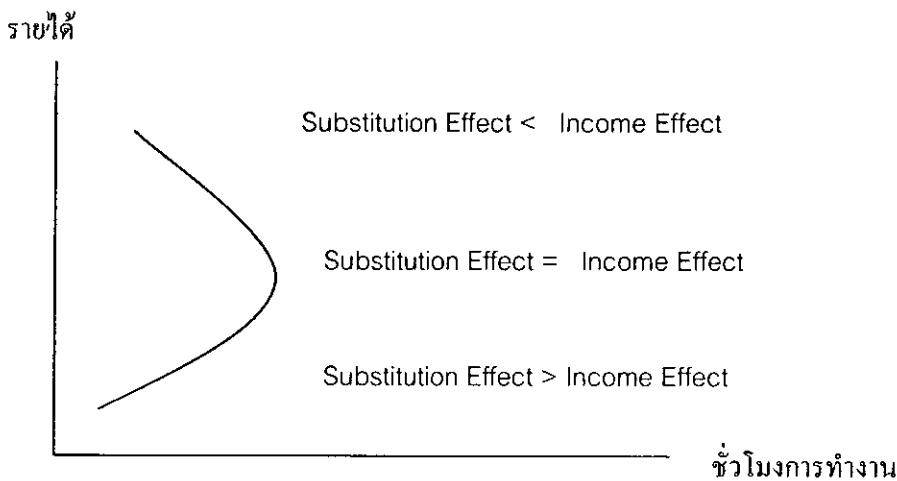

ภาพประกอบ 6 คุณภาพของแรงงาน
เปลี่ยนเมื่ออัตราค่าเพิ่มขึ้น

ภาพประกอบ 7 เส้นอุปทานแรงงานเป็น
Negative Slope

แต่เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้นแรงงานจะทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นเพราะต้องการยกมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้นหรืออาจจะเป็นเพราะคนชอบทำงานก็ตาม แต่เมื่อรายได้สูงขึ้นถึงจุดหนึ่งแล้ว อัตราค่าจ้างยังคงสูงต่อไปอีก แรงงานกลับลดชั่วโมงการทำงานลง ซึ่งอาจจะเป็นเพราะมาตรฐานการครองชีพหรือรายได้ของเขาสูงอยู่แล้ว หรืออาจเป็นเพราะเขาพอใจระดับรายได้นี้ก็ ตาม ผลของการกระทำนี้ทำให้เส้นอุปทานแรงงานวกกลับ (Backward bending supply curve) ดังภาพประกอบ 8

ภาพประกอบ 8 แสดงเส้นอุปทานวกกลับ(Backward bending supply curve)

จะเห็นว่า การจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานนั้นขึ้นอยู่กับอัตราค่าจ้าง โดยถือว่าราคาของการพักผ่อน คืออัตราค่าจ้างที่ต้องสูญเสียไป หรือ เป็นรางวัลในการเสียสละเวลาพักผ่อนไป เมื่ออัตราค่าจ้างเปลี่ยนแปลง การจัดสรรเวลา อาจจะไปทิศทางเดียวกับอัตราค่าจ้างหรือ

เปลี่ยนแปลง ไปในทิศทางตรงข้ามกับอัตราค่าจ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ ผลทางด้านรายได้ (Income Effect) และผลทางทดแทน (Substitution Effect) โดยกำหนดให้การพักผ่อนเป็นสินค้าปกติ (Normal Goods) (จุฑา มณีสไพบูลย์. 2537: 4-8)

ผลทางด้านรายได้ (Income Effect) หมายความว่า เมื่อรายได้เปลี่ยน จะทำให้แรงงานเปลี่ยนแปลงชั่วโมงการทำงาน เช่นเมื่อรายได้สูงขึ้นแรงงานใช้เวลาในการพักผ่อนเพิ่มขึ้นหรือลดชั่วโมงการทำงานลง โดยได้รับความพอใจเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการที่รายได้สูงขึ้น อรรถประโยชน์เพิ่มของรายได้ที่เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะต่ำกว่าอรรถประโยชน์เพิ่มของเวลาพักผ่อน ดังนั้นเมื่อรายได้สูงขึ้น แรงงานจะพอใจในเวลาพักผ่อนมากกว่ารายได้ในหน่วยหลายๆ ที่เขาได้รับเพิ่มขึ้น นั่นคือ เมื่อรายได้สูงขึ้น แรงงานจะทำงานลดลงและพักผ่อนเพิ่มขึ้น ซึ่งผลทางด้านรายได้ให้ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราค่าจ้างกับชั่วโมงการทำงานเป็นลบ (Negative Slope)

ผลแห่งการทดแทน (Substitution Effect) หมายความว่า เมื่อค่าจ้างเปลี่ยนแปลง จะทำงาน แรงงานเปลี่ยนแปลงชั่วโมงทำงาน โดยมีความพอใจเท่าเดิม นั่นคือ เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น ทำให้แรงงานทำงานมากขึ้นและมีเวลาในการพักผ่อนลดลง ทั้งนี้เนื่องจากการที่อัตราค่าจ้างสูงขึ้น การพักผ่อนจะมีราคาสูงขึ้น (เพราะเสียโอกาสในการพักผ่อนคือค่าจ้าง) เมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าและบริการชนิดอื่นๆ ดังนั้น เมื่อราคาของการพักผ่อนสูงขึ้นแรงงานจะพิจารณาการพักผ่อน เช่นเดียวกับสินค้าอื่นๆ คือ แรงงานลดชั่วโมงการพักผ่อน โดยรายได้ที่สูงขึ้นอันเนื่องมาจากการทำงานจะไปทดแทนชั่วโมงการพักผ่อน ซึ่งผลแห่งการทดแทนให้ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราค่าจ้างกับชั่วโมงการทำงานเป็นบวก (Positive Slope) นั่นคือ เมื่ออัตราค่าจ้างสูงขึ้น จูงใจให้แรงงานทำงานมากขึ้นและมีเวลาพักผ่อนลดลง

ประดิษฐ์ ขาสมบัติและจำนงค์ สมประสงค์ (2536) ได้กล่าวถึงแนวคิดในการคาดคะเนฟังก์ชันอุปทานแรงงานดังนี้ อุปทานแรงงานของแต่ละบุคคลสามารถหาได้จากฟังก์ชัน อรรถประโยชน์ (Utility Function) โดยสมมติว่า ผู้เสนอแรงงานแต่ละคนต้องการความพอใจจากการกินดีอยู่ดี ซึ่งขึ้นอยู่กับรายได้จากการทำงาน และเวลาว่างในการพักผ่อน ระดับความพอใจแสดงได้ดังนี้

$$U = f(C, L)$$

U = ระดับความพอใจ

C = รายได้จากการทำงาน (Utility Level)

L = เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน (Leisure Time)

เนื่องจากในขณะใดขณะหนึ่ง แต่ละบุคคลมีเวลาจำกัด ดังนั้นงบประมาณของแต่ละคนมีจำกัด ซึ่งรายได้ที่เกิดจากการใช้เวลาออกเหนือจากการพักผ่อนมาทำงาน โดยมีอัตราค่าจ้างเป็นผลตอบแทน ซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$(T-L)w = P*c$$

โดยที่ T = เวลาทั้งหมดในขณะหนึ่ง

w = อัตราค่าจ้าง (Wage)

P = ราคาสินค้า (Price)

$P*c$ = รายได้เป็นตัวเงินจากการทำงาน ซึ่งเป็นงบประมาณในการซื้อสินค้าและบริการ

คุณภาพของผู้เสนอทำงาน ซึ่งทำให้ทราบจำนวนของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อน และจำนวนรายได้จากการทำงานนั้น สามารถหาโดยวิธี Lagrange Multipliers นั่นคือ

$$u = f(C, L) + \lambda \{ (T - L)w - P * c \}$$

เมื่อ λ = ค่า Lagrange Multipliers ณ ระดับคุณภาพของผู้เสนอทำงาน

เพื่อหาระดับความพอใจสูงสุดของผู้เสนอทำงาน ให้พิจารณาจาก First Order Condition โดยหาจาก Partial Derivative ของตัวแปรแต่ละตัวในจำนวน 3 ตัว คือ รายได้จากค่าจ้าง (C) เวลาว่าง (L) และ λ ซึ่งแสดงได้ดังนี้

$$\partial u / \partial C = f_1 - \lambda P = 0$$

$$\partial u / \partial L = f_2 - \lambda w = 0$$

$$\partial u / \partial \lambda = (T - L)w - P * c = 0$$

จากสมการดังกล่าวจะสามารถหา First Order Condition ได้โดยการย้ายเทอมที่ 2 ของแต่ละสมการมาทางด้านขวา ก็จะได้

$$f_1 = \lambda P$$

$$f_2 = \lambda w$$

แล้วจะได้ $f_2 / f_1 = w / P$

อัตราส่วนของ Marginal Utility ของเวลาว่าง (f_2) ต่อ Marginal Utility ของรายได้ (f_1) ซึ่งเรียกว่าอัตราทดแทนกันระหว่างรายได้และเวลาว่าง เท่ากับอัตราส่วนของราคาต่อเวลาว่าง (w) ซึ่งก็คืออัตราค่าจ้าง หรือค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ที่แรงงานจะได้รับหากจะใช้เวลาว่างต่อราคาของรายได้ (P) ซึ่งเท่ากับอัตราค่าจ้างที่แท้จริง (Real Wage) คือ w / P

จากสมการข้างต้นเมื่อกลับเศษและส่วนก็จะได้ว่า

$$\lambda = f_1 / P = f_2 / w$$

แสดงให้เห็นว่า รายได้เทียบกับราคาของรายได้ (f_1/P) เท่ากับ เวลาว่างเทียบกับราคาของเวลาว่าง (f_2/w) ซึ่งแสดงโดยค่าของ λ

ภายใต้เงื่อนไขดังกล่าวสามารถหาจำนวนเวลาว่างที่ผู้เสนอทำงานต้องการพักผ่อนได้จำนวนเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานแต่ละคนก็จะหาได้โดยวิธี Determinant $|D|$ ลักษณะเช่นนี้ จะเห็นว่าเป็นการหาอุปสงค์สำหรับเวลาว่าง ซึ่งหมายถึงว่า ในระดับอัตราค่าจ้าง คนงานจะซื้อเวลาว่าง

สำหรับการพักผ่อนมากหรือน้อยเท่าไร การบริโภคเวลาพักผ่อนแต่ละหน่วย หมายถึง แรงงานจะต้องเสียรายได้จากการทำงาน

1.2 ทฤษฎีอุปสงค์

ความหมายของอุปสงค์

อุปสงค์ (Demand) หมายถึง ความต้องการซื้อสินค้าบริการ ณ ระดับราคาต่าง ๆ ในช่วงเวลาหนึ่ง อาจเป็นต่อวัน ต่อสัปดาห์ ต่อเดือน หรือต่อปีก็ได้ แล้วแต่ผู้ศึกษาจะกำหนด หากแต่ความต้องการตามนัยของอุปสงค์จะแตกต่างจากความต้องการโดยทั่วไป ซึ่งความต้องการโดยทั่วไปจะมีแต่ความอยากได้เท่านั้น แต่ความต้องการตามนัยของอุปสงค์จะต้องประกอบด้วย ความอยากได้ในสินค้าและบริการนั้น (Desire) ความเต็มใจที่จะจ่าย (Willing to Pay) ความสามารถที่จะจ่ายได้ (Ability to Pay) (ฐกัต ศรียคำพร. 2545: 45)

สาเหตุที่ทำให้อุปสงค์เปลี่ยนแปลง (ทับทิม วงศ์ประยูร; และคณะ. 247: 33)

สิ่งที่มีอิทธิพลทำให้อุปสงค์สำหรับสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าหรือบริการในท้องตลาดที่สามารถใช้ทดแทนกันได้
2. การเปลี่ยนแปลงรายได้ของบุคคล เมื่อรายได้ของผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ความต้องการหรืออุปสงค์ของสินค้าด้อย (inferior Goods) จะลดลง แต่จะไปเพิ่มสินค้าหรือบริการประเภทอื่น ๆ เช่น สินค้าประเภทฟุ่มเฟือย และการพักผ่อน
3. การศึกษาที่สูงขึ้นและอิทธิพลของการโฆษณา ประชาชนมีการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ย่อมสามารถจำแนกสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพให้เหมาะกับตน และเห็นว่ามีประโยชน์ต่อการบริโภค
4. การเปลี่ยนแปลงในรสนิยม และรสนิยมของคนในสังคมย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น อายุ อาชีพ เพศ การศึกษา ระยะเวลา ขนบธรรมเนียมประเพณี
5. จำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ความต้องการในสินค้าและบริการก็เพิ่มขึ้นด้วย

ฟังก์ชันของอุปสงค์

ฟังก์ชันของอุปสงค์ คือ การเขียนปริมาณความต้องการ และตัวกำหนดต่าง ๆ ของอุปสงค์ให้อยู่ในรูปของฟังก์ชันหรือสมการทางคณิตศาสตร์ โดยมีปริมาณอุปสงค์เป็นตัวแปรตาม และตัวกำหนดต่าง ๆ ของอุปสงค์เป็นตัวแปรอิสระ สามารถเขียนฟังก์ชันอุปสงค์ได้ดังนี้ (ฐกัต ศรียคำพร. 2545: 46)

$$Q = f(P / I_n, T, P^*, I, S, F)$$

เมื่อ

- Q = ปริมาณอุปสงค์
 P = ราคาสินค้าและบริการที่กำลังกล่าวถึง
 I_n = รายได้ของผู้บริโภค
 T = รสนิยมของผู้บริโภค
 P* = ราคาสินค้าชนิดอื่น
 I = ภาวะการกระจายรายได้
 S = ฤดูกาล
 F = เทศกาล

เครื่องหมายหลังตัว P มีความหมายว่าฟังก์ชันดังกล่าว ถ้ากำหนดให้ P เป็นตัวแปรอิสระที่แปรค่าได้เพียงตัวเดียว ส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆ ถูกกำหนดให้คงที่ดังนั้นฟังก์ชันดังกล่าวสามารถเขียนได้ดังนี้ $Q = f(P)$

การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์

การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ มี 2 ลักษณะ คือ การเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์และการเปลี่ยนแปลงระดับอุปสงค์

การเปลี่ยนแปลงปริมาณอุปสงค์ มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคาเพียงตัวแปรเดียวตัวแปรอิสระอื่น ๆ คงที่ทั้งหมด คือ การเปลี่ยนแปลงบนเส้นอุปสงค์เส้นเดิม

การเปลี่ยนแปลงระดับอุปสงค์ มีสาเหตุมาจากตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตัวแปรราคามีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะทำให้เส้นอุปสงค์เคลื่อนที่ไปจากเดิมที่เป็นเส้นอุปสงค์เส้นใหม่

กฎของอุปสงค์

กฎของอุปสงค์ (Law of Demand) กล่าวว่า หากสิ่งอื่นคงที่ ปริมาณอุปสงค์จะแปรผกผันกับราคา หมายความว่า เมื่อราคาสินค้าหรือบริการสูงขึ้น ปริมาณอุปสงค์หรือความต้องการในสินค้าหรือบริการนั้นจะลดลง และเมื่อราคาสินค้าหรือบริการถูกลง อุปสงค์หรือความต้องการในสินค้าหรือบริการนั้นจะมากขึ้น ภายใต้ข้อสมมติที่ว่าสิ่งอื่น ๆ คงที่ (สุกัต ศรีคำพร. 2545: 48)

1.3 ทฤษฎีความยืดหยุ่น

ความยืดหยุ่น คือ การวัดการเปลี่ยนแปลงไปของตัวแปรหนึ่งเปรียบเทียบกับอีกตัวแปรหนึ่ง ความยืดหยุ่นจะมีความเป็นเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรหนึ่งเปรียบเทียบกับทุก 1 เปอร์เซ็นต์ การเปลี่ยนแปลงของอีกตัวแปรหนึ่ง (Pindyck and Rubinfeld. 1995:29) ความยืดหยุ่นมี 3 ชนิดคือ ความยืดหยุ่นต่อราคา (Price Elasticity), ความยืดหยุ่นต่อรายได้ (Income Elasticity), ความยืดหยุ่นต่อสินค้าอื่น (Cross Elasticity)

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา (Price Elasticity)

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา คือการวัดการเปลี่ยนแปลงความต้องการสินค้าเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงราคาสินค้า ค่าที่ได้จะเป็นเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการสินค้าหนึ่งต่อทุก 1 เปอร์เซ็นต์ของการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้านั้น โดยปกติความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อราคา จะมีค่าเป็นลบ กล่าวคือ เมื่อราคาสินค้าเพิ่มขึ้นจะทำให้ปริมาณความต้องการสินค้านั้นลดลงและเมื่อราคาลดลงจะทำให้ปริมาณความต้องการเพิ่มขึ้น

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ (Elasticity of Income Demand)

ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ คือ การวัดการเปลี่ยนแปลงความต้องการสินค้าเปรียบเทียบกับ การเปลี่ยนแปลงรายได้ค่าที่ได้จะเป็นเปอร์เซ็นต์การเปลี่ยนแปลงของปริมาณความต้องการสินค้าหนึ่งต่อทุก 1 เปอร์เซ็นต์ของการเพิ่มขึ้นของรายได้นั้น

เราสามารถหาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ได้จากสูตรดังนี้ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. 2542: 45)

$$\text{ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้} = \frac{\text{เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในจำนวนซื้อ}}{\text{เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงของรายได้}}$$

หรือ

$$E_i = \frac{\% \Delta Q_x}{\% \Delta I}$$

เมื่อ E_i = ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

$\% \Delta Q_x$ = ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อสินค้า X

$\% \Delta I$ = ร้อยละของการเปลี่ยนแปลงของรายได้

ถ้า $\Delta Q_x < \Delta I$ แสดงว่ามีความยืดหยุ่นมาก

$\Delta Q_x > \Delta I$ แสดงว่ามีความยืดหยุ่นน้อย

$\Delta Q_x = \Delta I$ แสดงว่ามีความยืดหยุ่นเท่ากับหนึ่ง

วิธีวัดค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้ มี 2 ลักษณะ คือ การวัดความยืดหยุ่นแบบช่วง (Arc Elasticity) และ การหาความยืดหยุ่นแบบจุด (Point Elasticity)

1. การวัดความยืดหยุ่นแบบช่วง (Arc Elasticity)

$$\text{ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้}(E_i) = \frac{(Q_1 - Q_2)}{(Q_1 + Q_2)} \times \frac{(I_1 + I_2)}{(I_1 - I_2)}$$

โดยที่

E_i = ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

Q_1 = จำนวนของสินค้าที่ซื้อก่อนราคาเปลี่ยนแปลง

Q_2 = จำนวนของสินค้าที่ซื้อหลังราคาเปลี่ยนแปลง

I_1 = รายได้เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง

I_2 = รายได้ใหม่หลังการเปลี่ยนแปลง

2. การหาความยืดหยุ่นแบบจุด (Point Elasticity)

$$E_i = \frac{\Delta Q}{\Delta I} \times \frac{I}{Q}$$

โดยกำหนดให้

E_i = ความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

ΔQ = ส่วนเปลี่ยนแปลงของปริมาณซื้อ

ΔI = ส่วนเปลี่ยนแปลงของรายได้

Q = จำนวนของสินค้าก่อนราคาเปลี่ยนแปลง

I = รายได้เดิมก่อนการเปลี่ยนแปลง

3. การวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่น ใช้ในการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม โดยการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นผลการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y) ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ (X) มีสูตรดังนี้ (สรยุทธ มินะพันธ์. 2546: 249)

$$\begin{aligned} E_{y,x} &= \frac{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงของ } y}{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงของ } x} \\ &= \frac{\Delta y / y}{\Delta x / x} \\ &= \frac{\Delta y}{\Delta x} \cdot \frac{x}{y} \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้ E คือ ค่าความยืดหยุ่น ส่วน Y คือ ตัวแปรที่ต้องการทราบถึงผลกระทบที่พึงได้รับจากการเปลี่ยนแปลงตัวแปร X ซึ่งสามารถเขียนเป็นสูตรทั่วไปได้ดังนี้

$$E_{y,x} = \frac{\partial y}{\partial x} \cdot \frac{x}{y}$$

ในกรณีการหาค่าความยืดหยุ่นจากสมการถดถอยในรูปของลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) จะทำให้ผู้วิจัยสามารถอ่านค่าความยืดหยุ่นได้ทันทีจากค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่หน้าตัวแปรอิสระนั้น ๆ

ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

สำหรับความยืดหยุ่นอุปสงค์ต่อรายได้นั้นสิ่งที่ควรสังเกต คือ ในเรื่องของเครื่องหมายที่ติดมาจากค่าความยืดหยุ่น ซึ่งเครื่องหมายนั้นสามารถบอกประเภทได้ ซึ่งเราสามารถสรุปได้ดังนี้ (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ. 2542:45)

ประเภทเครื่องหมาย	ประเภทของสินค้า	ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับปริมาณซื้อ
เครื่องหมายลบ (-)	สินค้าด้อยคุณภาพ (Inferior Goods)	มีทิศทางตรงกันข้าม
เครื่องหมายบวก (+)	สินค้าปกติ (Normal Goods)	มีทิศทางเดียวกัน

ปัจจัยกำหนดค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ (Determinants of Elasticity of Demand)

ความยืดหยุ่นแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ความยืดหยุ่นมาก และความยืดหยุ่นน้อย ซึ่งจะทำให้ง่ายต่อการอธิบายถึงสิ่งที่เป็นตัวกำหนดค่าความยืดหยุ่น

กรณีที่มีความยืดหยุ่นมาก คือมากกว่า 1 ลักษณะของสินค้าโดยทั่วไปจะมีลักษณะดังนี้

1. สินค้าที่จับได้ว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย และมีราคาแพงไม่มีความจำเป็นต่อการครองชีพเท่าใดนัก ซึ่งจะเห็นได้จาก เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในปริมาณซื้อ นั้นจะมากกว่าเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในราคา

2. สินค้านั้นมีสินค้าอื่นที่สามารถใช้ทดแทนกันได้หลายชนิด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของราคาเพียงเล็กน้อยนั้นจะส่งผลให้ปริมาณในการซื้อสินค้านั้นเปลี่ยนแปลงไปมาก เพราะผู้บริโภคมักจะหันไปซื้อสินค้าอื่นที่สามารถใช้ทดแทนกันได้

3. สินค้าที่เป็นสินค้าที่มีความคงทน ซึ่งในลักษณะของสินค้าที่มีความคงทนนั้นมักจะพบว่า เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในปริมาณซื้อ นั้นจะมากกว่าเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในราคา ด้วยเหตุที่ว่า หากราคาสูงขึ้นผู้บริโภคมักจะนิยมซ่อม แต่หากราคาลดลงก็มักจะนิยมซื้อใหม่มาทดแทน

กรณีที่มีความยืดหยุ่นน้อย คือน้อยกว่า 1 ลักษณะของสินค้าโดยทั่วไปจะมีลักษณะดังนี้

1. สินค้าที่จับได้ว่าเป็นสินค้าที่มีความจำเป็นต่อการครองชีพ เช่นพวกปัจจัย 4 ถึงแม้ว่าราคาจะเปลี่ยนแปลงไป ก็จำเป็นที่จะต้องหามาใช้

2. สินค้ามีราคาเพียงเล็กน้อย การขึ้นราคาถึงแม้ว่าจะมีการขึ้นไปถึง 100% ก็ไม่มีผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายทั้งสิ้นของผู้บริโภค หรือถ้าหากจะมีก็จะมีผลเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น ไม้ขีดไฟ กล่องละ 1 บาท ต่อมาราคาเพิ่มเป็น 1.50 บาท ซึ่งก็ไม่ได้มีผลต่อผู้บริโภคเท่าใดนัก

3. ลักษณะของสินค้านั้นจะหาสินค้าชนิดอื่นๆ ทดแทนได้ยาก ซึ่งทำให้เปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในปริมาณซื้อ นั้นจะน้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ของการเปลี่ยนแปลงในราคา

2. แนวคิดและความสำคัญเกี่ยวกับเวลา

2.1 ความสำคัญและลักษณะของเวลา

เมื่อกล่าวถึงคำว่า “เวลา” ทุกคนจะมีความเข้าใจตรงกัน แต่ถ้าหากจะให้ระบุชัดเจนว่าเวลา คืออะไร โดยทั่วไปแล้วเราจะใช้เวลาเป็นมาตรวัดที่มนุษย์ได้กำหนดขึ้นเพื่อวัดช่วงระยะเวลาทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต (นันทนา เตชะนนท์, 2539) และเวลาเป็นช่วงระยะห่างระหว่างเหตุการณ์สอง เหตุการณ์ หรือช่วงระยะเวลาของการมีชีวิตของผู้มีชีวิต (แม็กซ์เคิซนี, 2537:9) เวลาเป็นทรัพยากรที่ใช้ในครอบครัวหรือใช้ในชีวิตรประจำวันที่มีความจำเป็นในการทำกิจกรรมทุกอย่าง ทุกคนจะมีเวลา วันละ 24 ชั่วโมงเท่ากัน ซึ่งจะถูกใช้หมดไปในแต่ละวัน แต่แต่ละคนจะใช้เวลาของตนเองเป็นส่วนใหญ่ เช่นทำงาน ทำธุระส่วนตัว หรือพักผ่อน เป็นต้น แต่ไม่สามารถให้เวลากับผู้อื่นได้ เช่น จะใช้เวลาในการนอนพักผ่อนระหว่างเจ็บไข้ แทนผู้อื่นไม่ได้ แต่อาจจะใช้เวลาแทนผู้อื่นได้บ้างในส่วนที่เป็นกิจกรรม การของการผลิต เช่นการใช้เวลาในการเตรียมอาหาร การทำความสะอาดบ้านและเสื้อผ้า การไปซื้อของให้ผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งถ้าพิจารณาทรัพยากรเวลาในแง่ของ เศรษฐศาสตร์ เวลาเป็นได้ทั้งทรัพยากรทางเศรษฐกิจ (Economic resources) ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการผลิตและทรัพยากรที่ไม่ใช่เศรษฐกิจ (Non-economic resources) ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการพักผ่อน การออกกำลังกาย (เรื่องอุไร ศรีนิลทา, 120 -122) ถ้าเราสามารถบริหารเวลาได้ก็เท่ากับเราบริหารชีวิตได้ เวลาเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด คือทุกวัน ทุกคนมีเวลาเท่ากัน คือ วันละ 24 ชั่วโมง ความแตกต่างกันอยู่ที่การใช้เวลาของแต่ละคน เราไม่สามารถทำให้มันสั้นหรือยาวกว่านั้น (จีระพันธุ์ พูลพัฒน์, 2545) เวลาเป็นทรัพยากรเดียวในโลก ที่เราไม่สามารถสะสมไว้เหมือนทรัพย์สมบัติอื่น ๆ เราถูกบังคับให้ใช้เวลา ไม่ว่าจะเลือกใช้หรือไม่ก็ตาม และไม่สามารถซื้อหาเพิ่มเติมได้ด้วยเงินทอง หรือทรัพย์สินใดๆและไม่สามารถเก็บออมเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ได้ เราไม่สามารถหยุดเวลาได้เหมือนเครื่องจักร และเราจะเรียกเวลากลับคืนมาไม่ได้ (นันทนา เตชะนนท์, 2539) และเวลาเป็นทรัพย์สินที่ทรงคุณค่าสูงสุดเมื่อเทียบกับสิ่งอื่นๆ เวลาเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถกลับคืนมาได้ และไม่มีสิ่งใดมาทดแทนเวลาได้ เวลาไม่ใช่เงิน แต่มนุษย์ทุกคนต้องการเวลาสำหรับหาเงินเพื่อเลี้ยงชีพ มนุษย์สามารถใช้ชีวิตเพื่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด แต่ไม่ใช่เพียงเพื่อ

หาเงินเพียงอย่างเดียว แต่มนุษย์จะใช้เวลาในการทำงานและใช้เวลาเพื่อการพักผ่อนหรือใช้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงาน (ฮาโรลด์ แอล. เทย์เลอร์. 2537)

ขจรศักดิ์ หาญณรงค์ (2529: 6-8) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของเวลาไว้ 9 ประการคือ

- 1) ในกระบวนการทรัพยากรทั้งหมด เวลาเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญที่สุด เวลาจะมีจำกัด เพราะวันหนึ่งมีเวลาให้ใช้ได้เพียง 24 ชั่วโมง และไม่สามารถที่จะหาเวลามาเพิ่มเติมได้มากกว่านี้
- 2) เวลาเป็นทรัพยากรที่ทุกคนมีเท่ากัน เวลาให้โอกาสแก่คนอย่างยุติธรรม ไม่มีฐานะ เศรษฐกิจและชนชั้น จะมีความแตกต่างกันว่าใครจะใช้เวลาให้เกิดประโยชน์มากกว่ากัน
- 3) เวลาเป็นทรัพยากรที่ไม่มีสิ่งใดมาทดแทนได้ มนุษย์สามารถประหยัดทรัพยากรอื่นๆ ได้ หากใช้เวลาคุ้มค่าถือว่าประหยัดเวลาได้ เวลาไม่สามารถจะสะสมเหมือนเงินทองหรือทรัพย์สินอื่นๆ ได้ หากไม่ใช้ เวลา ก็จะล่องเลยไป
- 4) เวลาจะผ่านไปข้างหน้าเรื่อยๆ ไม่มีหนวกกลับคืนมาจะเรียกหรือหยุดเวลากลับคืนมา อาจทำได้
- 5) การกระทำทุกอย่างต้องใช้เวลา สิ่งของอื่นๆ หากไม่ใช้ก็ไม่หมดไปแต่สำหรับเวลา แม้แต่นอนหลับเวลาก็ยังถูกใช้อยู่อย่างสม่ำเสมอ
- 6) เวลา มีค่ายิ่งกว่าเงิน หรือมีความสำคัญมากกว่าเงิน เพราะเงินทองเมื่อสูญเสียไปแล้ว สามารถมาทดแทนใหม่ได้ แต่เวลาไม่อาจหามาทดแทนได้
- 7) คนเรามักคาดคะเนจากเวลาที่แตกต่างกัน เวลาจะเคลื่อนที่ไปอย่างสม่ำเสมอ ภาวะจิตใจของคนทำให้การคาดคะเนเวลาแตกต่างกัน การคาดคะเนเวลาได้แม่นยำ จะทำให้งานมีประสิทธิภาพได้
- 8) เวลา มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเสมอ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่แตกต่างกันจะเกิดผลที่ต่างกันเสมอ คือมีอดีต ปัจจุบัน อนาคต การปรับตัวให้สอดคล้องกับเวลา และเป็นไปตามเหตุการณ์ จะทำให้เป็นคนที่ยืนหยัดอยู่เสมอ
- 9) เวลาสามารถวัดได้แน่นอน เช่น วินาที ชั่วโมง เวลาที่วัดได้เป็นหน่วยของเวลาที่ผ่านไปซึ่งตรงกับลักษณะเวลาที่ว่าง

เสาวพร เมืองแก้ว (2537: 1-4) ได้จำแนกประเภทของเวลาออกเป็น 3 ประเภท

1. เป็นเวลาตามนาฬิกา นั่นคือหนึ่งวันมี 24 ชั่วโมง ซึ่งบุคคลจะใช้เวลาทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ทำกิจกรรมส่วนตัว ทำงาน พักผ่อน และงานอดิเรกในเวลารว่าง เป็นต้น
2. เวลาทางชีวภาพ เกี่ยวข้องกับสภาวะของร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปโดยมีองค์ประกอบคือ ร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา อันจะมีความสัมพันธ์และต่อเนื่องกัน เช่น สภาพร่างกายของบุคคลหากมีสมรรถภาพร่างกายแข็งแรงหรือมีการฝึกออกกำลังกายสม่ำเสมอก็จะสามารถทำกิจกรรม

ต่าง ๆ ได้นาน โดยไม่เหนื่อยล้าได้ง่าย จนทำให้ความรู้สึกเกี่ยวกับเวลาจะผ่านไปเร็ว ส่วนในด้านอารมณ์จะมีพื้นฐานมาจากร่างกาย คือ เมื่อร่างกายเหนื่อยล้าอ่อนเพลีย มักทำกิจกรรมต่าง ๆ ใช้เวลานาน หรือถ้าหากกิจกรรมที่ทำเป็นกิจกรรมที่ตนเองชอบ หรือสนใจก็จะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปเร็ว สำหรับด้านสติปัญญานั้นโดยทั่วไปคนที่มีความสุขทางร่างกายและจิตใจสมบูรณ์ จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดี ใช้เวลาน้อย เป็นต้น

3. เวลาทางด้านจิตวิทยา ซึ่งมีพื้นฐานมาจากจิตใจ เช่นถ้ากำลังมีความสุขจะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปรวดเร็ว แต่ถ้ากำลังทุกข์จะรู้สึกว่าเวลาผ่านไปอย่างเชื่องช้า ทั้งที่จริง ๆ แล้วใช้เวลาเท่ากัน ตามเข็มนาฬิกา

สรุปได้ว่า เวลาเป็นทรัพยากรซึ่งมีความแตกต่างจากทรัพยากรอื่นๆ ตรงที่ เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่ามากที่สุด และมีจำกัด คือ ทุกคนจะมีเวลาอยู่เท่ากัน 24 ชั่วโมง เมื่อเวลาผ่านไปไม่สามารถย้อนกลับมาได้อีก และไม่สามารถกักเก็บเวลาไว้ได้

2.2 การจัดสรรเวลา

เบลตัน (Blyton, 1999: 72) กล่าวว่า การใช้เวลานั้นจะแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ เวลาทำงาน เวลาทำงานบ้าน และเวลาว่างเพื่อการพักผ่อน เวลาในการทำงาน ซึ่งเป็นที่มาของรายได้และผลผลิต อันจะถูกนำมาบริโภคและใช้จ่ายหลังจากเวลาทำงาน นอกเหนือจากเวลาทำงานปกติ เราเรียกว่า "เวลาพิเศษ"(Overtime) ที่สามารถขยายขอบเขตของเวลาทำงานเข้าไป ทำให้เวลาว่างและเวลาพักผ่อนสั้นลง เดิมเวลาว่างจะเป็นรอยต่อระหว่างเวลาหลังเลิกงานกับเวลากลางคืนที่ส่วนใหญ่ใช้เป็นการผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดที่มีจากการทำงาน และใช้เวลาเหล่านี้ในการ ออกกำลังกาย อ่านหนังสือ เพื่อความบันเทิง แต่เมื่อความต้องการทางด้านรายได้มากขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริโภคต่าง ๆ ทำให้เวลาว่างของมนุษย์น้อยลง เวลาพักผ่อนก็ถูกลดลงไปด้วย

ทวีร์สมิ์ ธนาคม (2531: 524) เวลาในแง่เศรษฐศาสตร์ คือ จะเกี่ยวข้องกับคุณค่าของเวลาในลักษณะที่เป็นผลได้ผลเสีย หรือผลประโยชน์นั่นเอง โดยอาจแบ่งเวลาออกเป็นส่วนๆ ได้แก่

1. เวลาสำหรับกิจกรรมส่วนตัว ได้แก่ เวลาสำหรับทำความสะอาดร่างกาย รับประทานอาหาร และเวลานอน
2. เวลาสำหรับครอบครัว ได้แก่ การทำอาหาร ดูแลทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น
3. เวลาสำหรับการทำงาน เป็นงานที่จำเป็นต้องทำเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินและเงินใช้ในการดำเนินชีวิตทั้งส่วนตัวและครอบครัว ไม่ว่าจะป็นงานอาชีพใดก็ตามจำเป็นต้องใช้เวลาศึกษาหาความรู้ ประสบการณ์ และความชำนาญตลอดเวลา

4. เวลาว่าง เป็นเวลาในการพักผ่อน ผ่อนคลายจากการทำงาน ซึ่งจะใช้เวลาไปในการทำกิจกรรมที่ชอบหรือใช้เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถที่ตนเองต้องการโดยไม่มีใครมาบังคับให้ทำ

แอส (Aas. 1982) ได้แบ่งกลุ่มการใช้เวลาทำกิจกรรม ซึ่งมีความแตกต่างของกิจกรรมที่ใน 1 วัน (24 ชั่วโมง) ดังนี้

1) เวลาเพื่อการดูแลตัวเอง หมายถึง เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร การนอน การอาบน้ำ การดูแลรักษาสุขภาพ เป็นต้น

2) เวลาเพื่อการทำงานและการศึกษาเรียนรู้ หมายถึง เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทำงานและการศึกษาเรียนรู้ โดยส่วนใหญ่กิจกรรมทั้งสองนี้มักทำในช่วงเวลาที่มีการกำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอคงที่อยู่แล้ว

3) เวลาเพื่อการดูแลครัวเรือนและการให้บริการชุมชน หมายถึง เวลาที่ใช้ทำกิจกรรมเพื่อสมาชิกในครัวเรือนของตน เพื่อครัวเรือนอื่น และเพื่อชุมชน โดยเป็นการทำให้ด้วยความเต็มใจหรือด้วยความสมัครใจ เช่น ทำงานบ้าน ดูแลเด็ก ผู้เจ็บป่วย ผู้สูงอายุ กระทำด้วยความรับผิดชอบที่มีต่อครอบครัวหรือเป็นความผูกพันที่ต่อชุมชน

4) เวลาว่าง หมายถึง เวลาที่เหลือจากการใช้เวลาทำกิจกรรม 3 รูปแบบที่กล่าวมาข้างต้น เป็นการใช้เวลาเพื่อทำกิจกรรมเชิงสังคม วัฒนธรรม หรือเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การพบปะสังสรรค์ ทำงานอดิเรกต่าง ๆ หรือเล่นกีฬา รวมทั้งการใช้เวลากับสื่อต่างๆ หรือการรับรู้ข่าวสาร เป็นต้น

สุขใจ น้ำมุด (2536 : 44) ได้แบ่งประเภทของการจัดสรรเวลาให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1) การใช้เวลาเพื่อการทำงาน อาชีพ เพื่อประกอบอาชีพให้เกิดรายได้สำหรับเลี้ยงชีพของตนเองและครอบครัว

2) การใช้เวลาเพื่อสุขภาพร่างกาย เพื่อรับประทานอาหาร นอน พักผ่อน ออกกำลังกาย และอื่น ๆ ทำให้สุขภาพแข็งแรง

3) การใช้เวลาว่าง เพื่อการพักผ่อนบันเทิง ทำงานอดิเรก จะทำให้เกิดผลดีทางด้านอารมณ์ และจิตใจ

โดยในแต่ละวันจะแบ่งการใช้เวลาออกเป็น 2 ส่วนใหญ่คือ เวลาในการทำงาน และเวลาว่าง ซึ่งเป็นเวลาที่เหลือจากการทำงานเพื่อผ่อนคลายความเครียดในชีวิตการทำงาน ใช้เพื่อการพักผ่อน ซึ่งในแต่ละคนจะใช้เวลาว่างแตกต่างกัน ตามมาตรฐานสากลเวลาที่ใช้ในการทำงาน ประมาณ 40-50 ชั่วโมงต่อสัปดาห์

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 28-29) ได้กล่าวว่า เวลาว่างเป็นช่วงเวลาที่ได้รับอิสระจากการทำงาน หรือหน้าที่นอกเหนือจากงานประจำและสามารถที่จะทำอะไรตามใจปรารถนา โดยให้ความหมายของเวลาว่าง ดังนี้

- เวลาที่เหลือจากการทำงาน
- กิจกรรมที่กระทำในช่วงเวลาว่าง
- เวลาอิสระ
- วิถีชีวิต หรือสภาพที่เกิดขึ้นที่ต้องการให้บุคคลประสบความสำเร็จที่เขาต้องการจะทำ โดย

แบ่งเวลาว่างออกเป็น 2 ชนิด คือ เวลาว่างที่แท้จริง (True Leisure) เป็นเวลาว่างที่เกิดจากความสมัครใจ และเวลาว่างเชิงบังคับ (Enforced Leisure) เป็นเวลาว่างที่บังคับไม่ให้เราทำอะไรได้ตามใจชอบ เป็นเวลาว่างในขณะเจ็บป่วย หรือเวลาว่างหลังจากออกจากงาน เกษียณอายุ

คนเราจะใช้เวลาว่างไปในทางต่างๆ 3 ทาง คือ

1. ใช้ไปในทางเกียจคร้าน คือไม่ทำอะไร ปล่อยให้เวลาล่วงเลยไป
2. ใช้ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ และอาจเป็นการทำลายตนเองและสังคมอีกด้วย
3. ใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ ที่เพิ่มพูนความรู้และสร้างสรรค์ความก้าวหน้า พัฒนาตนเองและพัฒนาสังคม

พัฒนาสังคม

2.3. ความสำคัญของการใช้เวลาว่าง

ขมภูศักดิ์ พูลเกษ และกุศล สุนทรธาดา (2532:41) ได้กล่าวถึงสภาพปัจจัยในการทำงานในด้าน สภาวะด้านเวลาว่า การทำงานต่อเนื่องวันละหลายๆ ชั่วโมงและการทำงานล่วงเวลานั้น นอกจากจะทำให้เกิดปัญหาความเจ็บป่วยแล้ว ยังทำให้ผลผลิตตกต่ำลงอีกด้วย ประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป ยึดหลักการทำงานสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 8 ชั่วโมง รวม 40 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ถ้ามากกว่านี้จะส่งผลให้อัตราของงานลดลง หรือเกิดความเหนื่อยล้าของบุคคลได้ ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม (the total life space) เป็นเรื่องของการเปิดโอกาสให้พนักงานได้ใช้ชีวิตในการทำงานและชีวิตส่วนตัวนอกองค์การอย่างสมดุล การที่ต้องคร่ำเคร่งอยู่กับงานจนไม่มีเวลาพักผ่อน หรือได้ใช้ชีวิตส่วนตัวอย่างเพียงพอ

กาเซีย (Grazia. 1985) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าการทำงานที่ดีและมีความหมายจะทำให้คนเรามีความสุขและมีคุณค่ากับชีวิต ทำให้ชีวิตดีขึ้น แต่ถ้าชีวิตขาดเวลาว่าง เวลาพักผ่อนแล้วชีวิตจะไม่สมบูรณ์อย่างแท้จริง ทั้งนี้เพราะว่าเวลาว่างทำให้มนุษย์เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ เพราะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จำเป็นต้องให้สมองได้พักจากงานประจำและจำเจ

เอทคินสัน (2539: 264) ได้กล่าวถึงการทำงาน ว่าการทำงานที่ยาวนานเกินกว่า 60 ชั่วโมงต่อสัปดาห์นั้นเป็นอันตราย เพราะกลายเป็นการขัดขวางหรือการต่อต้านการทำงานไปเลย

เนื่องจากความสามารถในการทำงานจะลดลง ประสิทธิภาพต่ำลงและมักจะมีผลผลิตเกิดขึ้นน้อย ดังนั้นในการทำงาน ควรมีเวลาเหลือไว้สำหรับตนเอง ครอบครัวยุติธรรม แม้จะใช้เวลาหลังเลิกงาน หรือตอนค่ำเพื่อสร้างงานที่ค้าง ก็หมายความว่าท่านไม่ได้พักผ่อนอย่างแท้จริง

บันเทิง เกิดปรารภ และเจษฎา เจียรนัย (2544: 79-80) ได้กล่าวไว้ว่า เวลาว่างคือ กิจกรรมที่มุ่งเน้น ให้คุณค่าเพื่อการพัฒนาและส่งเสริมสุขภาพหรือสมรรถภาพทางร่างกาย จิตใจ โดยการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ การพักผ่อน หรือการรับประทานอาหารที่ให้คุณค่าแก่ร่างกาย ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทางด้านสุขภาพกายและจิตใจ สร้างความสมดุลของร่างกาย และผ่อนคลายความตึงเครียด จากการทำงานในแต่ละวัน

เอเลนและพาร์คเกอร์ (Alan; &Parker. 1987: 181) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้เวลาว่างเป็นส่วนหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อร่างกาย และอีกส่วนหนึ่งเป็นการใช้เวลาอย่างมีความคิดสร้างสรรค์และเป็นอิสระ โดยเวลาว่างนั้น อาจแบ่งได้ 3 ส่วน คือ เวลาว่างที่ใช้พักผ่อน การบันเทิง และการพัฒนาตนเอง หรือในการสร้างสรรค์ เวลาว่างจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกคน

อภิวัฒน์ วัฒนางกูร (2548) กล่าวว่า ในการทุ่มเทเวลาให้กับงานจนหมด และลืมให้ความสำคัญกับตัวเอง ไม่ใช่เป็นการใช้ชีวิตที่ถูกต้อง การจัดสรรชีวิตเป็นเรื่องที่สำคัญ และการนอนหรือการพักผ่อนไม่สามารถชดเชยกันได้ การสูญเสียการนอนหรือการพักผ่อนไปแล้วชดเชยเป็นสองเท่าไม่ได้ นาฬิกาชีวิตมันผ่านไปแล้ว ชีวิตในเวลานั้นๆ มันต้องพัฒนาถ้าได้ พัฒนาระบบต่างๆ ในร่างกาย

ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ และคณะ (2543: 11-12) ได้กล่าวว่า เวลาว่างเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของระบบเศรษฐกิจ เวลาว่างเป็นเวลาที่นอกเหนือจากการทำมาหาเลี้ยงชีพ ซึ่งก็คือ เวลาว่างนั่นเอง การใช้เวลาว่างนี้มีความหมาย ฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์ และเล่นกีฬาต่างๆ เป็นต้น ดังนั้นการที่สินค้าจะขายได้หรือไม่ขึ้นเกิดจากคนที่มีเวลาว่าง และมีความปรารถนาที่จะซื้อสินค้าและบริการ และที่สำคัญคือมีเงินจะซื้อสินค้านั้น โดยฐานะเศรษฐกิจของประเทศจะขึ้นอยู่กับการใช้จ่ายและรายได้ของประชากร ดังนั้นเวลาว่างมีอิทธิพลที่ใหญ่ยิ่งต่อเศรษฐกิจ และเห็นว่าเวลาว่างนั้นเป็นโอกาสของการสร้างวัฒนธรรม ความเจริญของวัฒนธรรมกับเวลาว่างนั้นสัมพันธ์กันมานาน คนจะมีโอกาสสร้างสรรค์สิ่งสวยงาม สร้างอารยธรรมได้ก็ต่อเมื่อมีเวลาว่างมาขบคิดและจินตนาการ トラบใดที่คนไม่มีเวลาว่าง โดยยุ่งอยู่กับการทำงาน และภาวะสงคราม ก็ไม่มีโอกาสในการสร้างวัฒนธรรม อารยธรรมให้สวยงามและเจริญรุ่งเรืองได้

ทินกร นำบุญจิตต์ (2546) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตของคนในสังคมนอกจากจะทำให้ชีวิตที่มีความเป็นอยู่ที่ดี มีงานทำ มีการศึกษาที่ดี มีครอบครัวและมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องอาศัยพื้นฐานการดำรงชีวิตที่มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องแบ่งเวลาเพื่อการพักผ่อนทำกิจกรรมที่ขึ้น

ชอบ ก็จะเป็นการพัฒนาความเจริญเติบโตทางจิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญาของประชาชน และเพื่อเพิ่มความสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคลในครอบครัว

สมบัติ กาญจนกิจ (2544: 37-38) ได้สรุปให้เห็นถึงความสำคัญของเวลาว่าง ดังนี้

1. ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของร่างกาย
2. ช่วยให้มีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์
3. ทำให้จิตใจสดชื่นแจ่มใส
4. ทำให้ครอบครัวได้แสวงหาความสุขร่วมกัน
5. ทำให้มีความสนุกสนานเพลิดเพลิน
6. ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติม
7. สร้างมิตรภาพและความสามัคคีอันดี

เห็นได้ว่า ในเรื่องของความสำคัญของเวลาว่าง ก็คือการหาเวลาและวิธีในการพักผ่อน เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากงานประจำที่ทำอยู่ และสร้างความสมดุลของร่างกาย การใช้เวลาว่างจะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองในการพัฒนาความรู้ความสามารถ และสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิกในครัวเรือน สังคม โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา และคณะ (2546:40-41) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและสิ่งแวดล้อมกับการจัดสรรเวลาทำกิจวัตรประจำวัน ของประชากรในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งกิจกรรมต่างๆ 4 ประเภท คือ ชั่วโมงการทำกิจกรรมหลัก(ทำงาน/เรียน) ชั่วโมงการพักผ่อน ชั่วโมงการนอนหลับ ชั่วโมงที่ใช้ทำกิจกรรมพิเศษอื่นๆ พบว่า อาชีพรับราชการ พนักงานเอกชน มีรายได้สูงสุดประมาณ 12,000 บาท และกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเกษตรกร มีรายได้ต่ำสุด คือประมาณ 2,600 - 2,700 บาทต่อเดือน การใช้เวลาในการทำงาน โดยเฉลี่ยทุกคนทำงานประมาณวันละ 8.07 ชั่วโมง กลุ่มวัยทำงานใช้เวลาทำงานมากกว่ากลุ่มเยาวชนและกลุ่มเกษียณ โดยส่วนใหญ่กลุ่มวัยทำงานใช้เวลาพักผ่อนเพื่อการบันเทิงประมาณวันละ 2.33 – 2.88 ชั่วโมง และการใช้เวลาในการพักผ่อนนอนหลับ ประมาณ 7.80 ชั่วโมง การใช้เวลาในการทำกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ที่ตนเองสนใจประมาณ 5.15 - 6.53 ชั่วโมง

อักษราภักดิ์ แมนมาศวิหค (2541: 59-61) ศึกษาปัจจัยเกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของบุคคลวัยต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยแบ่งการใช้เวลาในด้านการทำงานและการเรียน การพักผ่อนและบันเทิง การรับข่าวสาร การบริการครอบครัว (ทำงานบ้าน ทำอาหาร) และการสร้าง

สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น พบว่า เวลาในการทำงาน/การเรียนรู้ มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาของกลุ่มวัยทำงานมากที่สุด ส่วนด้านการสร้างความสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น การพักผ่อนเพื่อความบันเทิง และการบริการครอบครัว (การทำงานบ้าน การดูแลครอบครัว) มีอิทธิพลต่อการใช้เวลาของกลุ่มวัยเกษียณ กลุ่มวัยทำงานใช้เวลาทำงาน 8.62 ชั่วโมง ส่วนกิจกรรมพักผ่อนและบันเทิง กลุ่มวัยเรียนใช้เวลามากที่สุดคือ 4.74 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มวัยทำงานใช้เวลาพักผ่อนเพื่อความบันเทิงน้อยที่สุดคือ 3.64 ชั่วโมง กลุ่มเกษียณใช้เวลาเพื่อการนอนหลับพักผ่อนมากที่สุด 7.94 ชั่วโมง รองลงมาคือกลุ่มทำงาน 7.50 ชั่วโมง และกลุ่มวัยเรียน 7.32 ชั่วโมง

คณิต เขียววิชัย (2546: 114-134) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมคือ เพศ รายได้ อายุ อาชีพ โดยเพศชายและหญิงมีเวลาพักผ่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพศหญิงจะมีเวลาว่างเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนมากกว่าเพศชายถึงร้อยละ 67.4 ส่วนเพศชายมีเพียง 32.6 และเพศชายจะใช้เวลาพักผ่อนส่วนใหญ่ไปกับการดูภาพยนตร์ เล่นกีฬา และไปเที่ยวตามแหล่งบันเทิงมากกว่าเพศหญิง ส่วนเพศหญิงนั้นจะชอบชมรายการทางโทรทัศน์ ฟังเพลงและทำกิจกรรมภายในครัวเรือน มากกว่าเพศชาย ส่วนปัจจัยทางด้านรายได้พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำ จะมีเวลาในการพักผ่อนสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง และอายุมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับทุกตัวแปรคือ การพักผ่อน ชมมหรสพไทย ยกเว้นการเล่นกีฬา และกลุ่มผู้มีอายุ 15-25 ปี มีชั่วโมงการพักผ่อนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ กลุ่มลูกจ้างของรัฐมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่ากลุ่มอาชีพอื่น ๆ คือ อาชีพรับจ้าง พนักงานบริษัท เกษตรกร ข้าราชการ ส่วนกลุ่มรัฐวิสาหกิจมีเวลาในการพักผ่อนน้อยที่สุด

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2542: 89-112) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตเมืองภาคกลาง โดยการวัดคุณภาพชีวิตทางกายภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม สาธารณูปโภค ด้านการพักผ่อน ด้านสังคม ด้านการงาน ครอบครัว สุขภาพ และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในด้านการพักผ่อนของประชาชน พบว่า ประชาชนมีเวลาในการพักผ่อนโดยเฉลี่ย 3.65 ชั่วโมงในวันปกติ และ 4.94 ชั่วโมงในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งไม่นับรวมเวลาในการนอนหลับ ส่วนในเรื่องของความพึงพอใจต่อการพักผ่อนอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดีคือ คะแนนโดยเฉลี่ย 7.09 และกิจกรรมในการพักผ่อนที่นิยมมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ ร้อยละ 84.6 รองลงมาคือ การนอนเล่น ร้อยละ 54.1

เพชรรัตน์ อนันนทวรรณ (2531: 77-79) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร โดยใช้ข้อมูลการสำรวจชุมชนแออัด ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ร่วมกับ UNDP/ILO-ARTEP ซึ่งศึกษา ชั่วโมงการทำงานในตลาด และกิจกรรมที่ไม่ผ่านตลาด (การทำงานบ้าน ทำอาหาร ดูแลครอบครัว) และเวลาในการพักผ่อนของแรงงานเด็ก ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานคือ อายุ อัตราค่าจ้าง รายได้

ครัวเรือน พบว่า ร้อยละ 85.4 ทำงานในตลาดแรงงานวันละ 1-8 ชั่วโมง และร้อยละ 14.6 ทำงานในตลาดแรงงานเกินวันละ 8 ชั่วโมง แรงงานเด็กมีอายุมากขึ้น จะมีชั่วโมงการทำงานเพิ่มสูงขึ้น การใช้เวลาทำงานที่บ้านส่วนใหญ่ประมาณ วันละ 2 ชั่วโมง และมีเวลาพักผ่อนวันละ 15-16 ชั่วโมง ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กก็คือ รายได้ของครัวเรือน ซึ่งเป็นไปในทางตรงข้ามกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และ ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของครัวเรือนกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงานเป็นไปในทางเดียวกัน คือ ถ้ารายได้ของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ครัวเรือนจะตัดสินใจให้แรงงานเด็กมีชั่วโมงทำงานลดลง สำหรับอัตราค่าจ้างมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และเป็นไปในทิศทางตรงข้ามกับการจัดสรรเวลาเพื่อการศึกษาและการพักผ่อน

สุทธิลักษณ์ (Sutthilux. 1981) ศึกษาถึงการจัดสรรเวลาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว เฉพาะกรณีศึกษาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพฯ วิเคราะห์โดยใช้สมการถดถอย โดยแบ่งการจัดสรรเวลาออกเป็น เวลาทำงานในตลาดแรงงาน เวลาทำงานบ้าน และเวลาพักผ่อน ซึ่งตัวแปรที่ใช้อธิบายการจัดสรรเวลาในกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ อายุ การศึกษา ค่าจ้าง ประสบการณ์ จำนวนบุตร อายุบุตร รายได้ของครอบครัวซึ่งไม่รวมรายได้ของภรรยา พบว่า ค่าจ้างและจำนวนบุตรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานในตลาดแรงงานมากที่สุด ถ้าค่าจ้างสูงขึ้น ชั่วโมงการทำงานในตลาดแรงงานจะสูงขึ้นด้วย และชั่วโมงการพักผ่อนจะลดลง ส่วนจำนวนและอายุของบุตรมีผลตรงข้ามกับจำนวนชั่วโมงทำงาน ในตลาดแรงงานและจำนวนชั่วโมงพักผ่อน แต่มีผลในทางเดียวกับจำนวนชั่วโมงทำงานในบ้าน และเมื่ออายุของบุตรมากขึ้น รายได้ของครอบครัวมีอิทธิพลในทางเดียวกับกับการพักผ่อนในวันทำงาน แต่ไม่มีอิทธิพลต่อการพักผ่อนในวันหยุด

อรรช มณีสงฆ์ (2544) ได้ศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของสตรีที่ทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า แรงงานส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาอยู่ที่ระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 -10,000 บาท เวลาที่เหลือจากการทำงานส่วนใหญ่จะใช้เวลาไปกับการทำงานบ้าน ส่วนเวลาที่เหลือจะเป็นเวลาว่างในการพักผ่อน ซึ่งร้อยละ 91.6 จะใช้เวลาว่างเพื่อดูโทรทัศน์ และออกกำลังกาย ร้อยละ 30.0 และอุปกรณ์การสื่อสารที่สำคัญในการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร คือ โทรทัศน์ และแรงงานส่วนใหญ่ จะซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ในไฮเปอร์มาร์เก็ตมากที่สุด ยกเว้น ผัก ผลไม้และเนื้อสด จะซื้อจากตลาดสด

จันทร์จิรา วงษ์ขมทอง และเอมอร จงศิริพรปกรณ์ (2543: 26-40) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาของอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยคริสเตียน โดยใช้ปัจจัยด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ในวันทำงานและวันหยุด พบว่า ในวันทำงาน อาจารย์ใช้เวลานอน 6.20 ชั่วโมง และทำงาน ประชุม/วางแผนและให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา 8.28 ชั่วโมง ใช้เวลาทำงานบ้าน 0.03 ชั่วโมง และเวลาในงานอดิเรก 1.17 ชั่วโมง ส่วนวันหยุด อาจารย์ใช้เวลานอน 6.52 ชั่วโมง และ

ทำงาน ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับงาน 4.45 ชั่วโมง ใช้เวลาทำงานบ้าน 2.06 ชั่วโมง และเวลาในงานอดิเรก 1.53 ชั่วโมง ผลทางด้านปัจจัยต่างๆ พบว่า อาจารย์ผู้หญิงและผู้ชาย ใช้เวลาปฏิบัติงานในที่ทำงาน และในวันหยุดที่บ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่การใช้เวลาปฏิบัติงาน หลังเลิกงานของอาจารย์ผู้หญิงมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านอายุและการศึกษา พบว่า อาจารย์ที่มีอายุและการศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกันทั้งเวลาในการปฏิบัติงานที่ทำงาน หลังเลิกงาน ที่บ้านและในวันหยุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05

มัทนา พนานิรามัย (2543: 74-75) ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้และการปรับตัว ของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ใช้เวลาเพื่อการทำงานใน อาชีพนอกกว่าผู้ที่อาศัยอยู่นอกเขตกรุงเทพฯ แต่เมื่อรวมเวลาการผลิตภายในครัวเรือนแล้ว คนใน ชนบทจะใช้เวลาทำงานมากกว่าคนในเมืองเพียงเล็กน้อย ส่วนผู้ประกอบการหรือผู้ช่วยธุรกิจส่วนตัวจะ ใช้เวลาเพื่อการทำงานมากกว่าผู้ที่ เป็นลูกจ้างทั้งของภาครัฐและเอกชน ทำให้การใช้เวลาเพื่อการทำงาน พักผ่อนน้อยกว่าผู้ที่ เป็นลูกจ้าง และผู้ชายจะใช้เวลาเพื่อการผลิตของตนเองนั้นหนา การ ใช้เวลาในการ ทำงานในอาชีพนอกกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะใช้เวลาเพื่อการศึกษาและเพื่อการผลิตภายในครัวเรือน มากกว่าผู้ชาย และพบว่าผู้ชายทำงานสัปดาห์ละ 59.4 ชั่วโมง และผู้หญิงทำงานสัปดาห์ละ 69 ชั่วโมง คิดเป็นสัดส่วนภาระงานที่ผู้ชายแบกรับเท่ากับร้อยละ 46 และผู้หญิงเท่ากับร้อยละ 54 เมื่อรวมเวลา การผลิตภายในครัวเรือน และการใช้เวลาเพื่อการรับข้อมูลข่าวสาร พบว่า โดยเฉลี่ยแล้วจะใช้เวลา ประมาณ 17 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ โดยระยะเวลาของการรับข้อมูลข่าวสารในแต่ละครั้งส่วนใหญ่จะอยู่ ระหว่าง 1-2 ชั่วโมง

งานวิจัยต่างประเทศ

รายงานการพัฒนามนุษย์ ของ UNDP (United Nations Development Program, 1995) ได้ รายงานเปรียบเทียบการใช้เวลาของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา 9 ประเทศ พบว่า ประเทศที่ กำลังพัฒนา การใช้เวลาของประชากรในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันมากพอประมาณ แต่สิ่งที่ เหมือนกันคือ เมื่อรวมเวลาทำงานทั้งในกิจกรรมที่ผ่านและไม่ผ่านตลาดแล้ว ผู้หญิงมีชั่วโมงการทำงาน มากกว่าผู้ชาย และผู้หญิงจะรับภาระงานร้อยละ 53 ส่วนผู้ชายรับภาระงานร้อยละ 47 โดย ร้อยละ 76 ของภาระงานผู้ชายเป็นงานที่ทำในตลาด ผู้หญิงร้อยละ 34 เป็นการทำงานที่ทำในตลาด ความไม่เท่า เทียมกันในการจัดสรรภาระงานจะสูงในเขตชนบทมากกว่าในเขตเมือง และคนโสดทุกกลุ่มอายุจะมี อัตราการทำงานในกิจกรรมที่ผ่านตลาดสูงประมาณร้อยละ 37 แล้วลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ส่วนผู้ที่ หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มีลักษณะการทำงานที่ผ่านตลาดร้อยละ 40 แล้วลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับคนโสด

เจอร์ชุนี (Gershuny, 2000) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเวลาทำงานและเวลาว่างในสังคม โดยใช้ข้อมูลของ European Foundation for the Improvement of Living and Working Condition. โดยจำแนกกลุ่มกิจกรรมออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ ๆ คือกิจกรรมเพื่อดูแลตนเอง (การนอน การทานอาหาร และกิจวัตรประจำวัน) กิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตสินค้าหรือบริการทางเศรษฐกิจ กิจกรรมที่ทำโดยสมัครใจ ให้แก่สมาชิกในครัวเรือนโดยไม่ได้รับผลตอบแทน (ทำความสะอาด ทำอาหาร) และเวลาที่เหลือคือเวลาว่าง พบว่าการใช้เวลาของคนจะเปลี่ยนแปลงไปตามรายได้ และตามเวลา คือ เมื่อใช้เวลาในการผลิตสินค้าและบริการทางเศรษฐกิจลดลง จะเพิ่มการใช้เวลาในการทำงานประเภทที่ไม่ได้รับผลตอบแทนและเวลาว่างมากขึ้น เมื่อรายได้สูงขึ้น ผู้ชายใช้เวลาในการผลิตสินค้าและบริการทางเศรษฐกิจลดลง ในขณะที่ผู้หญิงจะใช้เวลาเพื่อกิจกรรม ประเภทนี้เพิ่มขึ้น ส่วนการใช้เวลาในการทำงานประเภทที่ไม่ได้รับผลตอบแทน จะกลับกัน คือผู้ชายจะใช้เวลาในกิจกรรมประเภทนี้เพิ่มขึ้น ในขณะที่ผู้หญิงจะใช้เวลาเพื่อกิจกรรมประเภทนี้ลดลงเมื่อมีรายได้เพิ่ม และผู้ชายจะใช้เวลาในกิจกรรมเพื่อดูแลตนเองสูงกว่าผู้หญิง

อิโทชิ (Hitoshi: 1999) ได้ศึกษาการใช้เวลา โดยใช้ข้อมูลจาก Survey on Time Use and Leisure Activities ได้แบ่งกิจกรรมที่ทำในแต่ละวันออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) การดูแลตนเอง (การนอน, การพักผ่อน) 2) การทำงาน และการดูแลบ้าน 3) การใช้เวลาประเภทอื่นๆ พบว่า ผู้ชายใช้เวลาในการดูแลตนเองโดยเฉลี่ย 10.3 ชั่วโมงต่อวัน ใช้เวลาในการทำงานและการดูแลบ้าน 7.1 ชั่วโมงต่อวัน และใช้เวลาเพื่อกิจกรรมอื่นๆ 6.2 ชั่วโมงต่อวัน ส่วนผู้หญิงจะใช้เวลาในการดูแลตนเอง 10.4 ชั่วโมงต่อวัน และใช้เวลาเพื่อการทำงาน ดูแลบ้าน 7.2 ชั่วโมงต่อวัน และเพื่อกิจกรรมอื่น 6.0 ชั่วโมงต่อวัน ในกลุ่มการดูแลตนเองผู้ชายจะใช้เวลาในการนอนมากกว่าเวลาที่ใช้ในการทำงานบ้าน และความแตกต่างของการใช้เวลาของคนที่ตั้งงานแล้วกับคนที่ยังไม่ได้แต่งงานและคนที่หย่าร้าง พบว่าระหว่างหญิงที่ตั้งงานแล้วกับหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานมีความแตกต่างกันมาก แต่ไม่มีความแตกต่างในชาย คือ หญิงที่ตั้งงานแล้ว ใช้เวลาทำงานบ้าน 4 ชั่วโมง 10 นาที มากกว่าผู้หญิงที่ไม่แต่งงาน 3 ชั่วโมง 10 นาที ขณะที่ผู้ชายโสดกับผู้ชายที่ตั้งงานแล้ว ใช้เวลาทำงานบ้านต่างกันเพียง 10 นาที

เฟรดเบิร์กและเว็บ (Friedberg; Webb: 2005) ได้ศึกษาการใช้เวลาการทำงาน และเวลาในการทำงานบ้านกับเวลาพักผ่อน โดยใช้ข้อมูลจาก American Time Use Survey โดยแบ่งการใช้เวลา ระหว่างวันทำงาน (Weekday) กับวันหยุดสุดสัปดาห์ (Weekend) และวัดค่าจ้างเป็นรายชั่วโมง พบว่า ผู้ชายจะมีค่าจ้างสูงกว่าผู้หญิง และใช้ชั่วโมงการทำงานเพื่อหารายได้มากกว่าและใช้เวลาในการทำงานในครัวเรือนน้อยกว่าผู้หญิง โดยผู้ชายใช้เวลาว่าง 1059 นาที หญิงใช้เวลา 1023 นาที หากค่าจ้างของครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 ผู้หญิงจะเพิ่มเวลาว่างขึ้นเป็น 18.6 นาที และทำงานบ้านเพิ่ม 14.5 นาที โดยเวลาว่างนี้หญิงจะใช้เพื่อการ พักผ่อน ดูโทรทัศน์ จะใช้เวลากับสมาชิกใน

ครอบครัว ซึ่งตรงข้ามกับผู้ชาย ส่วนผู้ชายไม่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จะมีเวลาว่างมากกว่าผู้ชายที่จบในระดับสูงกว่ามัธยมศึกษา ส่วนผู้หญิงที่จบระดับปริญญาตรีจะมีเวลาว่างน้อยกว่าผู้หญิงที่จบระดับมัธยมศึกษา ในเรื่องของอายุผู้ชายสูงอายุจะลดเวลาว่างลง และเพิ่มเวลาทำงานบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนผู้หญิงสูงอายุจะมีผลตรงข้ามกัน คือ จะเพิ่มเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนมากขึ้นและลดเวลาการทำงานบ้านให้น้อยลง

ลี และพาร์กาวา (Lee;& Bhargava. 2003) ได้ศึกษาการจัดการจัดสรรเวลาในการทำงานบ้าน เวลาในการทำงานในตลาด และเวลาในการพักผ่อน ของหญิงและชายที่แต่งงานแล้ว พบว่า ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะใช้เวลาในการทำงานบ้านเพิ่มขึ้น 71.6 นาทีต่อวัน ซึ่งผู้หญิงจะใช้เวลาในการทำงานบ้าน ดูแลและสมาชิกในครอบครัวมากกว่าผู้ชายที่แต่งงานแล้ว และผู้หญิงใช้เวลาในการทำงานในตลาดลดลง 52.6 นาทีต่อวัน ส่วนการใช้เวลาว่างลดลง 41.2 นาทีต่อวัน ซึ่งน้อยกว่าผู้ชาย ผู้ชายหลังจากแต่งงานแล้วจะมีเวลาในว่างเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานบ้านลดลง

คาเพลน (Kaplan. 1985: 97-98) การศึกษามีอิทธิพลต่อการใช้เวลาของบุคคล ทั้งนี้เพราะการศึกษาเป็นตัวกำหนดสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คือ การประกอบอาชีพ รายได้ สถานะภาพทางสังคม และวิถีทางในการดำเนินชีวิต เช่น รสนิยม เจตคติ ต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นต้น การศึกษามีขอบข่ายกว้างขวาง ซึ่งเป็นผลให้บุคคลประกอบอาชีพแตกต่างกันไปตามความรู้ของตน และการมีอาชีพต่างกันทำให้มีแบบแผนการใช้เวลาแตกต่างกันด้วย เช่น นักกฎหมาย ครูหรือแพทย์

โอลีลึเพ็คคา (Olli-Pekka. 2006) ได้ศึกษาการทำงาน-ความสมดุลของชาวยุโรป โดยศึกษาการใช้เวลาของแรงงาน โดยแบ่งเป็นเวลาในการทำงาน เวลาทำงานบ้าน และเวลาพักผ่อน พบว่าการใช้เวลาในการทำงานโดยใช้กลุ่มอายุเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ การใช้เวลาในการทำงานของผู้ชายจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ส่วนผู้หญิงจะใช้เวลาในการทำงานเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนเมื่ออายุประมาณ 30-40 ปีจะเริ่มลดชั่วโมงการทำงานลงเล็กน้อย เวลาในการทำงานบ้าน ผู้ชายเมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้นจะทำงานบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนผู้หญิงเมื่ออายุ 15 -35 ปีจะทำงานบ้านเพิ่มขึ้นโดยใช้เวลาสูงสุดคือ 10 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ แต่เมื่ออายุประมาณ 40-44 ปี ชั่วโมงการทำงานบ้านเริ่มลดลงเพียงเล็กน้อย ส่วนเวลาที่ใช้ในการพักผ่อน อายุ 15 – 35 ปี มีเวลาพักผ่อนน้อยลง แต่เมื่ออายุเพิ่มสูงขึ้นจะใช้เวลาในการพักผ่อนเพิ่มมากขึ้นทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

แบบจำลองสมการอุปสงค์เวลาว่าง

การสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษาอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน ในที่นี้ได้อาศัยแนวคิดการจัดสรรเวลา และงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เวลาเป็นแนวทางการสร้างแบบจำลองอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน นั้นมีดังต่อไปนี้คือ

1. เพศกับการใช้เวลา

จากการศึกษาจากงานวิจัยเกี่ยวกับการใช้เวลา พบว่า เพศที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาต่างกัน เช่น

คณิต เขียววิชัย (2546: 114-134) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า เพศที่ต่างกันมีเวลาพักผ่อนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่การใช้เวลาในการพักผ่อนต่างกัน เพศชายจะใช้เวลาพักผ่อนส่วนใหญ่ชมภาพยนตร์ เล่นกีฬา และไปเที่ยวตามแหล่งบันเทิงมากกว่าหญิง ส่วนเพศหญิงจะชมรายการทางโทรทัศน์ ฟังเพลงและทำกิจกรรมภายในครัวเรือน มากกว่าเพศชาย

มัทนา พนานิรามัย (2543: 74-75) ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชน พบว่า ผู้ชายจะใช้เวลาเพื่อการดูแลตนเอง นันทนาการ และใช้เวลาในการทำงานในอาชีพมากกว่าผู้หญิง แต่ผู้หญิงจะใช้เวลาเพื่อการศึกษาและเพื่อการผลิตภายในครัวเรือนมากกว่าผู้ชาย

จันทร์จิรา วงษ์ชมทอง และเอมอร จงศรีพรปกรณ (2543: 26-40) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาของอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยคริสเตียน พบว่า ผู้หญิงและผู้ชาย ใช้เวลาในการทำงานในที่ทำงาน และในวันหยุดที่บ้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่การใช้เวลาทำงานหลังเลิกงานของผู้หญิงมากกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ฮิโตะชิ (Hitoshi: 1996) ได้ศึกษาการใช้เวลา พบว่า ผู้หญิงและผู้ชาย ใช้เวลาในการทำงานที่บ้าน เวลาในการดูแลตนเอง และใช้เวลาเพื่อกิจกรรมอื่นๆ มีความแตกต่าง ๆ กันเพียงเล็กน้อย

2. อายุกับการใช้เวลา

ความสัมพันธ์ของอายุกับการใช้เวลา จะเห็นว่า ในแต่ละช่วงอายุจะมีการใช้เวลาที่แตกต่างกันทั้งเวลาในการทำงานและเวลาในการพักผ่อน เช่น

คณิต เขียววิชัย (2546: 114-134) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการใช้เวลาพักผ่อนอย่างมีนัยสำคัญและพบว่ากลุ่มอายุ 15-25 ปี มีชั่วโมงการพักผ่อนมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ

เฟรดเบอร์กและเว็บบ (Friedberg; Webb: 2005) ศึกษาการใช้เวลาการทำงาน และเวลาในการทำงานบ้านกับเวลาพักผ่อน พบว่า อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้เวลา ทั้งเพศหญิงและชาย

แตกต่างกัน คือ เมื่อผู้ชายอายุสูงขึ้นจะลดเวลาว่างลง และเพิ่มเวลาทำงานบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนผู้หญิงอายุสูงขึ้นจะ เพิ่มเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนมากขึ้นและลดเวลาการทำงานบ้านให้น้อยลง

โอลลิเพ็คคา (Olli-Pekka. 2006) ศึกษาการใช้เวลาของแรงงาน พบว่า อายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อ การใช้เวลาในการทำงาน เวลาในการทำงานบ้าน และเวลาพักผ่อน ต่างกัน คือ จะใช้เวลาทำงานสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนถึง อายุ 30-40 ปี จะเริ่มลดชั่วโมงทำงานลงเล็กน้อย และอายุ 15-35 ปี มีเวลาพักผ่อนน้อยลง แต่เมื่ออายุ 35 ปีขึ้นไป ใช้เวลาในการพักผ่อนจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับอายุ

แต่ผลวิจัย จันทรจิรา วงษ์ชมทอง และเอมอร จงศิริพรปกรณ์ (2543: 26-40) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาของอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยคริสเตียน พบว่า อาจารย์ที่มีอายุที่ต่างกัน การใช้เวลาในการทำงาน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05

3. ระดับการศึกษากับการใช้เวลา

จันทรจิรา วงษ์ชมทอง และเอมอร จงศิริพรปกรณ์ (2543: 26-40) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาของอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยคริสเตียน พบว่า การศึกษาที่ต่างกัน ไม่มีความแตกต่างกับการใช้เวลาในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05

เฟรดเบิร์กและเว็บ (Friedberg; Webb; 2005) ศึกษาการใช้เวลาการทำงาน และเวลาในการทำงานบ้านกับเวลาพักผ่อน พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการใช้เวลาพักผ่อน คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำว่ามัธยมศึกษาจะมีเวลาว่างมากกว่า ผู้ที่จบในระดับปริญญาตรี

4. อาชีพกับการใช้เวลา

ความสัมพันธ์ของอาชีพกับการใช้เวลา จะเห็นว่าอาชีพต่างกันจะมีเวลาในการทำงานและเวลาในการพักผ่อนที่แตกต่างกัน เช่น

คณิต เทียววิชัย (2546: 114-134) ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า การประกอบอาชีพเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เวลาพักผ่อน คือ ลูกจ้างของรัฐมีเวลาในการพักผ่อนมากกว่าอาชีพอื่นๆ และกลุ่มรัฐวิสาหกิจมีเวลาในการพักผ่อนน้อยที่สุด

มัทนา พนานิรามัย (2543: 74-75) ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง พบว่า ผู้ประกอบการใช้เวลาเพื่อการทำงานมากกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้างทั้งของภาครัฐและเอกชน ทำให้การใช้เวลาเพื่อการพักผ่อนน้อยกว่าผู้ที่เป็นลูกจ้าง

คาเพลน (Kaplan. 1985: 97-98) ศึกษาการใช้เวลาของบุคคล โดยใช้อาชีพเป็นปัจจัยในการวิเคราะห์ พบว่า อาชีพที่ต่างกัน ทำให้แต่ละคนมีแบบแผนการใช้เวลาแตกต่างกันด้วย เช่น นักกฎหมาย ครูหรือแพทย์ ต่างก็ใช้เวลาในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน

5. รายได้กับการใช้เวลา

คณิต เขียววิชัย (2546: 114-134) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำ จะมีเวลาในการพักผ่อนสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง

เพชรรัตน์ อนันนทวรรณ (2531: 77-79) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงาน เด็กในชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร พบว่า รายได้ของครัวเรือน จะเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทางตรงข้ามกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน และมีความสัมพันธ์ทิศทางเดียวกับการจัดสรรเวลาเพื่อการพักผ่อน

เจอร์ชูนี (Gershuny: 2000) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเวลาทำงานและเวลาว่างในสังคม พบว่า การใช้เวลาของคนจะเปลี่ยนแปลงไปตามรายได้ คือ เมื่อรายได้สูงขึ้น ผู้ชายใช้เวลาทำงานในตลาดลดลงและใช้เวลาในการทำงานประเภทที่ไม่ได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้น ในขณะที่ผู้หญิงจะใช้เวลาทำงานเพิ่มขึ้นและลดการใช้เวลาที่ไม่ได้รับผลตอบแทนลง

สุทธิลักษณ์ (Sutthilux: 1981) ศึกษาถึงการจัดสรรเวลาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว เฉพาะกรณีศึกษาอาจารย์ในมหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพฯ พบว่า รายได้ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานในตลาด แรงงาน มากที่สุด ความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการจัดสรรเวลาเพื่อการทำงาน

6. สถานภาพสมรสกับการใช้เวลา

ฮิโทชิ (Hitoshi: 1996) ศึกษาการใช้เวลา พบว่า การใช้เวลาของคนที่แต่งงานแล้วกับคนที่ยังไม่ได้แต่งงานและคนที่หย่าร้าง มีความแตกต่างกัน คือ หญิงที่แต่งงานแล้วกับหญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานมีการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ความแตกต่างกันมาก แต่ไม่มีความแตกต่างในเพศชาย

ลี และพาร์กาวา (Lee;& Bhargava: 2003) ศึกษาการจัดสรรเวลาของหญิงและชายที่แต่งงานแล้ว พบว่า ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะใช้เวลาในการทำงานบ้านเพิ่มขึ้น และผู้หญิงใช้เวลาในการทำงานในตลาดและมีเวลาว่างลดลง แต่ผู้ชายหลังจากแต่งงานแล้วจะมีเวลาในว่างเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานบ้านลดลง

รายงานการพัฒนามนุษย์ ของ UNDP (United Nations Development Program. 1995) ได้รายงานเปรียบเทียบการใช้เวลาของประชากรในประเทศกำลังพัฒนา 9 ประเทศ พบว่า คนโสดทุกกลุ่มอายุจะมีอัตราการทำงานในกิจกรรมที่ผ่านตลาดสูงประมาณร้อยละ 37 แล้วลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ส่วนผู้ที่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มีลักษณะการทำงานที่ผ่านตลาดร้อยละ 40 แล้วลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้น เช่นเดียวกับคนโสด

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ ข้อมูลที่รวบรวมเอกสารและข้อมูลสถิติของโครงการสำรวจแรงงาน และโครงการ การสำรวจการใช้ เวลา ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยผู้วิจัยได้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรกลุ่ม
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่เป็นตัวแทนในการศึกษาอุปสงค์เวลาว่างของแรงงาน ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวน ผู้มีงานทำ ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร และ โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติ แห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องอุปสงค์เวลาว่างโดยใช้แบบจำลองอุปสงค์เวลาว่างเพื่อศึกษาความยืดหยุ่น อุปสงค์เวลาว่างและตัวกำหนดต่าง ๆ ที่มีผลต่อความต้องการเวลาว่าง

แบบจำลองอุปสงค์เวลาว่าง ใช้แนวคิดอุปทานแรงงาน ซึ่งโดยปกติจะแบ่งเวลาออกเป็น 2 ส่วนคือเวลาทำงานและเวลาว่าง แต่ต่อมา Becker (1965) theory of the allocation of time) ได้ขยาย การใช้เวลาให้กว้างขึ้น โดยเรียกเวลาที่ไม่ได้ใช้ไปในการทำงานหารายได้ ว่า กิจกรรมการผลิตใน ครัวเรือน (Household production) ซึ่งเวลาในสวนนี้จะใช้ไปกับการทำงานบ้าน ดูแลผู้ป่วย ทำอาหาร เป็นต้น ดังนั้นจึงแยกเวลาออกเป็น 3 ส่วน คือ เวลาทำงานในตลาด เวลาทำงานบ้าน และเวลาว่าง เพื่อวัตถุประสงค์ของความพอใจสูงสุด ดังนี้

$$U = U(Z_1, Z_2, \dots, Z_n) \quad (1)$$

โดยที่

U = ฟังก์ชันอรรถประโยชน์

Z_1, \dots, Z_n = สินค้าและบริการที่ซื้อขายในตลาด

อรรถประโยชน์ขึ้นอยู่กับระดับสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคจะเลือกทั้งนี้ภายใต้งบประมาณที่มีอยู่จำกัด ดังนี้

$$\sum_i^n P_i Z_i = I ; \quad 1, 2, \dots, n \quad (2)$$

โดยที่ P_i = ราคาสินค้าและบริการที่ซื้อขายกันในตลาด

Z_i = สินค้าที่ซื้อขายในตลาด

I = รายได้จากการทำงาน

สมการ (2) แสดงผลรวมของผลคูณ P_i กับ Z_i ซึ่งก็คือ การนำรายได้จากการทำงานไปซื้อสินค้ามาบริโภค n ชนิด

$$Z_i = f(X_i, L_i; A) \quad (3)$$

โดยที่ Z_i = ฟังก์ชันการผลิต

X_i = ปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการในตลาด

L_i = เวลาที่ใช้ในการผลิตสินค้า

A = ปัจจัยที่อื่นๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจในการทำงานของแรงงานเช่น เพศ อายุ เป็นต้น

สมการ (3) แสดงปัจจัยในการผลิตสินค้า Z_i

$$T = T_w + T_H + T_L \quad (4)$$

$$S = T_w \bar{W}_w + V \quad (5)$$

โดยที่

T = เวลาทั้งหมด 24 ชั่วโมง

T_w = เวลาที่ใช้ไปในการทำงานในตลาด

T_H = เวลาที่ใช้ไปในการทำงานบ้าน

T_L = เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน

S = รายได้เต็มที่เป็นตัวเงินจากการทำงานในตลาด

\bar{W}_w = ค่าจ้างต่อหน่วยของชั่วโมงการทำงานในตลาด

V = รายได้อื่น ๆ ที่มีได้มาจากการทำงานในตลาด

สมการ (4) และ (5) แสดงข้อจำกัดทางด้านเวลาและข้อจำกัดทางด้านรายได้ตามลำดับ รายได้และเวลาที่มีจำกัดจะเป็นปัจจัยที่แรงงานต้องพิจารณาและคำนึงถึงดังนั้น

$$T_H \bar{W}_H + T_L \bar{W}_L + \sum_i^n P_i Z_i = T_W \bar{W}_W + V = S \quad (6)$$

โดยที่

T_H = เวลาที่ใช้ไปในการทำงานบ้าน

T_L = เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน

T_W = เวลาที่ใช้ไปในการทำงานในตลาด

\bar{W}_H = ค่าจ้างต่อหน่วยของชั่วโมงการทำงานบ้าน

\bar{W}_L = ค่าจ้างต่อหน่วยของเวลาพักผ่อน

\bar{W}_W = ค่าจ้างต่อหน่วยของชั่วโมงการทำงานในตลาด

$\sum_i^n P_i Z_i$ = ค่าใช้จ่ายในการบริโภคสินค้าในตลาด

S = รายได้เต็ม ที่เป็นตัวเงินจากการทำงานในตลาด

V = รายได้อื่น ๆ ที่มีได้มาจากการทำงาน

สมการ (6) โดยทั่วไป W_W , W_H , W_L จะเท่ากัน เนื่องจาก W_H , W_L เป็นรายได้ที่ต้องสูญเสียไป เนื่องจาก การเลือกใช้เวลาไปกับการทำงานบ้านและพักผ่อน จึงเกิดการสูญเสียรายได้จากการทำงาน

จากสมการที่ (6) ด้านขวามือสุดของสมการ (6) คือ รายได้เต็ม (S)

พจน์กลาง คือ จำนวนเวลาทั้งหมดในการทำงานเพื่อหารายได้และรายได้อื่น ๆ

ด้านซ้ายมือสุด พจน์แรก เป็นจำนวนเวลาที่ใช้ในการทำงานบ้านและการพักผ่อน แม้จะไม่ก่อให้เกิดรายได้เป็นตัวเงิน แต่ก็สร้างความสุข ความภูมิใจในตนเอง หรือเรียกว่ารายได้อ้อม

พจน์ที่สอง เป็นจำนวนที่ใช้ในการทำงาน เกิดรายได้เป็นตัวเงินหรือเรียกว่ารายได้ตรง

จุดดุลยภาพ ในการหาความพอใจสูงสุด จะเกิดที่ผลิตภาพส่วนเพิ่มจากการทำงานในตลาดแรงงาน เท่ากับผลิตภาพส่วนเพิ่มจากการทำงานบ้านและการพักผ่อน (กิจกรรมภายในครัวเรือน)

$$\frac{MU_{T_H}}{MU_{T_L}} = 1 \quad \text{หรือ} \quad MU_{T_H} = MU_{T_L} \quad (7)$$

$$\frac{MU_{T_L}}{MU_{Z_i}} = \frac{w}{p_i} \quad (8)$$

จากสมการที่ (7) จะได้ว่า ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มจากการทำงานบ้าน (MU_{T_b}) เท่ากับผลผลิตภาพส่วนเพิ่มจากการพักผ่อน (MU_{T_r}) ซึ่งทั้ง 2 กิจกรรมเป็นกิจกรรมภายในครัวเรือนจะเท่ากันเสมอ

สมการที่ (8) แสดง ผลผลิตภาพส่วนเพิ่มจากการพักผ่อน (MU_{T_r}) กับ เวลาการทำงานในตลาด (MU_{T_w}) จะเท่ากับอัตราค่าจ้างที่แท้จริง $\frac{W}{P}$ นั่นคือ การเปรียบเทียบค่าของเวลาที่จะเสียไป ระหว่างการพักผ่อนกับการทำงานในตลาด

ดังนั้น การบริโภคเวลาพักผ่อนแต่ละหน่วย หมายถึง แรงงานจะต้องเสียรายได้จากค่าจ้างในการทำงานในตลาดแรงงาน

แบบจำลองอุปสงค์เวลารว่าง

$$L = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$$

กำหนดให้อยู่ในรูปสมการถดถอย เพื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลารว่าง

$$\ln L = a_0 + a_1 X_1 + a_2 X_2 + a_3 X_{3-1} + a_4 X_{3-2} + a_5 X_4 + a_6 X_{5-1} + a_7 X_{5-2} + a_8 \ln X_6 + a_9 \ln X_7 + a_{10} \ln X_8$$

โดยที่

$\ln L$	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลารว่างเพื่อการพักผ่อน
X_1	แทน	เพศ (ให้เพศหญิงเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_2	แทน	อายุ
X_3	แทน	ระดับการศึกษา
X_{3-1}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงระดับมัธยมศึกษา
X_{3-2}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงระดับอุดมศึกษา (ให้ระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_4	แทน	อาชีพในภาคเกษตร (ให้อาชีพนอกภาคเกษตรเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_5	แทน	สถานภาพสมรส
X_{5-1}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงสถานภาพสมรส-สมรส
X_{5-2}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงสถานภาพ-หย่าร้าง (ให้สถานภาพ-โสด เป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_6	แทน	ความยืดหยุ่นของรายได้จากการทำงาน
X_7	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลาที่ใช้ในการทำงานบ้าน
X_8	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลาที่ใช้ในการทำงานในตลาด
a_0, a_1, \dots, a_{10}	แทน	พารามิเตอร์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายการวิจัย
2. สร้างแบบจำลอง และตารางข้อมูลให้ครอบคลุมกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. รวบรวมตัวแปรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาในหน่วยของบุคคล โดยใช้ข้อมูลชั้นitudinal ซึ่งมีแหล่งที่มาของข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. ข้อมูลจากการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
3. นำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย คือกลุ่มกำลังแรงงาน อายุ 15 ปี ขึ้นไป และตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย
4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำเอาข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้ตารางและค่าทางสถิติอย่างง่ายเพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของแรงงาน และการใช้เวลาว่าง
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ตัวแปร 2 กลุ่ม และ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ t-test และ F- test ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ Least Significant Difference (LSD)
3. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และใช้สถิติ t-test และ F- test โดยอาศัยรูปแบบการวิเคราะห์ ซึ่งได้กำหนดสมการของอุปสงค์เวลาว่างไว้ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่ออธิบายขนาดและทิศทางความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มของตัวแปรที่ศึกษา โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions) มีสถิติที่ใช้ทดสอบดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ความถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) เป็นการศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ในเชิงสถิติของตัวแปรสองตัว เมื่อตัวแปรหนึ่งเป็นตัวแปรอิสระและอีกตัวแปรหนึ่งเป็นตัวแปรตาม โดยใช้สมการถดถอยในรูปของลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) ดังนี้

$$\ln Y_i = \beta_0 + \beta_1 \ln X_{i1} + \beta_2 \ln X_{i2} + \dots + \beta_k \ln X_{ik}$$

โดยที่ Y_i = ตัวแปรตาม

$X_{i1}, X_{i2}, \dots, X_{ik}$ = ตัวแปรอิสระ

$\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

2. สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (Coefficient of Determination : R^2)

ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ R^2 เพื่อทดสอบเส้นถดถอยที่ประมาณจากสมการถดถอยเพื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ประมาณจากสมการถดถอยว่ามีความใกล้เคียงกับเส้นถดถอยที่แท้จริงมากน้อยเพียงใด โดยค่า R^2 สามารถหาได้จากสูตร

$$\begin{aligned} R^2 &= \frac{SSR}{SST} = 1 - \frac{SSE}{SST} \\ &= \frac{\sum_{i=1}^n (\bar{y} - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (y - \bar{y})^2} \\ &= 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (y - \bar{y})^2}{\sum_{i=1}^n (y - \bar{y})^2} \end{aligned}$$

โดยที่ R^2 = ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ

SSR = ผลรวมกำลัง 2 ของความผันแปรจากเส้นถดถอย

SSE = ผลรวมกำลัง 2 ของความคลาดเคลื่อนจากเส้นถดถอย

SST = ผลรวมกำลัง 2 ของความผันแปรทั้งหมดจากเส้นถดถอย

โดยที่ $0 \leq R^2 \leq 1$

ถ้า R^2 มีค่าเข้าใกล้ 1 หมายความว่า X และ Y มีความสัมพันธ์กันมาก สมการถดถอยที่ได้สามารถใช้เป็นตัวแทนของข้อมูลตัวอย่างได้

ถ้า R^2 มีค่าเข้าใกล้ 0 หมายความว่า ความผันแปรส่วนใหญ่มาจากความคลาดเคลื่อนที่ไม่สามารถอธิบายได้จากสมการถดถอย

3. F-Test เพื่อทดสอบความแปรปรวนระหว่างกลุ่มตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

$$F = \frac{MSR}{MSE}$$

โดยที่ F = สถิติทดสอบ F-Test

MSR = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MSE = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

สูตรคำนวณ MSR

$$MSR = \frac{SSR}{k}$$

โดยที่ MSR = ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

k = จำนวนตัวแปรอิสระ

SSR = ความแปรผันเนื่องจากเส้นถดถอย

สูตรคำนวณ MSE

$$MSE = \frac{SSE}{n - k - 1}$$

โดยที่ MSE = ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

SSE = ความแปรผันอันเป็นผลมาจากการสุ่มตัวอย่าง

k = จำนวนตัวแปรอิสระ

n = จำนวนข้อมูล

ค่า F-Test ที่คำนวณได้ ถ้าปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะช่วยเพิ่มน้ำหนักของการอธิบายแบบจำลอง หรือชุดของตัวแปรอิสระได้ และเมื่อทดสอบแล้ว ถ้าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จะแปลความหมายแบบจำลองหรือชุดของตัวแปรอิสระที่กำหนดขึ้นไม่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรตามได้

4. t-test เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระแต่ละตัว ในการพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม

$$t = \frac{b_i - \beta_i}{S_{b_i}}$$

โดยที่ t = สถิติทดสอบ t-test

S_{b_i} = ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์เส้นถดถอยสุทธิ

b_i = สัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระตัวที่ i

β_i = ค่าสัมประสิทธิ์ของเส้นถดถอย

ค่า t-test ที่ได้จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ เมื่อทดสอบแล้วไม่ปรากฏมีนัยสำคัญทางสถิติ จะให้ความหมายว่าตัวแปรอิสระนั้น ๆ ไม่มีผลกระทบหรือมีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม แต่ถ้าหากค่า t-test ที่ได้ เมื่อทดสอบแล้วปรากฏว่ามีนัยสำคัญ ณ ระดับนัยสำคัญที่สูง หมายความว่า ภายใต้ชุดตัวแปรอิสระทั้งชุดที่กำหนดในแบบจำลอง เมื่อนำเข้ามาพิจารณาพร้อมกันแล้ว ตัวแปรอิสระเฉพาะตัวที่ประมาณค่าสัมประสิทธิ์มีอิทธิพลและบทบาทในการแปรผันของตัวแปรตามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

5. การวิเคราะห์ค่าความยืดหยุ่น ใช้ในการศึกษาค่าความยืดหยุ่นของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม โดยการคำนวณหาค่าความยืดหยุ่นผลการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม (Y) ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระ (X) มีสูตรดังนี้ (สรยุทธ มีนะพันธ์. 2546: 249)

$$\begin{aligned} E_{y,x} &= \frac{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงของ } y}{\% \text{ การเปลี่ยนแปลงของ } x} \\ &= \frac{\Delta y / y}{\Delta x / x} \\ &= \frac{\Delta y}{\Delta x} \cdot \frac{x}{y} \end{aligned}$$

โดยกำหนดให้ E คือ ค่าความยืดหยุ่น ส่วน Y คือ ตัวแปรที่ต้องการทราบถึงผลกระทบที่พึงได้รับจากการเปลี่ยนแปลงตัวแปร X ซึ่งสามารถเขียนเป็นสูตรทั่วไปได้ดังนี้

$$E_{y,x} = \frac{\partial y}{\partial x} \cdot \frac{x}{y}$$

ในกรณีการหาค่าความยืดหยุ่นจากสมการถดถอยในรูปของลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm) จะทำให้ผู้วิจัยสามารถอ่านค่าความยืดหยุ่นได้ทันทีจากค่าสัมประสิทธิ์ที่อยู่หน้าตัวแปรอิสระนั้น ๆ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน โดยผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลสถิติของโครงการสำรวจแรงงาน และโครงการสำรวจการใช้เวลา ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่างๆ ที่ใช้แทนความหมาย ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

n	แทน	จำนวนข้อมูล
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
t	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ t
F	แทน	ค่าสถิติการแจกแจงแบบ F
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจ
Adj R^2	แทน	สัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อน
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย
ln	แทน	ลอการิทึมธรรมชาติ (Natural Logarithm)
**	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้นำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบายตามลำดับดังนี้ ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของแรงงาน และการใช้เวลาว่าง โดยการแจกแจงเป็นค่าความถี่ ร้อยละ และ ค่าเฉลี่ย

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย การใช้เวลาว่างของแรงงาน เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ตัวแปร 2 กลุ่ม และ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ t-test และ F- test ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยค่าใดบ้างแตกต่างกัน

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regressions) และใช้สถิติ t-test และ F- test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของแรงงาน และการใช้เวลาว่างโดยการแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของแรงงาน จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ และ รายได้ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	17,581	50.7
หญิง	17,086	49.3
อายุ		
15-24 ปี	7,166	20.7
25-34 ปี	6,069	17.5
35-44 ปี	8,086	23.3
45-54 ปี	7,712	22.3
55-64 ปี	3,716	10.7
65 ปี ขึ้นไป	1,915	5.5
ระดับการศึกษา		
ระดับประถมศึกษา	21,048	60.7
ระดับมัธยมศึกษา	8,394	24.2
ระดับอุดมศึกษา	5,225	15.1
สถานภาพ		
โสด	6,367	18.4
สมรส	25,479	73.5
หย่าร้าง	2,821	8.1
อาชีพ		
เกษตรกรรม	11,877	34.2
นอกเกษตรกรรม	21,800	65.8

ตาราง 1 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
รายได้จากการทำงาน		
น้อยกว่า 4,000 บาท	5,359	29.9
4,001 – 6,500 บาท	8,793	49.0
6,501 บาท ขึ้นไป	3,784	21.1
การใช้เวลาว่างจำแนกตามการพักผ่อน		
การอ่านหนังสือ	360	1.0
การเล่นกีฬา ดนตรี	9,312	26.9
การดูโทรทัศน์ วีซีดี	844	2.4
การนอน	24,151	69.7
รวม	34,667	100.0

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของแรงงาน ซึ่งได้แก่ผู้มีงานทำที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป พบว่า แรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17,581 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 และเพศหญิง จำนวน 17,086 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 และแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 35-44 ปี จำนวน 8,086 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 45-54 ปี จำนวน 7,712 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และ กลุ่มอายุ 65 ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดเท่ากับ 1,515 คน เพียงร้อยละ 5.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับการศึกษา แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 21,048 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 8,394 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5,255 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ในด้านสถานภาพสมรส แรงงานส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 25,479 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมาคือ โสด จำนวน 6,367 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 และผู้ที่หย่าร้าง จำนวน 2,821 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 แรงงานส่วนใหญ่มี อาชีพนอกภาคเกษตร จำนวน 21,800 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 และอาชีพในภาคเกษตร จำนวน 11,877 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงานระหว่าง 4,000–6,500 บาท /เดือน จำนวน 8,793 คน คิดเป็นร้อยละ 49.02 รองลงมาคือ น้อยกว่า 3,900 บาท/เดือน จำนวน 5,359 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และรายได้สูงกว่า 6,501 บาท/เดือนจำนวน 3,784 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1 การใช้เวลาว่างจำแนกตามประเภทของการใช้เวลาว่าง พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ใช้ไปเพื่อการ การนอน จำนวน 24,151 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมาคือ การเล่นกีฬา ดนตรี จำนวน 9,312 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 การดูโทรทัศน์ วีซีดี จำนวน 844 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 การอ่านหนังสือ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบการใช้เวลาว่างของแรงงาน จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ โดยรายได้ที่ใช้คำนวณ ใช้เฉพาะแรงงานนอกการเกษตร เพราะแรงงานในภาคเกษตรจะมีรายได้มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร และขึ้นอยู่กับฤดูกาล ซึ่งรายได้ไม่แน่นอน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ร้อยละ t-Test และ F-Test กรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อหาค่าเฉลี่ยค่าใดบ้างแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เป็นเกณฑ์ในการพิจารณา เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 คือ แรงงานที่มี เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ ที่ต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่างต่างกัน

ตาราง 2 แสดงระยะเวลาเฉลี่ยของการใช้เวลาว่าง เวลาในการทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด
(ชั่วโมง / วัน)

ปัจจัย	การใช้เวลาว่าง (ร้อยละ)	การใช้เวลา ทำงานบ้าน (ร้อยละ)	การใช้เวลา ทำงานในตลาด (ร้อยละ)	เวลารวม (ร้อยละ)
เพศ				
เพศชาย	16.8 (70.0)	0.4 (1.5)	6.9 (28.5)	24.0 (100.0)
เพศหญิง	16.9 (70.4)	0.6 (2.5)	6.6 (27.5)	24.0 (100.0)
อายุ				
15 – 24 ปี	16.8 (69.1)	0.5 (2.6)	6.7 (28.3)	24.0 (100.0)
25 – 34 ปี	16.6 (69.2)	0.5 (2.0)	6.9 (28.8)	24.0 (100.0)
35 – 44 ปี	16.7 (69.6)	0.5 (2.0)	6.8 (28.4)	24.0 (100.0)
45 – 54 ปี	16.6 (69.2)	0.5 (2.1)	6.9 (28.8)	24.0 (100.0)
55 – 64 ปี	17.2 (71.8)	0.4 (1.5)	6.4 (26.7)	24.0 (100.0)
65 ปีขึ้นไป	17.6 (73.5)	0.4 (1.5)	6.0 (25.1)	24.0 (100.0)

ตาราง 2 (ต่อ)

ปัจจัย	(ชั่วโมง / วัน)			
	การใช้เวลาว่าง (ร้อยละ)	การใช้เวลา ทำงานบ้าน (ร้อยละ)	การใช้เวลา ทำงานในตลาด (ร้อยละ)	เวลารวม (ร้อยละ)
อาชีพ				
เกษตรกรรวม	16.9 (70.4)	0.4 (1.7)	6.7 (27.9)	24.0 (100.0)
นอกเกษตรกรรวม	16.7 (69.6)	0.5 (2.0)	6.8 (28.3)	24.0 (100.0)
สถานภาพ				
โสด	17.1 (71.3)	0.3 (1.3)	6.6 (27.5)	24.0 (100.0)
สมรส	16.5 (68.8)	0.6 (2.5)	6.9 (28.8)	24.0 (100.0)
หย่าร้าง	16.7 (69.6)	0.6 (2.5)	6.6 (27.5)	24.0 (100.0)
รายได้จากการทำงาน				
น้อยกว่า 4,000 บาท	16.8 (70.0)	0.6 (2.5)	6.6 (27.5)	24.0 (100.0)
4,001 – 6,500 บาท	16.4 (68.3)	0.5 (2.1)	7.1 (29.6)	24.0 (100.0)
สูงกว่า 6,501 บาท	16.5 (68.8)	0.5 (2.1)	7.0 (29.2)	24.0 (100.0)

จากตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั่วไปกับการใช้เวลา พบว่า

เพศหญิงใช้เวลาว่างและเวลาทำงานบ้านมากกว่าเพศชาย แต่จะใช้เวลาในการทำงานในตลาดน้อยกว่าเพศชาย คือ โดยเฉลี่ยเพศหญิงใช้เวลาว่าง 16.9 ชั่วโมง ขณะที่เพศชายใช้เวลาว่าง 16.8 ชั่วโมง เพศชายใช้เวลาในการทำงานบ้านเฉลี่ย 0.4 ชั่วโมง เพศหญิงใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ย 0.6 ชั่วโมง และเพศชายใช้เวลาในการทำงานในตลาดเฉลี่ย 6.9 ชั่วโมง เพศหญิงทำงานให้ตลาดเฉลี่ย 6.6 ชั่วโมง

การใช้เวลาว่างจะเพิ่มขึ้นเมื่ออายุเพิ่มขึ้น โดยอายุระหว่าง 15-24 ปี โดยเฉลี่ยใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน 16.8 ชั่วโมง และ อายุ 65 ปีขึ้นไปใช้เวลาพักผ่อน เฉลี่ย 17.6 ชั่วโมง การทำงานบ้านกลุ่มอายุระหว่าง 15-54 ปี เวลาทำงานบ้านโดยเฉลี่ย 0.5 ชั่วโมง และ อายุ 55- 65 ปีขึ้นไป ใช้เวลาทำงานบ้านโดยเฉลี่ย 0.4 ชั่วโมง การใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ อายุระหว่าง 25-34 ปี และ 45-54 ปีใช้เวลา 6.9 ชั่วโมง และกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไปใช้เวลาทำงานในตลาดน้อยที่สุดคือ 6.0 ชั่วโมง

แรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยมีการใช้เวลาว่างมากที่สุด 17.2 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าแรงงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา ที่ใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ย 16.8 ชั่วโมงและ 16.6 ชั่วโมง ตามลำดับ การใช้เวลาในการทำงานบ้านโดยเฉลี่ยแรงงานที่จบการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษาใช้เวลาทำงานบ้านเท่ากันคือ 0.5 ชั่วโมง ส่วนแรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาโดยเฉลี่ยใช้เวลาในการทำงานบ้าน 0.4 ชั่วโมงและการใช้เวลาทำงานในตลาดแรงงานที่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 6.9 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าระดับประถม และระดับอุดมศึกษา ที่ใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ย 6.7 ชั่วโมงและ 6.4 ชั่วโมง ตามลำดับ

ในด้านอาชีพ โดยเฉลี่ยแรงงานประกอบอาชีพในภาคเกษตรใช้เวลาว่างสูงกว่าผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร คือ 16.9 ชั่วโมง 16.7 ชั่วโมง ตามลำดับ แต่ใช้เวลาทำงานบ้าน และทำงานในตลาดน้อยกว่าผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร คือ ใช้เวลาทำงานบ้านโดยเฉลี่ย 0.5 ชั่วโมง ขณะที่ผู้ประกอบการในภาคเกษตร ใช้เวลาทำงานบ้านโดยเฉลี่ย 0.4 ชั่วโมง ตามลำดับและ ผู้ประกอบการนอกภาคเกษตร การใช้เวลาทำงานในตลาด 6.7 ชั่วโมง ขณะที่ ผู้ประกอบการในภาคเกษตรใช้เวลาทำงานในตลาด 6.8 ชั่วโมง

ในด้านสถานภาพ พบว่า โดยเฉลี่ยคนโสดใช้เวลาว่างมากที่สุด คือ 17.1 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่า ผู้ที่สมรสและผู้ที่ย่าร้าง โดยใช้เวลาว่างเฉลี่ย 16.7 ชั่วโมง และ 16.5 ชั่วโมง ตามลำดับ การใช้เวลาทำงานบ้าน ผู้ที่ย่าร้างหรือผู้ที่สมรสแล้วใช้เวลาทำงานบ้าน เท่ากันคือ 0.6 ชั่วโมง ขณะที่คนโสดใช้เวลาทำงานบ้าน 0.3 ชั่วโมง และการใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ย ผู้ที่สมรสแล้วใช้เวลาทำงานในตลาด 6.9 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าคนโสดและคนที่หย่าร้าง โดยใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ยเท่ากันคือ 6.6 ชั่วโมง

ในด้านรายได้ เนื่องจากแรงงานในภาคการเกษตรมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลจึงมีรายได้ไม่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เฉพาะแรงงานนอกภาคเกษตร พบว่า ผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท/เดือนใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ย 16.8 ชั่วโมงซึ่งมากกว่าผู้มีรายได้สูงกว่า 6,500 บาท/เดือน และรายได้ระหว่าง 4,001-6,500 บาท/เดือน คือ 16.5 ชั่วโมงและ 16.4 ชั่วโมง ตามลำดับ การใช้เวลาทำงานบ้าน ผู้ที่รายได้ได้น้อยจะใช้เวลาทำงานบ้านมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูง คือ ผู้มี

รายได้ น้อยกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ย 0.6 ชั่วโมง ผู้มีรายได้ระหว่าง 4,001-6,500 บาท/เดือน และรายได้สูงกว่า 6,500 บาท/เดือน ใช้เวลาทำงานบ้านเฉลี่ยเท่ากันคือ 0.5 ชั่วโมง ส่วนการใช้เวลาในการทำงานในตลาดผู้มีรายได้ระหว่าง 4,001-6,500 บาท/เดือน ใช้เวลาทำงานในตลาดโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 7.1 ชั่วโมง ซึ่งมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 6,500 บาท/เดือน และน้อยกว่า 4,000 บาท/เดือน ที่ใช้เวลาทำงานในตลาดเท่ากับ 7.0 ชั่วโมง และ 6.6 ชั่วโมง

ตาราง 3 แสดงระยะเวลาเฉลี่ยของการใช้เวลาว่าง ของแรงงานจำแนกตามกลุ่มเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และประเภทของการใช้เวลาว่าง

ปัจจัย	(ชั่วโมง / วัน)				
	รวม (ร้อยละ)	อ่านหนังสือ/ การเรียนรู้ (ร้อยละ)	เล่นกีฬา ดนตรี (ร้อยละ)	ดูโทรทัศน์ วีซีดี อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ)	นอน (ร้อยละ)
เพศ					
เพศชาย	16.8 (100)	1.3 (8.3)	3.5 (20.8)	3.8 (22.6)	8.1 (48.2)
เพศหญิง	16.9 (100)	2.6 (15.4)	2.7 (16.1)	3.8 (22.6)	7.8 (45.8)
อายุ					
15 – 24 ปี	16.8 (100)	1.5 (8.9)	2.5 (14.9)	6.1 (36.3)	6.7 (39.9)
25 – 34 ปี	16.6 (100)	1.5 (9.0)	2.6 (15.7)	4.8 (28.9)	7.7 (46.4)
35 – 44 ปี	16.7 (100)	1.5 (8.9)	2.5 (14.9)	4.2 (25.1)	8.5 (50.8)
45 – 54 ปี	16.6 (100)	1.6 (9.6)	2.5 (15.1)	3.8 (22.9)	8.7 (52.4)
55 – 64 ปี	17.2 (100)	1.8 (10.5)	2.5 (14.5)	4.2 (24.4)	8.7 (50.6)
65 ปีขึ้นไป	17.6 (100)	2.0 (11.4)	2.5 (14.2)	4.2 (23.9)	8.9 (50.6)

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัย	(ชั่วโมง / วัน)				
	รวม (ร้อยละ)	อ่านหนังสือ/ การเรียนรู้ (ร้อยละ)	เล่นกีฬา ดนตรี (ร้อยละ)	ดูโทรทัศน์ วีซีดี อินเทอร์เน็ต (ร้อยละ)	นอน (ร้อยละ)
ระดับการศึกษา					
ประถมศึกษา	16.8 (100)	1.4 (8.3)	2.5 (14.9)	5.4 (32.1)	7.5 (44.6)
มัธยมศึกษา	16.6 (100)	1.7 (10.2)	2.7 (16.3)	4.5 (27.1)	7.7 (46.4)
อุดมศึกษา	17.2 (100)	2.5 (14.5)	2.6 (15.1)	4.3 (25.0)	7.8 (45.3)
อาชีพ					
เกษตรกรรม	16.9 (100)	1.3 (7.7)	3.5 (20.7)	4.5 (26.6)	7.6 (45.0)
นอกเกษตรกรรม	16.7 (100)	1.8 (10.8)	2.8 (16.8)	4.7 (28.1)	7.4 (44.3)
สถานภาพ					
โสด	17.1 (100)	1.4 (8.2)	3.2 (18.7)	4.2 (24.6)	8.3 (48.5)
สมรส	16.5 (100)	1.5 (9.1)	2.7 (16.4)	4.8 (29.1)	7.5 (45.5)
หย่าร้าง	16.7 (100)	1.7 (10.2)	2.8 (16.8)	4.5 (26.9)	7.7 (46.1)
รายได้จากการทำงาน					
น้อยกว่า 4,000 บาท	16.8 (100)	1.3 (7.7)	3.4 (20.2)	4.4 (26.2)	7.7 (45.8)
4,001 – 6,500 บาท	16.4 (100)	1.6 (9.8)	2.5 (15.2)	4.5 (27.4)	7.8 (47.6)
สูงกว่า 6,501 บาท	16.5 (100)	1.6 (9.7)	2.5 (15.2)	4.6 (27.9)	7.8 (47.3)

จากตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของข้อมูลทั่วไปกับการใช้เวลาว่าง พบว่า

เพศหญิงใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ มากกว่าเพศชาย แต่ใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรี และนอน น้อยกว่า เพศชาย คือ เพศหญิงใช้เวลาในการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ 2.6 ชั่วโมง เพศชายใช้เวลา 1.4 ชั่วโมง การใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรี เพศหญิงใช้เวลา 2.7 ชั่วโมง ขณะที่เพศชายใช้เวลา 3.5 ชั่วโมง การดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต ทั้งเพศหญิงและเพศชายใช้เวลาโดยเฉลี่ยเท่ากันคือ 3.8 ชั่วโมง และใช้เวลาว่างในการพักผ่อนด้วยการนอน เพศหญิงใช้เวลาโดยเฉลี่ย 7.8 ชั่วโมงขณะที่เพศชายใช้เวลา 8.1 ชั่วโมง

ในด้านอายุ พบว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้น แรงงานใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ และการนอนเพิ่มขึ้น ส่วนการเล่นกีฬาและดนตรี แรงงานใช้เวลาเฉลี่ยเท่ากันคือ 2.5 ชั่วโมง การดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต กลุ่มอายุระหว่าง 15-24 ปี ใช้เวลาในการทำกิจกรรมนี้มากที่สุดคือ 6.1 ชั่วโมง และอายุ 65 ปีขึ้นไป ใช้เวลานอนมากที่สุดคือ 8.5 ชั่วโมง ขณะที่แรงงานกลุ่มอายุระหว่าง 15-24 ปี ใช้เวลาในการนอนเฉลี่ย 6.7 ชั่วโมง

ในด้านระดับการศึกษา พบว่า การอ่านหนังสือและการเรียนรู้ จะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา คือ แรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมใช้เวลา 1.4 ชั่วโมง แรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใช้เวลา 1.7 ชั่วโมง และ แรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้เวลา 2.5 ชั่วโมง ตามลำดับ การเล่นกีฬา ดนตรี แรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรี มากที่สุดคือ 2.7 ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต แรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาใช้เวลามากที่สุดคือ 5.4 ชั่วโมง ส่วนการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนด้วยการนอน จะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา แรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาใช้เวลาในการนอนมากที่สุดคือ 7.8 ชั่วโมง

ด้านอาชีพ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรใช้เวลาเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ มากกว่าในภาคเกษตร โดยมีกรใช้เวลาเฉลี่ย 1.8 ชั่วโมง และ 1.3 ชั่วโมง ตามลำดับ การเล่นกีฬา และดนตรี ในภาคเกษตรใช้เวลาในการเล่นกีฬาและดนตรีมากกว่านอกภาคเกษตร โดยมีกรใช้เวลาเฉลี่ย 3.5 ชั่วโมง และ 2.8 ชั่วโมง ตามลำดับ ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ตผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรใช้เวลาโดยเฉลี่ยมากกว่าในภาคเกษตร เท่ากับ 4.7 ชั่วโมง และ 4.5 ชั่วโมง ตามลำดับ และการนอนผู้ประกอบอาชีพในภาคเกษตร ใช้เวลามากกว่านอกภาคเกษตร โดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 และ 7.4 ชั่วโมง ตามลำดับ

ด้านสถานภาพสมรส พบว่า ผู้ที่หย่าร้าง ใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้โดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 1.7 ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่า คนโสดและผู้ที่มีสมรส ที่ใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ยในการอ่านหนังสือและการเรียนรู้ 1.4 และ 1.5 ชั่วโมง ตามลำดับ ในเรื่องของการเล่นกีฬา และดนตรี คนโสดใช้เวลาในการเล่นกีฬาและดนตรี มากที่สุดคือ 3.2 ชั่วโมง คนที่มีสมรสแล้ว หรือคนที่หย่าร้าง ใช้เวลาในการเล่นกีฬาและดนตรี

2.8 ชั่วโมง และ 2.7 ชั่วโมง ตามลำดับ ส่วนการใช้เวลาว่างในการดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต คนที่สมรสแล้ว ใช้เวลาโดยเฉลี่ยมากที่สุดคือ 4.8 ชั่วโมง ส่วนคนที่หย่าร้างและคนโสด ใช้เวลาเฉลี่ยเท่ากับ 4.5 ชั่วโมง และ 4.2 ชั่วโมง ตามลำดับ ในเรื่องการใช้เวลาว่างในการพักผ่อนด้วยการนอน พบว่า คนโสดใช้เวลาในการนอนมากที่สุดคือ 8.3 ชั่วโมง ขณะที่ คนที่หย่าร้างและคนที่สมรส ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการนอน 7.7 ชั่วโมงและ 7.5 ชั่วโมงตามลำดับ

ในด้านรายได้ เนื่องจากแรงงานในภาคการเกษตรมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลจึงมีรายได้ไม่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เฉพาะแรงงานนอกภาคเกษตร ซึ่งพบว่า การใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือและเรียนรู้ ของแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 4,001–6,500 บาท/เดือน และรายได้สูงกว่า 6,501บาท/เดือน ใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ยเพื่อการอ่านหนังสือและเรียนรู้ เท่ากันคือ 1.6 ชั่วโมง ส่วนกลุ่มรายได้ ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ย 1.3 ชั่วโมง การเล่นกีฬา และดนตรีแรงงานที่มีรายได้ ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการเล่นกีฬา และดนตรีมากที่สุดคือ 3.4 ชั่วโมง ส่วนรายได้ระหว่าง 4,001–6,500 บาท/เดือน และรายได้สูงกว่า 6,501 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ย เท่ากันคือ 2.5 ชั่วโมง การใช้เวลาว่างเพื่อดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต จะใช้เวลาว่างโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามกลุ่มรายได้ คือ 4.4 ชั่วโมง 4.5 ชั่วโมงและ 4.6 ชั่วโมง ตามลำดับ ส่วนการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนด้วยการนอน พบว่า แรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 4,001–6,500 บาท/เดือน และสูงกว่า 6,501 บาท/เดือนใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการนอนเท่ากันคือ 7.8 ชั่วโมง ส่วนแรงงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 7.7 ชั่วโมง

ตาราง 4 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาว่าง จำแนกตามเพศ

	ตัวแปร	N	\bar{X}	S.D.	t	P-Value
เพศ	ชาย	17,086	16.8	3.565	-2.007	.000
	หญิง	17,581	16.9	3.191		

จากตาราง 4 แสดงให้เห็นว่า เพศชายและเพศหญิง มีอุปสงค์เวลาว่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดย เพศชายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.8 ชั่วโมง และเพศหญิงมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.9 ชั่วโมง

ตาราง 5 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อการใช้เวลาว่าง จำแนกตามอายุ

อายุ	15-24 ปี	25-34 ปี	35-44 ปี	45-54 ปี	55-64 ปี	65 ปีขึ้นไป
15-24 ปี		.29**	.35**	.22**	.06	-.76**
25-34 ปี			.06	-.06	-.23**	-1.05**
35-44 ปี				-.12	-.29**	-1.11**
45-54 ปี					-.17	-.98**
55-64 ปี						-.81**
65 ปีขึ้นไป						

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 5 พบว่า การใช้เวลาว่าง มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอายุ โดยกลุ่ม อายุ 15-24 ปี มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับกลุ่มกับอายุ 25-34 ปี อายุ 35-44 ปี อายุ 45-54 และ ปี 65 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.29 ชั่วโมง 0.35 ชั่วโมง 0.22 ชั่วโมงและ -0.76 ชั่วโมง ตามลำดับ โดยยังพบอีกว่า แรงงานกลุ่มอายุ 25-34 ปี มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับกลุ่มอายุ 55-64 ปี และอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.23 ชั่วโมง -1.05 ชั่วโมง ตามลำดับ และพบว่า แรงงานที่มีอายุระหว่าง 35-44 ปี มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับกลุ่มอายุ 55-64 ปี อายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.29 ชั่วโมง และ -1.11 ชั่วโมง ตามลำดับ และ แรงงานที่มีอายุระหว่าง 45-54 ปี มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.98 ชั่วโมง ส่วนแรงงานที่มีอายุ อายุ 55-64 ปี มีใช้เวลาว่าง แตกต่างกับกลุ่มอายุ 65 ปีขึ้นไป ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.81 ชั่วโมง

ตาราง 6 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อการใช้เวลาว่างจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษา	อุดมศึกษา
ประถมศึกษา		-0.05	-.81**
มัธยมศึกษา			-.76**
อุดมศึกษา			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 6 พบว่า แรงงานที่จบการศึกษาระดับประถม มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับแรงงานที่จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.81 ชั่วโมง และพบว่า แรงงานที่จบการศึกษาระดับมัธยม มีการใช้เวลาว่างแตกต่างกับระดับอุดมศึกษา ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ .76 ชั่วโมง

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยต่อการใช้เวลาว่าง จำแนกตามอาชีพ

ตัวแปร	N	\bar{X}	S.D.	t	P-Value
อาชีพ					
ในภาคเกษตร	11867	16.9	3.219	3.809	.000
นอกภาคเกษตร	21660	16.7	3.446		

จากตาราง 7 แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างอาชีพ ผู้ประกอบการในภาคเกษตร และนอกภาคเกษตรมีอุปสงค์เวลาว่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยพบว่า ผู้ประกอบการในภาคเกษตร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.9 ชั่วโมง และนอกภาคเกษตรมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.7 ชั่วโมง

ตาราง 8 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อการใช้เวลาว่าง จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	โสด	สมรส	หย่าร้าง
โสด		.53**	.28**
สมรส			-.25**
หย่าร้าง			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 8 พบว่า แรงงานมีสถานภาพต่างกันมีการใช้เวลาว่าง ต่างกันทุกกลุ่มสถานภาพ สมรส คือ คนโสด มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.53 ชั่วโมง และ 0.28 ชั่วโมง ตามลำดับ และพบว่า แรงงานที่สมรสมีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับผู้ที่หย่าร้าง ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ -0.25 ชั่วโมง

ตาราง 9 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ต่อการใช้เวลาว่าง จำแนกตามรายได้

รายได้	ต่ำกว่า 4,000 บาท	4,001-6,500 บาท	สูงกว่า 6,501 บาท
ต่ำกว่า 4,000 บาท		.33**	.21**
4,001-6,500 บาท			-.12
สูงกว่า 6,501 บาท			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 9 พบว่า แรงงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน มีการใช้เวลาว่าง แตกต่างกับ แรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 4,001-6,500 บาท/เดือน และ แรงงานที่มีรายได้ สูงกว่า 6,501 บาท/เดือน ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 โดยมีผลต่างค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.33 ชั่วโมง และ 0.21 ชั่วโมง

เมื่อพิจารณาความแตกต่างโดยรวมของแรงงาน พบว่าในภาพรวมของแรงงานที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ที่แตกต่างกัน มีการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง(อุปสงค์เวลารว่าง) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 และ 3

สมมติฐานข้อที่ 2 คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

สมมติฐานข้อที่ 3 คือ รายได้ การใช้เวลาในการทำงานบ้าน และการใช้เวลาทำงานในตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ ซึ่งต้องการหาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน จึงใช้สมการ In-linear เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของอุปสงค์เวลารว่าง ซึ่งก็คือความยืดหยุ่นของตัวแปร โดยอาศัยวิธีการทางสถิติในรูปของการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) ได้กำหนดแบบจำลองสมการดังต่อไปนี้

$$Model\ 1: \ln L = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_{3-1} + a_4X_{3-2} + a_5X_4 + a_6X_{5-1} + a_7X_{5-2}$$

แบบจำลอง 1 นำตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และ สถานภาพสมรส เพื่อวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่าง

เพื่อให้สามารถศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่างได้ละเอียดยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรอื่นๆ เข้าไปในแบบจำลองที่ละตัวเพื่อให้เห็นปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นดังนี้

$$Model\ 2: \ln L = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_{3-1} + a_4X_{3-2} + a_5X_4 + a_6X_{5-1} + a_7X_{5-2} + a_8 \ln X_6$$

แบบจำลอง 2 นำตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส โดยเพิ่มตัวแปรรายได้ เพื่อวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่าง

$$Model\ 3: \ln L = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_{3-1} + a_4X_{3-2} + a_5X_4 + a_6X_{5-1} + a_7X_{5-2} + a_8 \ln X_6 + a_9 \ln X_7$$

แบบจำลอง 3 นำตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ โดยเพิ่มตัวแปรการใช้เวลาในการทำงานบ้าน เพื่อวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่าง

$$Model\ 4: \ln L = a_0 + a_1X_1 + a_2X_2 + a_3X_{3-1} + a_4X_{3-2} + a_5X_4 + a_6X_{5-1} + a_7X_{5-2} + a_8 \ln X_6 + a_9 \ln X_7 + a_{10} \ln X_8$$

แบบจำลอง 4 นำตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ การใช้เวลาในการทำงานบ้าน และเพิ่มตัวแปร การใช้เวลาในการทำงานในตลาดเพื่อวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่าง

โดยที่

$\ln L$	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อน
X_1	แทน	เพศ (ให้เพศหญิงเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_2	แทน	อายุ
X_3	แทน	ระดับการศึกษา
X_{3-1}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงระดับมัธยมศึกษา
X_{3-2}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงระดับอุดมศึกษา (ให้ระดับประถมศึกษาเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_4	แทน	อาชีพในภาคเกษตร (ให้อาชีพนอกภาคเกษตรเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_5	แทน	สถานภาพ
X_{5-1}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงสถานภาพสมรส
X_{5-2}	แทน	ตัวแปร dummy แสดงสถานภาพหย่าร้าง (ให้สถานภาพโสดเป็นกลุ่มอ้างอิง)
X_6	แทน	ความยืดหยุ่นของรายได้จากการทำงาน
X_7	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลาที่ใช้ในการทำงานบ้าน
X_8	แทน	ความยืดหยุ่นของเวลาที่ใช้ในการทำงานในตลาด
a_0, a_1, \dots, a_{10}	แทน	พารามิเตอร์

ตาราง 10 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการใช้เวลาร้าง (อุปสงค์เวลาร้าง): Model 1

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) มาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	2.777	.009		317.046**	.000
เพศ (X ₁)	-9.125	.004	-.013	-2.333**	.020
อายุ (X ₂)	6.481	.001	.055	8.501**	.000
การศึกษาในระดับ					
มัธยมศึกษา (X _{3,1})	-5.987	.005	-.007	-1.177**	.039
อุดมศึกษา (X _{3,2})	5.687	.006	-.059	9.570**	.000
อาชีพ (X ₄)	2.594	.004	-.035	6.001**	.000
สถานภาพสมรส					
สมรส (X _{5,1})	-3.808	.006	-.048	-6.916**	.000
หย่าร้าง (X _{5,2})	-3.479	.009	-.027	-3.910**	.000
R		.086			
R Square		.007			
Adjusted R Square		.007			
F		35.630			
Sig.		.000			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 10 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรสและสถานภาพหย่าร้าง

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ .086 แสดงว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาร้าง (อุปสงค์เวลาร้าง) คิดเป็นร้อยละ

8.6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .007 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง ประมาณร้อยละ 0.7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 99.3 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) และพบว่ามียังอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ .021 แสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง มีผลต่อความต้องการเวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) คิดเป็นร้อยละ 2.10

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยอิสระทุกตัว โดยพิจารณาจากค่า F-test ซึ่งมีค่าเท่ากับ 35.630 หมายความว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 7 ปัจจัย เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง มีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ของค่าความยืดหยุ่นแต่ละปัจจัย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 7 ปัจจัยที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถสร้างสมการความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ดังนี้

$$\ln L = 2.777 - 9.125 (X_1) + 6.481 (X_2) - 5.987 (X_{3,1}) + 5.687 (X_{3,2}) + 2.594 (X_4) - 3.808 (X_{5,1}) - 3.479 (X_{5,2})$$

จากผลการวิเคราะห์สมการถดถอย สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

เพศ (X_1) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 9.125 เพศชาย มีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) น้อยกว่าเพศหญิง (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) 9.125 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อายุ (X_2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 6.481 หมายความว่า ถ้าอายุเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) เพิ่มขึ้น 6.481 ชั่วโมง เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ($X_{3,1}$) ความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 5.987 ระดับมัศึกษามีความต้องการใช้

เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) น้อยกว่าระดับประถมศึกษา (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 5.987 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ($X_{5,1}$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 5.687 ระดับอุดมศึกษาที่มีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าระดับประถมศึกษา (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 5.87 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อาชีพ (X_4) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 2.594 ผู้ประกอบการนอกภาคเกษตรกรรมต้องการเวลาว่างมากกว่า ในภาคเกษตรร้อยละ 2.594 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95

ผู้ที่สมรส ($X_{5,1}$) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 3.808 ผู้ที่สมรสมีความต้องการเวลาว่างน้อยกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 3.808 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

คนที่หย่าร้าง ($X_{5,2}$) มีความสัมพันธ์ในตรงกันข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 3.479 คนที่หย่าร้าง มีความต้องการเวลาว่างน้อยกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 3.479 ชั่วโมง เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง): Model 2

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	3.073	.034		90.735**	.000
เพศ (X ₁)	-2.534	.005	-.038	-4.834**	.000
อายุ (X ₂)	5.100	.001	.042	4.694**	.000
การศึกษาในระดับ					
มัธยมศึกษา (X ₃₋₁)	1.540	.007	.020	2.285**	.022
อุดมศึกษา (X ₃₋₂)	.108	.008	.134	13.220**	.000
อาชีพ (X ₄)	-9.416	.007	-.011	-1.334	.182
สถานภาพสมรส					
สมรส (X ₅₋₁)	-2.314	.007	-.031	-3.388**	.001
หย่าร้าง (X ₅₋₂)	-1.332	.012	-.010	-1.107	.268
รายได้ (X ₆)	-3.415	.004	-.084	-8.619**	.000
R .118					
R Square .014					
Adjusted R Square .013					
F 30.48					
Sig. .000					

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 11 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือ ผู้ที่หย่าร้าง และ รายได้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส และรายได้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนอาชีพและคนที่หย่าร้าง ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เมื่อทำการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แล้วทำให้การประมาณค่าใหม่ได้ผลดังนี้

ตาราง 12 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง(อุปสงค์เวลาว่าง): Model 2 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ออก

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	3.071	.031		97.559**	.000
เพศ (X ₁)	-2.668	.005	-.040	-5.275**	.000
อายุ (X ₂)	4.522	.001	.038	4.547**	.000
การศึกษาในระดับ					
มัธยมศึกษา (X ₃₋₁)	1.674	.006	.022	2.580**	.010
อุดมศึกษา (X ₃₋₂)	.109	.008	.135	13.763**	.000
สถานภาพสมรส					
สมรส (X ₅₋₁)	-1.912	.006	-.026	-3.331**	.001
รายได้ (X ₆)	-3.385	.004	-.084	-9.098**	.000
	R	.116			
	R Square	.014			
	Adjusted R Square	.013			
	F	41.039			
	Sig.	.000			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่าง หลังจากตัดตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ 0.116 แสดงว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส และ รายได้ มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) คิดเป็นร้อยละ 11.6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R²) ซึ่งมีค่าเท่ากับ .014 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส และรายได้ ประมาณร้อยละ 1.4 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 98.6 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) และพบว่ามีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว Adjusted R² มีค่าเท่ากับ .013 แสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส และ รายได้ มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) คิดเป็นร้อยละ 1.3

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยอิสระทุกตัว โดยพิจารณาจากค่า F-test ซึ่งมีค่าเท่ากับ 41.039 หมายความว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 6 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม ระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส และ รายได้ มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ของค่าความยืดหยุ่นแต่ละปัจจัย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 6 ปัจจัย มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถสร้างสมการความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ดังนี้

$$\ln L = 3.071 - 2.668 (X_1) + 4.522 (X_2) + 1.674 (X_{3-1}) + 0.109 (X_{3-2}) - 1.912 (X_{5-1}) - 3.385 \ln(X_6)$$

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังนี้

เพศ (X_1) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 2.668 เพศชาย มีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) น้อยกว่าเพศหญิง (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) 2.668 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อายุ (X_2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 4.522 หมายความว่า ถ้าอายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) เพิ่มขึ้นร้อยละ 4.522 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (X_{3-1}) ความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 1.674 ระดับมัศึกษามีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าระดับประถมศึกษา (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 1.674 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (X_{3-2}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.109 ระดับอุดมศึกษามีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าระดับประถมศึกษา (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 0.109 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้ที่สมรส (X_{5-1}) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็นลบเท่ากับ 1.912 คนที่สมรสแล้วมีความต้องการเวลาว่างน้อยกว่าคนโสด (กลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 1.912 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รายได้ (X_6) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 3.385 หมายความว่า ถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ลดลงร้อยละ 3.385 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง): Model 3

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE) มาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย มาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	4.262	.360		11.832**	.000
เพศ (X_1)	.229	.052	.137	4.387**	.000
อายุ (X_2)	2.423	.010	.081	2.321**	.021
การศึกษาในระดับ					
มัธยมศึกษา (X_{3-1})	9.924	.063	.055	1.584	.114
อุดมศึกษา (X_{3-2})	.554	.079	.261	7.012**	.000
อาชีพ (X_4)	8.777	.067	.046	1.319	.188
สถานภาพสมรส					
สมรส (X_{5-1})	.284	.072	.155	3.965**	.000
หย่าร้าง (X_{5-2})	.263	.110	.093	2.390**	.017
รายได้ (X_6)	-.126	.038	-.127	-3.358**	.001
เวลาทำงานบ้าน (X_7)	-1.114	.053	-.645	-20.957**	.000
R		.699			
R Square		.489			
Adjusted R Square		.481			
F		59.673			
Sig.		.000			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาร่าง (อุปสงค์เวลาร่าง) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม อุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และ เวลาทำงานบ้าน

ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาร่าง (อุปสงค์เวลาร่าง) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และ เวลาทำงานบ้าน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนการศึกษาระดับมัธยม และอาชีพ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อทำการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แล้วทำให้การประมาณค่าใหม่ได้ผลดังนี้

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาร่าง (อุปสงค์เวลาร่าง):

Model 3 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ออก

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	4.268	.337		12.648**	.000
เพศ (X ₁)	.226	.051	.136	4.412**	.000
อายุ (X ₂)	1.940	.010	.066	2.013**	.045
การศึกษาในระดับ					
อุดมศึกษา (X ₃₋₂)	.466	.073	.218	6.412**	.000
สถานภาพสมรส					
สมรส (X ₅₋₁)	.298	.069	.165	4.313**	.000
หย่าร้าง (X ₅₋₂)	.212	.107	.077	1.991**	.047
รายได้ (X ₆)	-.127	.034	-.128	-3.721**	.000
เวลาทำงานบ้าน (X ₇)	-1.072	.051	-.632	-20.976**	.000
	R	.686			
	R Square	.471			
	Adjusted R Square	.465			
	F	75.351			
	Sig.	.000			

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) หลังจากตัดตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ 0.686 แสดงว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และเวลาทำงานบ้าน มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) คิดเป็นร้อยละ 68.6 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.471 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรสหรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และ เวลาทำงานบ้าน ประมาณร้อยละ 47.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 52.9 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) และพบว่ามีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ 0.465 แสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และเวลาทำงานบ้าน มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) คิดเป็นร้อยละ 46.5

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยอิสระทุกตัว โดยพิจารณาจากค่า F-test ซึ่งมีค่าเท่ากับ 75.351 หมายความว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 7 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ และเวลาทำงานบ้าน มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ของค่าความยืดหยุ่นแต่ละปัจจัยแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 7 ปัจจัย มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถสร้างสมการความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ดังนี้

$$\ln L = 4.268 + 0.226 (X_1) + 1.940 (X_2) + 0.466 (X_{3-2}) + 0.298 (X_{5-1}) + 0.212 (X_{5-2}) - 0.127 \ln (X_6) - 1.072 \ln (X_7)$$

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอย สามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

เพศ (X_1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.226 เพศชาย มีความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) มากกว่าเพศหญิง (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) 0.226 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อายุ (X_2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 1.940 หมายความว่า ถ้าอายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้

ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.940 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ($X_{5,2}$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.466 ระดับอุดมศึกษามีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าระดับประถมศึกษา (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) 0.466 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้ที่สมรส ($X_{5,1}$) มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.298 ผู้ที่สมรสมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 0.298 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้ที่หย่าร้าง ($X_{5,2}$) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.212 ผู้ที่หย่าร้างจะมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 0.212 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รายได้ (X_6) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 0.127 หมายความว่า ถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ลดลงร้อยละ 0.127 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เวลาทำงานบ้าน (X_7) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 1.072 หมายความว่า ถ้าเวลาในการทำงานบ้านเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ลดลงร้อยละ 1.072 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ระดับนัยสำคัญทางสถิติ
ค่าสถิติ t ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) : Model 4

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอยของ ปัจจัย (B)	ค่าความ คลาดเคลื่อน มาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์ การถดถอย มาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	4.827	.348		13.872**	.000
เพศ (X ₁)	.240	.049	.143	4.856**	.000
อายุ (X ₂)	2.530	.010	.085	2.561**	.011
การศึกษาในระดับ					
มัธยมศึกษา(X _{3,1})	4.189	.060	.023	.702	.483
อุดมศึกษา(X _{3,2})	.452	.076	.212	5.952**	.000
อาชีพ(X ₄)	2.508	.063	.013	.395	.693
สถานภาพสมรส					
สมรส (X _{5,1})	.307	.068	.167	4.526**	.000
หย่าร้าง (X _{5,2})	.287	.104	.101	2.755**	.006
รายได้ (X ₆)	-7.148	.036	-.072	-1.974**	.049
เวลาทำงานบ้าน (X ₇)	-1.262	.054	-.731	-23.589**	.000
เวลาทำงานในตลาด(X ₈)	-.368	.045	-.261	-8.137**	.000
R .737					
R Square .543					
Adjusted R Square .535					
F 66.569					
Sig. .000					

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับมัธยม การศึกษาระดับอุดมศึกษา อาชีพ ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาด

ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส ผู้ที่ย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาดมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ส่วนการศึกษาระดับมัธยม อาชีพ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อทำการตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แล้วทำให้การประมาณค่าใหม่ได้ผลดังนี้

ตาราง 16 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ ของปัจจัยมีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง): Model4 หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ออก

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของปัจจัย (B)	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (SE)	ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยมาตรฐาน (Beta)	ค่าสถิติ t	P-value
(Constant)	4.770	.321		14.880**	.000
เพศ (X ₁)	.239	.048	.144	4.977**	.000
อายุ (X ₂)	2.003	.009	.068	2.220**	.027
การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (X _{3,2})	.397	.068	.185	5.805**	.000
สถานภาพสมรส					
สมรส (X _{5,1})	.313	.065	.173	4.827**	.000
หย่าร้าง (X _{5,2})	.257	.100	.093	2.568**	.010
รายได้ (X ₆)	-6.080	.033	-.061	-1.861**	.050
เวลาทำงานบ้าน (X ₇)	-1.245	.051	-.734	-24.221**	.000
เวลาทำงานในตลาด (X ₈)	-.376	.041	-.286	-9.200**	.000
R	.733				
R Square	.537				
Adjusted R Square	.531				
F	85.828				
Sig.	.000				

หมายเหตุ : ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผลการวิเคราะห์ความยืดหยุ่นปัจจัยที่มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) หลังจากตัดตัวแปรอิสระที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) มีค่าเท่ากับ 0.733 แสดงว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) คิดเป็นร้อยละ 73.3 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.537 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด ประมาณร้อยละ 53.7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 46.3 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) และพบว่ามีอย่างน้อยหนึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุที่ปรับปรุงแล้ว Adjusted R^2 มีค่าเท่ากับ 0.531 แสดงให้เห็นว่า เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) คิดเป็นร้อยละ 53.1

เมื่อทดสอบนัยสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของปัจจัยอิสระทุกตัว โดยพิจารณาจากค่า F-test ซึ่งมีค่าเท่ากับ 85.828 หมายความว่า ปัจจัยอิสระทั้ง 8 ปัจจัย ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้ที่สมรส หรือผู้ที่หย่าร้าง รายได้ เวลาทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์ของค่าความยืดหยุ่นแต่ละปัจจัย แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยอิสระ ทั้ง 8 ปัจจัย มีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยสามารถสร้างสมการความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ดังนี้

$$\ln L = 4.770 + 0.239 (X_1) + 2.003 (X_2) + 0.397 (X_{3,2}) + 0.313 (X_{5,1}) + 0.257 (X_{5,2}) - 6.080 \ln (X_6) - 1.245 \ln (X_7) - 0.376 \ln (X_8)$$

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยสามารถอธิบายผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

เพศ (X_1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.239 เพศชายต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าเพศหญิง (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 0.239 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

อายุ (X_2) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 2.003 หมายความว่า ถ้าอายุเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้

ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.003 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่โดยมี
 นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา (X_{51}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.397 ระดับอุดมศึกษามีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) มากกว่าระดับประถมศึกษา (เป็นกลุ่มอ้างอิง) 0.397 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ผู้ที่สมรส (X_{52}) มีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.313 ผู้ที่สมรสมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (เป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 0.313 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ

ผู้ที่หย่าร้าง (X_{53}) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกเท่ากับ 0.212 คนที่หย่าร้างจะมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (เป็นกลุ่มอ้างอิง) ร้อยละ 0.212 ชั่วโมง เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

รายได้ (X_6) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 6.080 หมายความว่า ถ้ารายได้เปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ลดลงร้อยละ 6.080 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เวลาทำงานบ้าน (X_7) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 1.245 หมายความว่า ถ้าเวลาในการทำงานบ้านเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ลดลงร้อยละ 1.245 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

เวลาทำงานในตลาด (X_8) มีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์ความยืดหยุ่นเป็นลบเท่ากับ 0.376 หมายความว่า ถ้าเวลาในการทำงานในตลาดเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้ปริมาณความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ลดลงร้อยละ 0.376 เมื่อให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

ตาราง 17 สรุปค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ของแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา หลังจากตัดตัวแปรที่ไม่มีความสำคัญทางสถิติออก

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2)			
	แบบจำลองที่ 1	แบบจำลองที่ 2	แบบจำลอง 3	แบบจำลอง 4
เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ สถานภาพสมรส	.007			
เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และ รายได้		.014		
เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และ เวลาทำงานบ้าน			.471	
เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ เวลาทำงานบ้าน และ เวลาทำงานในตลาด				.537

จากตารางที่ 17 แบบจำลองที่ 1 ให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .007 สามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ ระดับศึกษา อาชีพ และ สถานภาพสมรส มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ประมาณร้อยละ 0.7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 99.3 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

แบบจำลองที่ 2 ให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ .014 สามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส และ รายได้ มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ร้อยละ 1.4 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 98.6 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

แบบจำลองที่ 3 ให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.471 สามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ และ เวลาทำงานบ้าน มีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ร้อยละ 47.1 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 52.9 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาเข้ามาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง)

แบบจำลองที่ 4 ให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) เท่ากับ 0.537 สามารถอธิบายได้ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้ เวลาทำงานบ้าน และ เวลาทำงานในตลาด มีผลต่อ

ความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ร้อยละ 53.7 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 46.3 เกิดจากปัจจัยอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาพิจารณาในแบบจำลองความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง)

จากค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ทำให้ทราบว่าแบบจำลองที่ 4 สามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความต้องการเวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ได้ดีที่สุด ดังนั้นจึงนำค่าความยืดหยุ่นของแบบจำลองที่ 4 อธิบายค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน ดังตาราง 18

ตาราง 18 ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานต่อรายได้ เวลาในการทำงานที่บ้านและเวลาทำงานในตลาดแรงงาน

	ค่าความยืดหยุ่น		
	รายได้ (X_6)	เวลาในการทำงานที่บ้าน(X_7)	เวลาทำงานในตลาด (X_8)
อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน	- 6.080	-1.245	- 0.376

ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$\ln L = 4.770 - 6.080 \ln(X_6) - 1.245 \ln(X_7) - 0.376 \ln(X_8)$$

จากตาราง 18 สามารถอธิบายค่าความยืดหยุ่น ของอุปสงค์เวลาว่างต่อรายได้ เวลาในการทำงานที่บ้าน และเวลาทำงานในตลาดแรงงาน ได้ว่า

ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนในรูปค่าสัมบูรณ์ มีค่าความยืดหยุ่นมากกว่า 1 หมายความว่า รายได้จากการทำงาน เวลาในการทำงานที่บ้าน และเวลาทำงานในตลาดแรงงาน มีผลกระทบต่ออุปสงค์เวลาว่าง โดยรายได้จากการทำงานมีผลกระทบต่ออุปสงค์เวลาว่างมากที่สุด รองลงมาคือ เวลาทำงานที่บ้านและเวลาทำงานในตลาด ตามลำดับ ดังนี้

ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนต่อรายได้ เท่ากับ -6.080 หมายความว่า เมื่อรายได้จากการทำงานของแรงงานเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนจะเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 6.080

ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนต่อการใช้เวลาในการทำงานที่บ้าน เท่ากับ -1.245 หมายความว่า เมื่อการใช้เวลาในการทำงานที่บ้านของแรงงานเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนจะเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 1.245

ค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนต่อการใช้เวลาในการทำงานในตลาด เท่ากับ -0.376 หมายความว่าเมื่อการใช้เวลาในการทำงานที่บ้านของแรงงานเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 1 จะทำให้อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนจะเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 0.376

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งค้นคว้าเรื่อง อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน ซึ่งข้อมูลสามารถเป็นประโยชน์กับแรงงานในการจัดสรรเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนและพัฒนาตนเอง ทั้งนี้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ในการจัดสรรเวลาให้กับแรงงาน เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลในการใช้ชีวิตทั้งเวลาทำงาน และเวลาพักผ่อนเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการใช้เวลาของแรงงาน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน
3. เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นของเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่เป็นตัวแทนในการศึกษาอุปสงค์เวลาว่างของแรงงาน ในการวิจัยครั้งนี้ คือ จำนวนผู้ปฏิบัติงานทำตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากร และ โครงการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน เพื่อศึกษาความยืดหยุ่นอุปสงค์เวลาว่างและปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่ออุปสงค์เวลาว่าง โดยใช้แบบจำลองอุปสงค์เวลาว่าง

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตการวิจัย และสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้ครอบคลุมตามความมุ่งหมายการวิจัย

2. สร้างแบบจำลองและตารางข้อมูลให้ครอบคลุมกับตัวแปรที่ต้องการศึกษาตามความมุ่งหมายของการวิจัย
3. รวบรวมตัวแปรต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส รายได้ เวลาทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้การวิจัยนี้ เป็นข้อมูลขั้นทุติยภูมิ โดยมีแหล่งที่มาของข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากสำรวจภาวะการทำงานของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
2. ข้อมูลจากการสำรวจการใช้เวลาของประชากร ไตรมาสที่ 3 : กรกฎาคม-กันยายน 2547 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ
3. นำข้อมูลที่ได้มาคัดเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการศึกษาวิจัย คือกลุ่มกำลังแรงงาน อายุ 15 ปี ขึ้นไป และตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย
4. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for the Social Science)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยนำเอาข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้ตารางและค่าทางสถิติอย่างง่ายเพื่ออธิบายสภาพทั่วไปของแรงงาน และใช้เวลาว่าง
2. วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน เป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่าง ตัวแปร 2 กลุ่ม และ 2 กลุ่มขึ้นไป โดยใช้ t-test และ F- test ในกรณีที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่แบบ Least Significant Difference (LSD)
3. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) และใช้สถิติ t-test และ F- test

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์สภาพทั่วไปของแรงงาน ซึ่งได้แก่ผู้มีงานทำที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป พบว่า แรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 17,581 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 และเพศหญิง จำนวน 17,086 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 และแรงงานส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มอายุ 35-44 ปี จำนวน 8,086 คน คิดเป็นร้อยละ 23.3 รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 45-54 ปี จำนวน 7,712 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และ กลุ่มอายุ 65 ปี ขึ้นไป มีจำนวนน้อยที่สุดเท่ากับ 1,515 คน เพียงร้อยละ 5.5 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ระดับการศึกษา แรงงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา จำนวน 21,048 คน คิดเป็นร้อยละ 60.7 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาจำนวน 8,394 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5,255 คน คิดเป็นร้อยละ 15.1 ในด้านสถานภาพสมรส แรงงานส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 25,479 คน คิดเป็นร้อยละ 73.5 รองลงมาคือ โสด จำนวน 6,367 คน คิดเป็นร้อยละ 18.4 และผู้ที่หย่าร้าง จำนวน 2,821 คน คิดเป็นร้อยละ 8.1 แรงงานส่วนใหญ่มี อาชีพนอกภาคเกษตร จำนวน 21,800 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 และอาชีพในภาคเกษตร จำนวน 11,877 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 และส่วนใหญ่มีรายได้จากการทำงานระหว่าง 4,000–6,500 บาท/เดือน จำนวน 8,793 คน คิดเป็นร้อยละ 49.02 รองลงมาคือ น้อยกว่า 3,900 บาท/เดือน จำนวน 5,359 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และรายได้สูงกว่า 6,501 บาท/เดือน จำนวน 3,784 คน คิดเป็นร้อยละ 21.1

การใช้เวลาว่างจำแนกตามประเภทของการใช้เวลาว่าง พบว่า แรงงานส่วนใหญ่ใช้ไปเพื่อการนอน จำนวน 24,151 คน คิดเป็นร้อยละ 69.7 รองลงมาคือ การเล่นกีฬา ดนตรี จำนวน 9,312 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 การดูโทรทัศน์ และวีซีดี จำนวน 844 คน คิดเป็นร้อยละ 2.43 การอ่านหนังสือ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 1.0

นอกจากนั้นผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมของแรงงานที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพและรายได้ ที่แตกต่างกัน มีการใช้เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า แรงงานที่มี เพศ อายุ อาชีพ การศึกษา สถานภาพสมรส และรายได้ ที่ต่างกันมีผลต่อใช้เวลาว่างต่างกัน

เมื่อพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการใช้เวลาว่าง พบว่า เพศหญิงใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ และการเรียนรู้ มากกว่าเพศชาย แต่ใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬา ดนตรี และการนอน น้อยกว่า เพศชาย ขณะที่การดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเท่ากันทั้งเพศหญิงและเพศชาย แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ใช้เวลาพักผ่อนอยู่ในบ้านเช่นการอ่านหนังสือ มากกว่าเพศชาย ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต โดยเฉลี่ยเท่ากัน อาจเป็นเพราะเป็นกิจกรรมดังกล่าว

สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการ และเป็นกิจกรรมการพักผ่อนที่ง่ายและสะดวกที่สุดดังนั้น ทั้งเพศหญิงและชายใช้เวลาโดยเฉลี่ยเท่ากัน

ในภาพรวม พบว่า เมื่ออายุเพิ่มขึ้น แรงงานใช้เวลาว่างเพื่อการอ่านหนังสือและเรียนรู้ และการนอน เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 15-24 ปี ใช้เวลาในการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต มากที่สุดคือ 6.1 ชั่วโมงทั้งนี้อาจเป็นเพราะ เป็นช่วงของการเริ่มทำงานดังนั้นการพักผ่อนโดยการ ดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต เป็นสิ่งที่ทำได้ง่าย และสะดวกที่สุด และสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความต้องการ กลุ่ม อายุ 65 ปีขึ้นไป ใช้เวลานอนมากที่สุดคือ 8.5 ชั่วโมง ขณะที่แรงงานกลุ่มอายุ 15-24 ปี ใช้เวลาในการนอนเฉลี่ย 6.7 ชั่วโมง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความต้องการของร่างกาย เมื่อแรงงานมีอายุเพิ่มสูงขึ้นการเหนื่อยล้าจากการทำงานได้ง่าย ดังนั้นการพักผ่อนด้วยวิธีการนอนเป็นการพักผ่อนที่ดีที่สุด

เมื่อจำแนกกิจกรรมการใช้เวลาว่าง ตามระดับการศึกษาพบว่า การอ่านหนังสือและการเรียนรู้ และการนอน จะเพิ่มสูงขึ้นตามระดับการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงงานที่มีระดับการศึกษาสูงทราบว่า การอ่านหนังสือและการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาความรู้ความสามารถในการทำงานได้ ส่วนแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใช้เวลาในการเล่นกีฬา ดนตรี มากที่สุดคือ 2.7 ชั่วโมง ในขณะที่ การดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต แรงงานที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาใช้เวลามากที่สุดคือ 5.4 ชั่วโมง การพักผ่อนโดยการ ดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต สามารถให้ความผ่อนคลายและเพลิดเพลินกับแรงงานได้ง่ายและสะดวกที่สุด สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความสนใจ และตามความต้องการ

ในด้านสถานภาพสมรส ผู้ที่หย่าร้าง ใช้เวลาเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้โดยเฉลี่ยมากกว่าคนโสดและสมรส แต่ใช้เวลาในการเล่นกีฬา และการนอน น้อยกว่าคนโสดและคนที่สมรส ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคนโสดไม่มีภาระหน้าที่ในการดูแลครอบครัว ดังนั้นคนโสดจึงใช้เวลาว่างในการเล่นกีฬาและดนตรีเพื่อเป็นการพบปะกับเพื่อน ๆ ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดีและอินเทอร์เน็ต คนที่สมรสใช้เวลาโดยเฉลี่ยมากกว่าผู้ที่หย่าร้างและคนโสด

ผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรใช้เวลาเพื่อการอ่านหนังสือและการเรียนรู้มากกว่าในภาคเกษตร การเล่นเกมกีฬา และดนตรี ในภาคเกษตรใช้เวลาในการเล่นกีฬาและดนตรีมากกว่านอกภาคเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาคเกษตรแรงงานมีที่พักอาศัยอยู่ใกล้กันและมีพื้นที่บริเวณบ้าน จึงสามารถรวมกลุ่มกันเล่นเกมกีฬาได้ง่ายกว่า ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต ผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรใช้เวลาโดยเฉลี่ยมากกว่าในภาคเกษตร ผู้ประกอบอาชีพในภาคเกษตรใช้เวลานอนมากกว่าผู้ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในภาคเกษตรมีระยะเวลาทำงานได้

เฉพาะเวลากลางวัน และในภาคเกษตรต้องใช้แรงงานในการทำงานจึงเกิดความเหน็ดเหนื่อยได้ง่ายจึงใช้เวลาที่ในการนอนมากกว่านอกภาคเกษตร

ในด้านรายได้ เนื่องจากแรงงานในภาคเกษตรมีรายได้จากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งขึ้นอยู่กับฤดูกาลจึงมีรายได้ไม่แน่นอน ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์เฉพาะแรงงานนอกภาคเกษตร พบว่าแรงงานที่มีรายได้ระหว่าง 4,001–6,500 บาท/เดือน และสูงกว่า 6,501 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการอ่านหนังสือและเรียนรู้ และการนอนเท่ากัน แรงงานที่มีรายได้ต่ำกว่า 4,000 บาท/เดือน ใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพื่อการเล่นกีฬาและดนตรีมากกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ ส่วนการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต จะใช้เวลาโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามกลุ่มรายได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต สามารถให้ความผ่อนคลายและเพลิดเพลินกับแรงงานได้ง่ายและสะดวกที่สุด

การวิเคราะห์ความยืดหยุ่นของปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 และ 3 โดยใช้วิธีการทางสถิติในรูปของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) จากการทดสอบแบบจำลอง ทั้ง 4 แบบจำลอง แบบจำลองที่ 4 แสดงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อนได้ดีที่สุด โดยให้ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) และค่าสถิติ t มีค่ามากที่สุด ผลการศึกษาพบว่า ผู้ชาย ผู้หญิง อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน ในขณะที่ รายได้ การใช้เวลาในการทำงานบ้าน และใช้เวลาทำงานในตลาด มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน ขณะที่ อาชีพ ไม่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน

ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน มี 8 ปัจจัยได้แก่ เพศ (X_1) อายุ (X_2) การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ($X_{3,2}$) ผู้ที่สมรส ($X_{5,1}$) ผู้ที่หย่าร้าง ($X_{5,2}$) รายได้ (X_6) เวลาทำงานบ้าน (X_7) เวลาทำงานในตลาด (X_8) โดยสามารถเขียนในรูปสมการถดถอยพหุคูณ แสดงถึงอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน และค่าความยืดหยุ่นได้ดังนี้

สมการถดถอยพหุคูณ

$$\ln L = 4.770 + 0.239 (X_1) + 2.003 (X_2) + 0.397 (X_{3,2}) + 0.313 (X_{5,1}) + 0.257 (X_{5,2}) - 6.080 \ln (X_6) - 1.245 \ln (X_7) - 0.376 \ln (X_8)$$

ค่าความยืดหยุ่นต่ออุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน

$$\ln L = 4.770 - 6.080 \ln (X_6) - 1.245 \ln (X_7) - 0.376 \ln (X_8)$$

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ชายต้องการเวลาว่าง มากกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เพราะ ผู้ชายมีบทบาทหน้าที่ในการทำงานในตลาดเพื่อหารายได้ มากกว่าผู้หญิง ทำให้ผู้ชายมีเวลาว่างน้อยลง ส่งผลให้ผู้ชายต้องการเวลาว่างมากกว่าผู้หญิง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฮิโตะชิ (Hitoshi) ที่ได้ศึกษาการใช้เวลา พบว่า เพศหญิงและเพศชาย ใช้เวลาว่างแตกต่างกันเพียงเล็กน้อย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัทนา พานานิรามย์ (2543) ศึกษาแบบแผนการใช้เวลาในการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชน พบว่า เพศที่ต่างกันจะใช้เวลาว่างแตกต่างกัน คือ ผู้ชายจะใช้เวลาเพื่อการดูแลตนเอง สันทนาการ และใช้เวลาในการทำงานในอาชีพมากกว่าผู้หญิง

อายุ พบว่า อายุที่ต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอุปสงค์เวลาว่าง แรงงานที่มีอายุเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลต่ออุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นเพราะ เมื่ออายุสูงขึ้นความจำเป็นของ สุขภาพ ร่างกาย ทำให้ต้องการใช้เวลาพักผ่อน (อุปสงค์เวลาว่าง) มากขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟรดเบอร์กและเว็บ (Friedberg; Webb. 2005) ศึกษาการใช้เวลาการทำงาน และเวลาในการทำงานบ้านกับเวลาพักผ่อน พบว่า อายุ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการใช้เวลาทั้งเพศหญิงและชายแตกต่างกัน คือ เมื่อผู้ชายอายุสูงขึ้นจะลดเวลาว่างลง และเพิ่มเวลาทำงานบ้านเพิ่มขึ้น ส่วนผู้หญิงอายุสูงขึ้นจะ เพิ่มเวลาว่างเพื่อการพักผ่อนมากขึ้นและลดเวลาการทำงานบ้านให้น้อยลง เช่นเดียวกับ โอลลิเพ็คคา (Olli-Pekka. 2006) ศึกษาการใช้เวลาของแรงงาน พบว่า อายุ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้เวลาพักผ่อน ต่างกัน คือการใช้เวลาในการพักผ่อนจะเพิ่มขึ้นในทิศทางเดียวกับอายุ

ในด้านการศึกษา พบว่า แรงงานที่จบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาความมีสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) แสดงว่าระดับอุดมศึกษามีอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนมากกว่าระดับประถมศึกษา (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะผู้ที่มีระดับการศึกษาที่สูง ได้ทำงานที่มีภาระงานที่สูงขึ้นทำให้เกิดความเครียด จากการทำงาน และสอดคล้องการศึกษาของ เฟรดเบอร์กและเว็บ (Friedberg; Webb. 2005) ศึกษาการใช้เวลาการทำงาน และเวลาในการทำงานบ้านกับเวลาพักผ่อน พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการใช้เวลาพักผ่อน คือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่ามัธยมศึกษาจะมีเวลาว่างมากกว่า ผู้ที่จบในระดับปริญญาตรี แสดงว่าผู้ที่จบในระดับปริญญาตรีมีเวลาในการพักผ่อนน้อยดังนั้นจึงมีความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) เพิ่มขึ้น

ในด้านสถานภาพสมรส พบว่า ผู้ที่สมรสแล้วต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) และมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับความต้องการใช้เวลาว่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะเมื่อแต่งงานมีครอบครัวแล้วจะต้องทำงานในตลาดเพื่อหารายได้สร้างฐานะทาง

ครอบครัวเพิ่มขึ้น และต้องทำงานบ้าน ทำอาหาร ดูแลครอบครัวเพิ่มขึ้น จึงทำให้เวลาว่างที่มีอยู่ลดลง ส่งผลให้มีความต้องการใช้เวลาว่างเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ฮิโทชิ (Hitoshi. 1996) ที่ศึกษาการใช้เวลา พบว่า การใช้เวลาของคนที่แต่งงานแล้วกับคนที่ยังไม่ได้แต่งงานมีความแตกต่างกัน โดยที่ผู้หญิงที่แต่งงานแล้วกับผู้หญิงที่ยังไม่ได้แต่งงานมีการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ แตกต่างกันไป แต่ไม่มีความแตกต่างในผู้ชาย คือ ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว ใช้เวลาทำงานบ้าน 4 ชั่วโมง 10 นาที มากกว่าผู้หญิงที่ไม่แต่งงาน 3 ชั่วโมง 10 นาที ขณะที่ผู้ชายที่ยังไม่ได้แต่งงานหรือผู้ชายที่แต่งงานแล้วใช้เวลาทำงานบ้านต่างกันเพียง 10 นาที นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลี และพาร์กาวา (Lee;&Bhargava. 2003) ซึ่งได้ศึกษาการจัดสรรเวลาในการทำงานบ้าน เวลาในการทำงานในตลาด และเวลาในการพักผ่อน ของหญิงและชายที่แต่งงานแล้ว และพบว่า ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วจะใช้เวลาในการทำงานบ้านเพิ่มขึ้น 71.6 นาทีต่อวัน และใช้เวลาในการทำงานในตลาดลดลง 52.6 นาทีต่อวัน ส่วนการใช้เวลาว่างลดลง 41.2 นาทีต่อวัน ในขณะที่ผลการศึกษา ก็พบว่า ผู้ชายหลังจากแต่งงานแล้ว จะมีเวลาว่างเพิ่มขึ้นและใช้เวลาในการทำงานบ้านลดลง

สำหรับคนที่หย่าร้าง การวิจัยครั้งนี้พบว่า คนที่หย่าร้างมีความสัมพันธ์ในทางเดียวกับความ ต้องการใช้เวลาว่าง แสดงว่า ผู้ที่หย่าร้างมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (ซึ่งเป็นกลุ่มอ้างอิง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ รายงานการพัฒนามนุษย์ ของ UNDP (United Nations Development Program) ได้รายงานเปรียบเทียบการใช้เวลาของประชากร พบว่า ผู้หญิงมีชั่วโมงการทำงานมากกว่าผู้ชาย และคนโสดทุกกลุ่มอายุจะมีอัตราการทำงานในกิจกรรมที่ ผ่านตลาดสูงประมาณร้อยละ 37 แล้วลดลงเมื่อมีอายุเพิ่มขึ้น ส่วนผู้ที่หย่าร้างหรือแยกกันอยู่ มี ลักษณะการทำงานที่ผ่านตลาดร้อยละ 40 แล้วลดลงเมื่ออายุเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกับคนโสด

ในส่วนของรายได้ พบว่า รายได้ที่ต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลาว่าง (อุปสงค์เวลาว่าง) ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่ารายได้มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับอุปสงค์เวลาว่าง อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้เพิ่มขึ้นต้องใช้เวลาทำงานในตลาดมากขึ้น ด้วย ทำให้ไม่มีเวลาในการพักผ่อน เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ เจอร์ชุนี (Gershuny. 2000) ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเวลาทำงานและเวลาว่างในสังคม พบว่าการใช้เวลาของคนจะเปลี่ยนแปลงไปตามรายได้ คือ เมื่อรายได้สูงขึ้น จะใช้เวลาในการผลิตสินค้าและบริการทางเศรษฐกิจ เพิ่มขึ้น และมีเวลาในการพักผ่อนและดูแลตนเองลดลง เช่นเดียวกับกับ สุทธิลักษณ์ (Sutthilux. 1981) ที่ได้ศึกษาถึงการจัดสรรเวลาของผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว เฉพาะกรณีศึกษาอาจารย์ใน มหาวิทยาลัยของรัฐในเขตกรุงเทพฯ พบว่า ค่าจ้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการทำงานในตลาดแรงงาน ถ้าค่าจ้างสูงขึ้น ชั่วโมงการทำงานในตลาดแรงงานจะสูงขึ้นด้วย ทำให้ชั่วโมงการพักผ่อนจะลดลง และสอดคล้องกับการศึกษาของ คณิต เขียววิชัย (2546) ได้ศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการ

เข้าร่วมกิจกรรมนั้นหนาการของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย พบว่า ผู้ที่มีรายได้ต่ำ จะมีเวลาในการพักผ่อนสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ซึ่งมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับความ ต้องการพักผ่อน และสอดคล้องกับ เบลตัน (Blyton, 1999) กล่าวว่า เมื่อความต้องการทางด้าน รายได้มากขึ้น เพื่อนำมาใช้จ่ายในการบริโภคต่าง ๆ ทำให้เวลารว่างของมนุษย์น้อยลง เวลาพักผ่อนก็ ถูกลดลงไปด้วย

เวลาทำงานบ้าน พบว่า การใช้เวลาในการทำงานบ้านต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความ ต้องการใช้เวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) เนื่องจาก เงื่อนไขของเวลา คือเมื่อใช้เวลาในการทำงานบ้านเพิ่มขึ้น เวลารว่างย่อมลดลง สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับ จุฑา มณีสไพบูลย์ (2543) ที่กล่าวว่า การจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน แต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจหรืออรรถประโยชน์ แต่ ถ้าเลือกใช้เวลาสำหรับกิจกรรมหนึ่งมากขึ้น ก็จะมีเวลาเหลือสำหรับอีกกิจกรรมหนึ่งน้อยลงและ สอดคล้องกับ เบลตัน (Blyton, 1999) ที่กล่าวว่า เมื่อเราขยายขอบเขตของเวลาทำงานเข้าไป ทำให้เวลาเวลาพักผ่อนสั้นลง

เวลาทำงานในตลาดเพื่อหารายได้ พบว่า การใช้เวลาในการทำงานในตลาดเพื่อหารายได้ต่างกันมีผลต่อความต้องการใช้เวลารว่าง ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความสัมพันธ์ในทางตรงข้ามกับความ ต้องการเวลารว่าง (อุปสงค์เวลารว่าง) เนื่องจาก เงื่อนไขของเวลา คือเมื่อใช้เวลาในการทำงานในตลาด เพิ่มขึ้น หรือใช้เวลาเพื่อทำงานบ้านเพิ่มขึ้น เวลารว่างในการพักผ่อนย่อมลดลง สอดคล้องกับ จุฑา มณีสไพบูลย์ (2543) ที่กล่าวว่า การจัดสรรเวลาระหว่างการทำงานกับการพักผ่อน แต่ละคนอาจไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพอใจหรืออรรถประโยชน์ แต่ ถ้าเลือกใช้เวลาสำหรับกิจกรรมหนึ่งมากขึ้น ก็จะมีเวลาเหลือสำหรับอีกกิจกรรมหนึ่งน้อยลง และ สอดคล้องกับ เบลตัน (Blyton, 1999) ที่กล่าวว่า เมื่อเราขยายขอบเขตของเวลาทำงานเข้าไป ทำให้เวลาเวลาพักผ่อนสั้นลง

เมื่อพิจารณาค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน ต่อรายได้ เวลาในการทำงานบ้าน และเวลาทำงานในตลาด พบว่า ค่าความยืดหยุ่นมีค่าสัมบูรณ์มากกว่า 1 ซึ่งหมายความว่า รายได้จากการทำงานมีผลต่อความต้องการเวลารว่างมากที่สุด รองลงมาคือ เวลาทำงานบ้านและเวลาทำงานในตลาด ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแรงงานให้ความสำคัญกับรายได้ เนื่องจากเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงไปก็มีผลกระทบอย่างมากต่อความต้องการใช้เวลารว่าง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึง อุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. จากการศึกษาการใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือและเรียนรู้โดยเฉลี่ยของแรงงานชายเมื่อเทียบกับแรงงานหญิง มีชั่วโมงการอ่านหนังสือและเรียนรู้น้อยคือ ประมาณ 1.3 ชั่วโมงต่อวัน (จากตาราง 3 หน้า 47) ดังนั้นภาครัฐ ควรมีการส่งเสริมให้แรงงานมีอ่านหนังสือเพิ่มขึ้นเพื่อนำมาศึกษาภาพในการทำงาน และพัฒนาอาชีพของแรงงานได้ เช่น การจัดให้มีสัปดาห์การอ่านขึ้น เป็นต้น

2. จากการศึกษาการใช้เวลาว่าง พบว่าแรงงานอายุระหว่าง 15-24 ปี หรือแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ใช้เวลาว่างด้วยการดูโทรทัศน์ วีซีดี และอินเทอร์เน็ต สูงกว่ากลุ่มอายุหรือระดับการศึกษาอื่นๆ (จากตาราง 3 หน้า 47) ดังนั้นผู้ผลิตสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นรายการโทรทัศน์หรืออินเทอร์เน็ต ควรมีการควบคุมคุณภาพในผลิตรายการ และให้ข้อมูลข่าวสารที่น่าสนใจหรือให้ความรู้ควบคู่ไปพร้อมๆ กัน เช่นการผลิตรายการ หรือเกมส์โชว์ต่าง ๆ ควรสอดแทรกสาระความรู้เข้าไปในรายการนั้นด้วย เป็นต้น

3. จากการศึกษาพบว่าแรงงานที่มีรายได้ต่ำจะมีเวลาพักผ่อนมากกว่ากลุ่มรายได้อื่น ๆ (ตาราง 2 หน้า 44) ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เป็นต้น ควรมีการส่งเสริมให้แรงงาน ฝึกอาชีพในด้านการทำอาหาร หรือหัตถกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นอาชีพเสริมและสร้างรายได้ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของแรงงาน

4. จากการศึกษาพบว่าผู้ที่สมรสมีความต้องการเวลาว่างมากกว่าคนโสด (ตาราง 16 หน้า 67) เนื่องจากในชีวิตประจำวันผู้ที่สมรส ต้องทำงานบ้าน ดูแลครอบครัว และทำงานในตลาดเพื่อสร้างความมั่นคง จึงมีเวลาในการพักผ่อนน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ดังนั้น ภาครัฐ เช่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.) ควรส่งเสริมให้แรงงานมีการจัดสรรเวลาให้เหมาะสมทั้งเวลาทำงานในตลาด งานบ้าน และการพักผ่อน และส่งเสริมให้มีการออกกำลังกาย เพื่อสร้างความสมดุลในการใช้ชีวิตและลดความตึงเครียดจากการทำงาน

5. จากการศึกษารายได้ของแรงงานเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการพักผ่อนของแรงงาน (ตาราง 16 หน้า 68) เมื่อการพักผ่อนเพิ่มสูงขึ้น แรงงานมีรายได้ลดลง นั่นคือแรงงานจะเสียค่าเสียโอกาสในการทำงานเพิ่มสูงขึ้นด้วย ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมอาชีพเสริม ด้วยการรับงานกลับไปทำที่บ้านได้ เช่น งานศิลปะ งานหัตถกรรม หรืองานออกแบบต่าง ๆ เป็นต้น เนื่องจากการทำงานที่บ้านจะทำให้แรงงานมีเวลาทำงานบ้าน ดูแลครอบครัวมี โอกาสใกล้ชิดกับครอบครัวและมีเวลาพักผ่อนมากขึ้น และมีรายได้เพิ่มสูงขึ้นด้วย

6. จากการศึกษาค่าความยืดหยุ่นอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนพบว่า รายได้มีค่าความยืดหยุ่นสูง (ตาราง 18 หน้า 73) คือเมื่อรายได้เปลี่ยนแปลงร้อยละ 1 ทำให้อุปสงค์เวลาว่างเปลี่ยนแปลงร้อยละ 6.080 ดังนั้นรายได้ จึงเป็นตัวกำหนดที่สำคัญหรืออาจกล่าวได้ว่าการเปลี่ยนแปลงของรายได้มีผลกระทบอย่างมากต่อเวลาการพักผ่อน ดังนั้น หากต้องการให้มีการส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้มากขึ้น ควรที่จะมี มาตรการทางด้านการส่งเสริมรายได้ไปพร้อม ๆ กันด้วย เช่น การจัดให้มีอาชีพเสริม เช่นการรับงานไปทำที่บ้าน การลดค่าเสียโอกาสในการทำงานบ้าน มาตรการเหล่านี้อาจช่วยลดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงรายได้ที่มีต่อการใช้เวลาว่าง

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรใช้แบบสอบถามหรือการบันทึกเพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ และพฤติกรรมการใช้เวลาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาอุปสงค์เวลาว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงานในหน่วยของครัวเรือน โดยการเพิ่มปัจจัยด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น ภาวะพึ่งพิง รายได้ของครัวเรือน
3. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรแยกศึกษาการใช้เวลาว่างระหว่างวันทำงานกับวันหยุด เพื่อให้เห็นการใช้เวลาว่างได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกศแก้ว ศรีงาม. (2537). ความแตกต่างของการใช้เวลาว่างในกิจกรรมนันทนาการของเยาวชนไทย. วิทยานิพนธ์. สค.ม. (สังคมศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- แก้วแก้ว. (2543,15-16, กุมภาพันธ์). การบริหารเวลา. วารสารการศึกษา. กรุงเทพฯ.
- ขจรศักดิ์ หาญณรงค์. (2529). แนวทางการบริหารเวลาสำหรับนักบริหาร. เอกสารการวิจัยลำดับที่ 497. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- คณิต เขียววิชัย. (2546). การศึกษาปัจจัยทางสังคมเศรษฐกิจที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนของประชากรในเขตภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- จันทร์จิรา วงษ์ชมทอง และ เอมอร จงศิริพรภรณ์. (2543, มกราคม - มิถุนายน). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้เวลาของอาจารย์ในสังกัดวิทยาลัยคริสเตียน. วารสารวิทยาลัยคริสเตียน. 6(1): 26-40
- จินตนา พรพิไลพรรณ. (2544). เศรษฐศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ ทรัพยากรมนุษย์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2545 กันยายน-ธันวาคม). การใช้เวลาให้คุ้มค่า. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 17(3): 87-97
- จุฑา มนต์ไพบูลย์. (2537). เศรษฐศาสตร์แรงงาน ลำดับที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาคริต มงคลศรี. (2538). ความสัมพันธ์ระหว่างระดับจิตวิญญาณนักประกอบการกับการพักผ่อนและการใช้เวลา. กรุงเทพฯ: การวิเคราะห์และวางแผนทางสังคมคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชูเพ็ญศรี วงศ์พุทธา และคณะ. (2545). ประเมินผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และสิ่งแวดล้อมกับการจัดสรรเวลาทำกิจวัตรประจำวัน: ศึกษาอำเภองกรณ์จังหวัด เชียงใหม่. เชียงใหม่: ภาควิชาสถิติ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐกิต ศรีคำพร. (2545). ประมวลสาระชุดวิชาเศรษฐศาสตร์จุลภาค หน่วยที่ 1-7. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
- ทวีร์สมิ ธนาคม. (2531). การจัดการใช้เวลา. เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.

- ทับทิม วงศ์ประยูร; และคณะ. (2547). *เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1*. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมสารจำกัด.
- ทินกร นำบุญจิตต์. (2546). *เวลาว่างและนันทนาการ*. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- นันทนา เตชะนนท์. (2539). *ศึกษาการใช้เวลาในระหว่างปิดภาคเรียนของนักเรียนชั้นป.5 ในเขต กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (ประณตศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บัญญัติ ลาจอจน. (2543). *ยุทธศาสตร์การศึกษาตลอดชีวิต เพื่อสังคมไทยในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ.
- บันเทิง เกิดปรำงค์ และเจษฎา เจียรนัย. (2544). *นันทนาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ ประดิษฐ์ ขาสมบัติ และ จำนงค์ สมประสงค์. (2526). *เศรษฐศาสตร์แรงงาน*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประพัฒน์ ลักษณะพิสุทธิ และคณะ. (2543). *การใช้เวลาว่างและกิจกรรมนันทนาการของ ประชากรกรุงเทพมหานคร*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มัทนา พานานิรามย์. (2546). *แบบแผนการใช้เวลาการเรียนรู้และการปรับตัวของประชาชนในยุค แห่งการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เพชรรัตน์ อนันทวรรณ. (2531). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดสรรเวลาของแรงงานเด็กในชุมชน แอ็ดของกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (เศรษฐศาสตร์). กรุงเทพฯ: บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- รัชณี ลาจอจน. (2535). *การใช้เวลาว่างและนันทนาการของวัยรุ่น เอกสารการสอนชุดวิชา พัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เรืองอุไร ศรีนิลทา (2530). *การจัดการทรัพยากร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วันทนีย์ ภูมิภักธาคม และคณะ. (2535). *เศรษฐศาสตร์มหภาค*. กรุงเทพฯ: วิ.จี.พรินต์ติ้ง
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2542). *เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น (จุลภาค)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2542). *รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมือง ภาคกลาง*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สรยุทธ มีนะพันธ์. (2546). *เศรษฐศาสตร์การจัดการองค์กรธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: สเตรทโทโนมิคส์.
- สมบัติ การญจนกิจ. (2534). *นันทนาการและอุตสาหกรรมท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุขใจ น้ำมุด. (2543). *กลยุทธ์การบริหารการเงินบุคคล*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ภาควิชา การเงิน และการธนาคาร คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- เสาวพร เมืองแก้ว. (2537). *คำบรรยายวิชาการจัดการทรัพยากรครอบครัวและชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อภิวัฒน์ วัฒนางกูร. (2548. 29,กันยายน). *หนังสือพิมพ์ คมชัดลึก*.
- อรชร มณีสงฆ์. (2544). *การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตของสตรีทำงานในจังหวัดเชียงใหม่*. กองทุนพัฒนา คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อักษรวิภาค แมนมาศวิหค. (2544). *การวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับการใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่างๆ ของบุคคลต่างวัย*. วิทยานิพนธ์ วท.ม. (สถิติประยุกต์). เชียงใหม่: บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- เอทคินสัน, แจ็คเกอลีน. (2539). *ศิลปะการบริหารเวลา*. แปลโดย ปราชญา กล้าผจญ. กรุงเทพฯ: ชั่วพ่าง.
- ฮาโรลด์ แอล.เทย์เลอร์. (2537). *แล้วคุณจะมีคำว่าไม่มีเวลา*. แปลโดย จิระพล ฉายัษฐิต. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดเคชั่น.
- Aas.D. (1982). *Designs for Large Scale Time Use Studies of the 24 Hour Day*. n.p.
- Becker Gary S, (1965, September). A theory of the allocation of time, *The Economic Journal*. (75):493–517.
- Blyton Paul. (1999). *Time Work and Organization*. Billing & Sons Limited
Woicester:Great Britain.
- Lee, Yoon G. ; & Bhargava ,Vibha. (2003). *Time Allocation Patterns among Married Individuals: Housework, Market Work, and Leisure*. Utah State University. Papers of the Western Family Economics Association. 2003(18).
- Friedberg ,Leora. ; & Webb, Anthony. (2005). *Household Bargaining and Leisure Time*. University of Virginia and National Bureau of Economic Research. Boston College.
- Gershuny,Jonathan. (2000). *"International Comparison of Time Budget Surveys: Methods and Opportunities" Changing Times. Work and Leisure in Postindustrial Society*, Foundation's Publication Office, European Foundation for the improvement of Living and Working Conditions , Dublin, Ireland.
- Grazia ,Sebastian de. (1985). *Of Time, Work and Leisure*. Garden City, New York : Doubleday &Company,Inc.

- Kaplan,Max Edisure. (1985). *Leisure Theory and Policy*. New York: John Wiley &Sond,Inc.,
- Mikami ,Hitoshi. (1999, 7- 10. December). *Time Use Survey in Japan*. Paper Presented at the International Seminar on Time Use Studies. Ahmedabad.India.
- Olli-Pekka Ruskanen (2006, 6-8, July). *Work-Life Balance in a European Context: What Does Harmonized Time Use Data Tell Us?*. Informal Council Meeting of Employment, Social and Health Ministers in Helsinki,
- Riddell, Gunderson. (1993). *Labour Market Economics*. 3th ed. New York: McGraw-Hill Ryerson.
- Sutthilux Sa-Ngarmangkang. (1981). *Allocation of Time of Married Women: A Case Study of Bangkok University Teachers*. Master Thesis. M.Econ. (Economics). Bangkok: Graduate School Thammasat University.
- United Nations Development Program. (1995). *Human Development Report*. New York: Oxford University Press.

ภาคผนวก

ตาราง 18 แสดงความสัมพันธ์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของอุปสงค์เวลารว่างเพื่อการพักผ่อนของแรงงาน

Correlation	อายุ	รายได้	เวลาในการทำงานบ้าน	เวลาในการทำงานใน ตลาด	เวลารว่างเพื่อการ พักผ่อน
อายุ	1.000	.076**	-.021**	-.031**	.038**
รายได้		1.000	-.040**	.115**	-.062**
เวลาในการทำงานบ้าน			1.000	-.047**	-.685**
เวลาในการทำงานในตลาด				1.000	-.696**
เวลารว่างเพื่อการพักผ่อน					1.000

หมายเหตุ ** ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวชจีมาศ จุ่งพิวัฒน์
วัน เดือน ปี เกิด	19 มิถุนายน 2524
สถานที่เกิด	สงขลา
ที่อยู่ปัจจุบัน	10 ถนนรามคำแหง 4 แขวงสวนหลวง เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2547	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล
พ.ศ. 2550	เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนามนุษย์) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร